

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ДОСЛІДНИКІВ ОСВІТИ**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН:
ОСВІТА, ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА,
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ**

*Збірник матеріалів
III Міжнародної
науково-практичної конференції*

Сєвєродонецьк 2019

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]

Рекомендовано Вченою радою Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(протокол № 4 від 19.04.2019 р.)

Редакційна колегія:

Целіщев О.Б., доц., к. т.н.
Бузько І.Р., проф., д.е.н.
Дяченко Ю.Ю., доц., д.е.н.
Петрова М.М., проф., д-р наук
Крсеєв О. Є., доц., к.пед.н.
Козьменко О.І. доц., к.пед.н.
Агафонова Г. С., доц., к.політ.н.
Карчевська О. В., доц., к.політ.н.
Павлова Л. І., доц., к.політ.н.
Літвінова М.М., доц. к.філол.н.

Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів та аспірантів; м. Северодонецьк, 24-25 травня 2019 р. / За заг. ред. Целіщева О.Б. – Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В. Даля. 2019. – 192 с.

У збірнику матеріалів конференції містяться доповіді та повідомлення науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів України та іноземних держав II Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 24-25 травня 2019 р.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної філології, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, методики викладання іноземних мов. Подано матеріали з проблем та перспектив розвитку світового політичного процесу. Також розглянуто актуальні питання діяльності підприємств, розвитку туризму і сфери послуг в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Друкується в авторській редакції

УДК 001.981:[32+33+37+(008:007)]
© Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля, 2019.

Секція 1

МОВНА ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ XXI ст.

ВАЖЛИВІСТЬ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Алієв В.Е.,

студент гр. ГМ-16Да

Давіденко Н. О.,

старший викладач

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Глобалізація – це явище, яке викликало нове визначення і перегляд пріоритетів в індустріальному світі. Одним із завдань вищої освіти є вирішення проблеми підготовки фахівців, не просто добре навчених, але готових морально і психологічно існувати в новій для країни дійсності – новій в економічному, соціальному і світоглядному відношенні. «Підготовка фахівців нового типу, адаптованих до умов становлення і розвитку ринкових стосунків, до умов широких міжнародних контактів в усіх сферах, припускає не лише здатність інженерів діяти «технологічно» грамотно, етично відповідати новій ситуації, – але і здатність до вільного спілкування з діловими партнерами на мові, що отримала міжнародне визнання і поширення, – англійській мові» [3].

Як визначають Джон і Ліз Соарс, «люди, що говорять англійською мовою, діляться на три групи: ті, хто вчив її як рідну мову; ті, хто вивчив її як другу мову в так званому «двомовному суспільстві»; і ті, хто вимушений вивчати її з практичною метою – адміністративною, професійною або освітньою» [2].

Студенти нашої країни, що навчаються і виховуються у ВНЗ відносяться, швидше за все, до тих, хто «вимушений» вивчати

англійську мову в практичних цілях у зв'язку з новим напрямом освіти з метою підготовки фахівців для перехідної економіки. Але в умовах різкого зростання значущості англійської мови останніми роками індивідуальне соціальне замовлення до освіти в корені змінює контекст наведеної вище градації: наші студенти цілком свідомо «бажають» вивчати англійську мову.

Мова є сполучною ланкою всіх складових сфер суспільних відносин. Особливо велика її питома вага як соціальної системи у взаєминах особистості з суспільством. Вже не викликає сумнівів той факт, що англійська мова на сучасному етапі розвитку суспільства може вважатися «світовою мовою» («Global English»). За даними досліджень Девіда Кристала [1], в кінці 90-х майже четверта частина населення земної кулі (1,5 млрд.) використовувала англійську мову в якості рідної, офіційної і мови міжнародного спілкування. Тому вивчення англійської мови має охоплювати всі перераховані вище аспекти сфери суспільних відносин.

У 2017 році було проведено опитування в найбільших університетах країни. Респондентами стали студенти 1 курсу, а саме бурхливі інженери. Студентам поставили таке питання: «Чи важливе на вашу думку знання англійської мови для інженера?» Більшість опитаних виділили дві основні позиції:

1) Англійська мова потрібна для кооперації з іноземними підприємствами, володіння мовою допоможе значно збільшити ефективність праці і зменшити витрати часу.

2) Знання англійської мови потрібне для обміну досвідом з колегами з-за кордону, а також для можливості використати інновацій в технології проектування і будівництва.

Проаналізувавши вище сказане, було виділено три головні причини знання англійської мови :

1) Англійська мова розширює кругозір майбутнього інженера. Виконує пізнавальну функцію.

2) Англійська мова допомагає підвищити комунікабельність майбутнього інженера.

3) В процесі вивчення англійської мови відбувається виховання і формування особи і професійних якостей майбутнього фахівця.

На сьогоднішній день для фахівця будь-якого профілю вміння розмовляти англійською – одна з найважливіших умов професійного спілкування та успішної роботи. Для грамотного спілкування з закордонними партнерами та ведення ділових переговорів майбутнім інженерам просто необхідно розвивати навички професійного володіння іноземною мовою. Інженери, як і представники багатьох інших

професій, вирішують подвійне завдання. «З одного боку, для того, щоб бути конкурентоспроможними, вони, як і раніше, повинні бути фахівцями, тобто добре володіти фундаментальними предметами. З іншого боку, для того, щоб найвигідніше використати свої знання і відповідно виконувати свої обов'язки в умовах виробництва, вони повинні також володіти хорошими навичками спілкування не тільки рідною, а й англійською мовою» [3]. Таке поєднання технічних і нетехнічних навичок, ймовірно, принесе успіх інженерам на більш вимогливому і складному ринку праці.

Література

1. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge, 2000.
2. Soars J. and L. Headway. Student's Book. Upper-Intermediate. Oxford, 1995.
3. Шалова Н.С. Комунікативні стратегії у викладанні англійської мови майбутніх інженерів / Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка: збірник наукових праць, Вип. 4, 2014 - с.12 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/11022>

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ ДОСВІД СТУДЕНТА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Барвіна Н.О.,

викладач

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

На сьогодні головною метою освітнього процесу є всебічне формування особистості. Цей процес, що починається в дитинстві, є складним, поетапним, багатограним, і, по суті, нескінченим, оскільки триває протягом всього життя. Духовне дорослішання та самоідентифікація людини не відбувається спонтанно, йому необхідно сприяти, розвивати пізнавальні процеси, допомагати накопичувати знання, культурно виховувати, сприяючи формуванню стійких потреб у подальшому розвитку.

У даному контексті слід підкреслити освітньо-виховну місію університету, як осередку народження та духовного дорослішання науково-культурної еліти суспільства, який крім функції формування кваліфікаційних вмінь та навичок, необхідних для професійного

становлення майбутнього фахівця, покликаний виховувати у молодого покоління високо моральні якості та прививати художньо–естетичні цінності. Сучасна освіта, якій притаманний ціннісний підхід до навчання та виховання, орієнтована на розвиток здібностей людини, формування дієвого внутрішнього стимулу для професійно–особистісного становлення, що відбувається через креативне мислення та творчу діяльність. Рушійною силою, що спонукає особистість до творчого розвитку, є наявність у неї художньо–естетичної потреби, яка формується внаслідок власних зусиль кожної окремої людини, якщо в неї є духовні запити, такі як прагнення до «розширення горизонтів», професійних, соціальних, культурних; пізнання мистецтва; націленість на естетичну цілісність; гармонізацію внутрішнього та зовнішнього світів; активізацію проявлення естетичних емоцій, що виражається в потребі та умінні духовно реагувати, відгукуватися, співпереживати. Отже, завдання, що стоїть перед сучасною освітою та вихованням, полягає саме в формуванні духовних, художньо–естетичних запитів особистості, які є рушійною силою для накопичення художньо–естетичного досвіду.

Досвід є відображенням в «людській свідомості законів об'єктивного світу і суспільної практики, одержане в результаті активного практичного пізнання; сукупність практично засвоєних знань, навичок, знання життя, засноване на пережитому, випробуваному» [1]. Специфіка естетичного досвіду полягає в емоційно–чуттєвому «знанні», що проявляється в здатності людини сприймати та усвідомлювати те, що сприймається з позицій категорій естетики, а саме: «гармонія–хаос», «прекрасне–потворне», «піднесене–низьке», «комічне–трагічне» тощо [2]. На нашу думку, художньо–естетичний досвід є досвідом, в якому загальне «естетичне», що відноситься до взаємодії з усім навколишнім світом, доповнюється художнім, яке, маючи таку ж саме чуттєво–емоційну, аксіологічну природу, що включає процеси сприйняття, когнітивної обробки та оцінювання, безпосередньо відноситься до творчого початку. До терміну «художнє» мають відношення поняття, явища та процеси, які пов'язані винятково з художньою творчістю, мистецтвом, його сприйняттям та зворотнім зв'язком: переживанням, оцінюванням, ініціацією креативного процесу. Художній досвід, у симбіозі з естетичним, на сьогодні перестає бути прерогативою митців: акторів, художників, музикантів тощо, він є необхідною особистісною складовою освіченої людини будь–якої професії. Ключові характеристики художньо–естетичного досвіду: захоплення художньо–естетичним об'єктом (емоційна активація та увага), оцінка символічної реальності об'єкта (висока когнітивна взаємодія), відчуття єдності з

об'єктом художньо–естетичного захоплення, художньо–естетичної оцінки вимагають певних когнітивних та особистісних установок, таких як креативне мислення, готовність до постійного творчого розвитку, інновацій. Наявність саме цих установок є необхідною для активізації творчої самоактуалізації та самореалізації особистості, її успіху в будь–якій професійній сфері та соціумі.

Художньо–естетичний досвід має три аспекти: мотиваційний, якому притаманний стан напруженої уваги і чуттєво–розумової концентрації на певному художньо–естетичному об'єкті; пізнавальний, символічний, що реалізується через оцінювання художньо–естетичних об'єктів і подій, як трансляторів символічної реальності; емоційний, який базується на душевному хвилюванні, емоційному процесі, емпатії [3].

Таким чином, обробка художньо–естетичної інформації є багатоетапним процесом, який починається з введення даної інформації (художніх, мистецьких об'єктів, явищ природи, соціуму, буття людини), в якій естетичний аспект не є визначеним заздалегідь, а вимагає творчого конструювання, що стимулює перцептивні та когнітивні механізми людини, а потім проходить через кілька етапів, які пов'язані з глибокою чуттєво–емоційною, розумовою, аналітичною оцінкою, особистісним розумінням художньо–естетичного сенсу даного об'єкту і закінчується остаточним прийняттям рішення, що є особистісним оціночним судженням про надану інформацію (художньо–естетичний об'єкт).

В результаті, по–перше, розвивається художньо–естетичний смак, як сформована здатність до визначення естетичної цінності будь–якого явища, події, ситуації, а по–друге, стійка потреба до художньо–естетичної діяльності, яка виражається як в сприйнятті прекрасного, так і в його творенні. Включення людини в створення прекрасного народжує потребу реалізувати себе через творчість, сприяти перетворенню свого внутрішнього та зовнішнього світів згідно законам краси та гармонії, прагнути самовдосконалення.

Отже, оскільки художньо–естетичний досвід є багатогранною складовою особистості, громадянина, фахівця, креативного, готового до високого духовного вчинку, відкритого до постійного розвитку у соціальній та професійній сферах, засвоєння ним цього досвіду, як певного засобу перетворення існуючого на краще є важливим етапом виховання молодого покоління.

Література

1. Досвід. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Досвід>.

2. Естетика. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Естетика>.
3. Markovic S. Components of aesthetic experience: aesthetic fascination, aesthetic appraisal, and aesthetic emotion. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3485814/>

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН–РЕСУРСІВ БРИТАНСЬКОЇ РАДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Беловецька Л. Е.,

викладач

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Сьогодні не так легко привернути увагу студентів і збільшити їх залученість в освітній процес. Із застосуванням онлайн–ресурсів, цей аспект зникне, оскільки більшість студентів будуть відчувати бажання навчатися за допомогою новітніх технологій. Однією з найбільш вигідних особливостей застосування онлайн–ресурсів на заняттях є здатність зменшувати відволікання. Безліч учених стверджують, що онлайн–ресурси здатні блокувати візуальні і слухові відволікаючі фактори в класі та допомагають студентам глибоко з'єднатися з матеріалом. Студенти завжди надаватимуть перевагу візуальному контенту, аніж текстовому. Студенти безумовно будуть відчувати себе більш мотивованими, коли навчатимуться із допомогою онлайн–ресурсів.

При викладанні та вивченні мови ми можемо багато чого вибрати із світу технологій: радіо, телебачення, компакт–диски, комп'ютери, Інтернет, електронні словники, електронна пошта, блоги та аудіозаписи, Power Point презентації, відео, DVD та ін. Останні два десятиліття ми стали свідками революції внаслідок появи технологій, вони змінили динаміку різних галузей промисловості, а також вплинули на спосіб спілкування людей в суспільстві. Таке швидке зростання та розвиток інформаційних технологій запропонувало кращий шаблон для нової моделі навчання. В результаті технології відіграють дуже важливу роль у вивченні англійської мови. Використання мультимедійних технологій для створення контексту для навчання англійської мови має свої унікальні переваги. Для того, щоб навчити вільно володіти іноземною мовою потрібно створити реальні, справжні життєві умови та ситуації,

які будуть стимулювати вивчення матеріалу і виробляти адекватну ситуативну поведінку. Це можливо лише завдяки використанню онлайн-ресурсів, а саме ресурсів Британської Ради. По-перше, вони дозволяють постійно отримувати нову автентичну інформацію на будь-яку тему. По-друге, дозволяють відстежити рівень своїх знань, виконуючі вправи. По-третє, можна створити справжнє мовне середовище на основі інтенсивного спілкування з носіями мови, роботою з автентичною літературою, аудіювання оригінальних текстів, що, безсумнівно, сприяє підвищенню рівня мотивації студентів. Актуальність використання онлайн-ресурсів та мультимедійних технологій у процесі викладання іноземної мови на сьогоднішній день є найбільш обговорюваною темою.

Ресурси Британської Ради надають можливість для набуття навичок прослуховування, читання, письма та мовлення. Вдосконалення навичок допоможе більш ефективно використовувати англійську мову та добре навчатися, працювати на результат і спілкуватися англійською мовою у вільний час. Уроки на сайті розміщені відповідно до рівнів Загальноєвропейських стандартів викладання мов (CEFR). Існують різні типи текстів, аудіо-записів і відео з інтерактивними вправами та діловим листуванням, які спрямовані на вдосконалення потрібних навичок. Обирайте навички, які ви хочете практикувати сьогодні, і вдосконалюйте свій англійську у своєму темпі, який зручний вам.

На сайті <https://learnenglish.britishcouncil.org/getting-started> можна знайти велику кількість високоякісного відео та аудіо, разом з інтерактивними вправами, які допоможуть удосконалити граматику та словниковий запас. Розробники радять почати роботу з сайтом з перевірки поточного рівня володіння англійською. Сайт має зручну та просту навігацію, слід скористатися посиланнями у верхній частині сторінки, щоб перейти до різних розділів і подивитися, які матеріали доступні.

Корисним може бути використання вікна пошуку Кембриджського словника для пошуку слів і фраз. Британська Рада пропонує великий обсяг навчальних ресурсів. Наприклад, ресурс **LearnEnglish**, призначений для широкої аудиторії і містить онлайн-завдання для формування у студентів навичок спілкування іноземними мовами. Всі розділи призначені для розвитку навичок слухання, письма, читання, говоріння лексики, граматики, а також окремих епізодів з елементарних подкастів. Також студентам пропонується переглянути комікси на повсякденні теми (сім'я, друзі, відпочинок) у формі діалогів, в яких герої використовують фразові дієслова.

Вправи, такі як: розуміння змісту прослуханого тексту (multiple-choice), використання фразових дієслів в контексті (заповнення пропусків, встановлення відповідності). У рубриці «Vocabulary» студенти знайомляться з лексичними одиницями з усіх можливих тем навчального плану, закріплюючи їх у вигляді гри – виконуючи завдання для встановлення відповідностей.

Ресурс **LearnEnglishTeens** – можна використовувати зі студентами 1 першого курсу. Адже тематика цього ресурсу спрямована саме на підлітків. Не слід недооцінювати можливість використання мобільних додатків Британської Ради. Доцільним може виявитись використання додатків на мобільних пристроях завдяки самостійній роботі студентів, у тому числі для виконання домашніх завдань. Сьогодні студенти все більше часу проводить з мобільними пристроями і все менше часу присвячує виконанню домашніх завдань, особливо на паперових носіях.

Мобільні додатки легко завантажити на мобільні телефони та інші носії. Вони мають структуровані завдання, аудіо матеріали, словники, містять граматичний матеріал, пропонують цікавий і інтерактивний англомовний контент. Додатками на мобільних пристроях можна користуватися у будь-який зручний час і у будь-якому місці, ними можна користуватись як онлайн, так і офлайн. Окрім заявлених вище онлайн-ресурсів Британської Ради пропонуємо до розгляду наступні додатки для вивчення англійської мови та підготовки до міжнародного екзамєну IELTS.

LearnEnglishPodcasts – містить безліч автентичних британських аудіо файлів. Додаток **IELTS Word Power** більш ніж 100 питань для перевірки словникового запасу, це програма допоможе вам поліпшити свою англійську та підготуватись до IELTS.

English Grammar – це безкоштовний додаток для занять граматиною, створений для тих, хто хоче вдосконалити свої знання англійської мови. Додаток включає тисячі питань, які зміцнять ваші практичні знання в області англійської граматики.

Яким би не був ваш рівень знання англійської, це додаток вам підійде. Він пропонує граматичні вправи на рівнях «Нульовий» (від A1 – C2 за класифікацією CEFR).

Інформаційно-комунікаційні технології стали необхідністю та невід’ємною складовою сьогодишнього навчання з використанням комп’ютерів, які, з одного боку, очікують від вчителів володіння навичками використання комп’ютерних технологій, а з іншого боку, самостійної роботи студентів. Трансформується роль викладача у викладанні англійської: поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на

організатора, консультанта, керівника та експерта з самостійної роботи студентів. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, тому онлайн–ресурси стали незамінним атрибутом у роботі викладачів англійської.

Л і т е р а т у р а

1. <https://learnenglish.britishcouncil.org/getting-started> (Дата звернення: 10.05.2019)
2. <https://learnenglishteens.britishcouncil.org> (Дата звернення: 10.05.2019)

ЗНАЧИМІСТЬ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПСИХОЛОГА

Буровіна О.,

студентка групи ПС-18 дм

Козьменко О.І.,

доцент, к.пед. наук

Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля

У нових соціально – економічних умовах розвитку України зростає значення і вимоги до формування соціально – активної, культурної та духовно багаті особистості. Однією з основних умов цього процесу є набуття умінь і навичок вільно і грамотно володіти рідною мовою, оскільки люди з високим рівнем культури здатні грамотно, точно і логічно будувати свою промову, відстоювати свою точку зору, говорити просто, доступно, лаконічно, але в той же час впевнено. Уміння вести діалог, дискусію, уміння зацікавити співрозмовника, грамотно вести переговори – справжнє мистецтво. Ці властивості цінуються високо і є необхідною якістю культурної сучасної особистості [2].

Питання про мовну грамотність і культуру мови в вищих навчальних закладах вимагає належної уваги, тому нагальною є потреба подальшої розробки теоретичних і практичних основ навчання мови з метою забезпечення найбільш повного розкриття особистісного потенціалу студентів, формування їх інтелекту, розвитку повноцінних мовленнєвих здібностей в процесі професійного становлення [5]. Формування культури мови, тобто системи вимог, регламентацій щодо вживання мови в мовній діяльності студента є вкрай важливим і сприяє

всебічному розвитку особи. Але велика кількість дефініцій щодо визначення сутності поняття «культура мови» викликає багато дискусій серед науковців. Культура мови здавна була об'єктом багатьох досліджень вітчизняних і зарубіжних учених (Д. Розенталь, Г. Винокур, Л. Скворцов, Б. Головін, К. Горбачевич, М. Шанський, М. Васильєва, І. Білодід, Н. Бабич, О. Біляєв, М. Жовтобрюх, М. Ілляшев, А. Коваль, С. Ермоленко, П. Дудик та ін.) Про це свідчать різноманітні визначення самого поняття в залежності від того, що береться за основу. Наприклад, Б. Головін зазначає, що поняття мовної культури має два аспекти: сукупність і система комунікативних якостей мовлення і вчення про сукупність і систему комунікативних якостей мовлення [3]. С. Ермоленко зазначає, що «культура мови пов'язана, з одного боку, з правильністю мови ..., а з іншого - з мовною майстерністю, стилістичним чуттям слова, доречністю використання варіантних мовних форм» [4]. Як зазначає Н. Бабич, поняття культура мови має теоретичний (достатньо висвітлений в фундаментальних працях) і практичний аспект, який «не може бути вичерпаний ніколи, тому що проявляється кожного разу для кожного мовця неповторно, не може передбачити всі можливості ситуації функціонування індивідуального мовлення» [2]. Поняття «культура мови» і «професія» дуже тісно взаємопов'язані, оскільки покликані обслуговувати потреби суспільства, окремих соціальних груп і кожної людини зокрема. Володіння мовою професії - це дотримання лексичних, стилістичних, граматичних норм професійного спілкування. Знання мови професії підвищує ефективність праці, продуктивність роботи, дає можливість фахівцеві певної галузі правильно виконувати складні практичні завдання, вести діалоги, створювати монологи, управляти системою мовних комунікацій в межах своєї компетенції, пізнавати закономірності і тенденції, які проявляються в сфері усного та письмового професійного мовлення [4]. Слово є одним з інструментів професійної діяльності багатьох спеціалістів, але робота психолога безпосередньо пов'язана зі спілкуванням, побудовою комунікацій. Тому практикуючий психолог, психолог - викладач, психолог - теоретик повинен володіти літературними нормами на всіх мовних рівнях, в усній та письмовій формі мови, вміти користуватися мовностилістичними засобами і прийомами з урахуванням умов і мети комунікації, оптимально висловлювати зміст промови і задовольняти умовам і цілі спілкування. Культура мови психолога - це нормативність і доцільність викладу інформації, тобто філологічне і психолого-педагогічне обґрунтування використання граматичних структур відповідно до умов і вимог конкретної ситуації. Комунікативна компетенція психолога - це така

організація мовлення і відповідної йому поведінки, які впливають на створення емоційно-психологічної атмосфери спілкування, на характер їх взаємовідносин, на стиль роботи [1]. Під поняттям «мовна компетенція» в сучасному мовознавстві розуміють «знання учасниками комунікації норм і правил сучасної літературної мови і вміле використання їх у виробленні висловлювань» [5]. Вона складається з лексичної, граматичної, орфографічної, стилістичної і пунктуаційної компетенцій [6].

Діяльність сучасного психолога пов'язана з інтенсивним усним і письмовим спілкуванням, передбачає широку мовну практику, вимагає точного мовного вираження понять і категорій. Недостатність необхідних комунікативних мовленнєвих умінь звужує можливості успішної реалізації фахівцями у межах професійної діяльності, призводить до взаємного нерозуміння, відчуження. Підструктура "знання" грає важливу роль у професійній діяльності психолога. Спеціаліст повинен володіти певною сумою знань, вони ще повинні бути спеціально організованими і мати певну структуру. Основою професійної діяльності психолога, як відомо, є життєва ситуація, в якій опинився клієнт і яку психолог повинен проаналізувати, оцінити і скорегувати. До такої роботи залучаються всі наявні знання, життєвий і професійний досвід, інтуїція. Зрозуміло, що чим ерудованіший психолог, тим краще. Тому він повинен отримати широку гуманітарну освіту: історія, культура, філософія, народознавство, релігія, етика, логіка, - на основі якої стають можливими і формування професійно необхідних якостей особистості, і прищеплення професійних знань, умінь і навичок. І, зрозуміло, володіння грамотною мовою [1].

Таким чином, мова як комунікативний засіб мовленнєвої діяльності психолога є найважливішим його орієнтиром в соціальному світі. Сукупність цих орієнтирів забезпечує не тільки власне орієнтування психолога, а також орієнтування інших людей, які потребують психологічної допомоги та підтримки. Адже психологічно орієнтоване мовне спілкування - це допомога та спосіб внесення тієї чи іншої корекції в картину світу клієнтів [1].

Л і т е р а т у р а

1. Вачков И. В. Введение в профессию «психолог»: учеб. пособие / И.В.Вачков. – М.: Изд-во Московского психол.–соц. института, 2004. – 464 с
2. Заброцький М. М. До визначення структури комунікативної компетентності педагога // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. – №6 (30). 4.1. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – с. 63–71.

3. Калмикова Л.О. Психологія розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Л.О. Калмикова. – К., 2011. – 42 с.
4. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – [3-е изд.]. – М.: Смысл; Спб.: Лань, 2003. – 287 с.
5. Максименко С. Д., Заброцький М. М. Технологія спілкування. – К.: Главник, 2005. – 112 с.
6. Петровская Л. А. Компетентность в общении: социально–психологический тренинг / Л.А. Петровская. –М.: Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРИСТРОЇВ ДЛЯ АУДИТОРНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гнилицька А.К.,

викладач

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

На даний час є чимало дискусій з приводу того, чи доречно використовувати мультимедійні мобільні пристрої в аудиторії. В основному вони сфокусовані на тому, чи давати студентам можливість використовувати свої смартфони та планшетні комп'ютери в аудиторії і користуватися викладачам своїми смартфонами в аудиторії в освітніх цілях.

Для того, щоб з'ясувати це, необхідно проаналізувати мінуси і плюси використання мобільних мультимедійних пристроїв:

- мобільні мультимедійні пристрої відволікають від заняття;
- заохочують списування;
- викладачі втрачають час, намагаючись устежити за студентами;
- студенти і без того витрачають на них занадто багато часу.

Беручи все вищезазначене до уваги, ми все ж не можемо ігнорувати той факт, що наші студенти мають в кишені потужні комп'ютерні пристрої. Враховуючи той факт, що не всі освітні установи можуть наздогнати технічний прогрес і забезпечити наявність суперсучасних комп'ютерів в аудиторії, можна використовувати гаджети під час занять для покращення якості знань студентів. у більшості студентів є новітні моделі смартфонів з можливістю виходу в

інтернет. То чому не спробувати перетворити їх з ворогів в друзів? Розглянемо плюси використання мобільних пристроїв в аудиторії:

- створення високої мотивації до вивчення іноземної мови;
- створення позитивний настрій і атмосферу співробітництва в аудиторії;
- стимулювання творчості;
- економія часу викладача.

Результати досліджень, проведених в США, показують, що значну частину часу, який студенти проводять в інтернеті, вони витрачають на читання і письмо. Це саме те, чого намагаються домогтися від них викладачі. Отже, існує можливість отримати з цього певну користь. Викладачі можуть скористатися тим, що студенти вже мають навички використання мультимедіа і допомогти їм використовувати ці навички під час вивчення іноземної мови. Використання мультимедійних мобільних пристроїв в цілому дозволяє збагатити досвід студентів в використанні їх в якості дієвих помічників в процесі навчання.

Розглянемо те, наскільки обізнаними щодо використання мобільних мультимедійних пристроїв є різні вікові групи. Найкращими в цій сфері є підлітки та молоді люди 14 – 15. В силу того, що вони вирости в «цифровому столітті», у них виробилися принципово інші навички спілкування та використання мультимедіа в порівнянні з людьми більш старшого покоління. Друга група – це підлітки і молоді люди 16 – 24 – «earlyadopters» [1, с. 138].

Знаючи цю статистику, багато викладачів вважають, що їхні студенти (друга вікова категорія), значно розвиненіші в цьому відношенні, ніж вони, тому з небажанням користуються мультимедійними мобільними пристроями в аудиторії. Чи правильне це твердження? Дослідження показали, що основна маса підлітків, користується мобільними пристроями з метою розваги, багато хто з них не знайомі навіть з Web 2.0, розробленим для створення інформації та інформаційного обміну.

Для чого ж вони використовують мультимедійні технології?

- Телефонні дзвінки – 3%;
- Спілкування в соціальних мережах або обмін повідомленнями (Skype, WhatsApp і т.д.) – 90%;
- Написання електронних листів – 2%;
- Обмін фотографіями та відеоповідомленнями, коментування фотографій – 10% [1, с. 203].

Викладачі, навпаки, використовують їх для вирішення поточних освітніх завдань, збільшення продуктивності освітнього процесу, а

також в якості навчального інструменту, відповідно вони більшою мірою орієнтуються в освітніх можливостях мультимедійних пристроїв [2, с. 16].

Гарною ідеєю є розробка так званого «classroommode» – режиму аудиторії (за аналогією з «flightmode» – режиму польоту). Використання смартфона в аудиторному (обмеженому) режимі має на увазі блокування доступу до соціальним мережам, в цілому дозволяючи користуватися пристроєм лише для вирішення завдань, поставлених викладачем.

Для чого викладач може користуватися мультимедійними мобільними пристроями в аудиторії? Це залежить від того, які саме завдання викладач ставить перед студентами, які саме навички він хоче розвинути у студентів і т.д. У переважній більшості випадків, ці завдання зводяться до пошуку інформації, викладачі рідко дають студентам завдання, що стимулюють творчість. Основні види роботи з мультимедіа (BYOD – «bring your own device activities») включають: конспектування, аудіо або відео запис фрагментів заняття, пошук інформації в інтернеті (Wikipedia, Google search), використання різних навчальних програм, світового часу, світової погоди, словників ABBY lingo, Merriam Webster online, ресурсу YouTube з різними освітніми цілями: доступ до відеоуроку і відеосюжетів з різної тематики, пісень іноземною мовою, доступ до освітніх ресурсів British Council – будь-які види інтерактивних завдань, ігор, збереження і обмін інформацією за допомогою серверів типу Dropbox, участь у відео конференції з іншим освітнім закладом, сервіси Google search і т.д. [3, с. 65]. Існують мультимедіа, створені спеціально для роботи в аудиторії. Велика частина сучасних підручників містить інструменти та ресурси для викладачів, такі як, наприклад, інтегровані відеосюжети. Їх використовують задля можливості демонстрації студентам спілкування людей в різних ситуаціях, їх виразів обличчя, міміки, жестів. Що в сукупності дозволяє створити стійку модель мовної поведінки. При цьому необхідно, щоб тематичний відеосюжет відповідав темі заняття, а не був окремим його елементом. Використання системи моментальної перевірки важлива для студентів тому, що кожен з них має можливість побачити результат перевірки і отримати оцінку відразу після виконання завдань, без необхідності чекати наступного заняття. Використання такої системи в аудиторії також значно економить час викладача [1, с. 35].

Викладачі мають змогу використовувати додаткові граматичні та лексичні вправи, комплекти презентацій доступних на веб-сайтах видань. Веб-сайти, спеціалізуються на великій кількості ресурсів для викладачів, вони містять велику кількість відео і аудіо сюжетів, проєктів тощо (www.onestopenglish.com, www.britishcouncil.org.ua).

Використовуючи контент, пропонований на сайтах видань, викладач отримує можливість бачити процес виконання студентами завдань, які завдання вони завершили, в яких випадках необхідна додаткова робота над матеріалом і т.д.

Виконання проектів також хороший спосіб використання мультимедіа в аудиторії. Це може бути виконання проектів, таких як: створення фільму, запис аудіо відповідно до тематики заняття (в магазині, в парку і т.д.). Все це може надихнути викладачів та студентів використовувати більше мультимедіа в аудиторії. Використання мобільних мультимедійних пристроїв для аудиторного навчання іноземної мови є лише одним з методів, що стимулюють мотивацію студентів у розвитку навичок володіння іноземною мовою, впровадження мультимедіа в процес викладання і навчання, покращує загальну якість викладання і вивчення іноземних мов.

Література

1. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций / Т.Н.Соловова.– М.: Просвещение, 2008. – 239 с.
2. Якименко С. С. Інноваційні освітні технології у вивченні англійської мови // Англійська мова / С.С. Якименко. – №25 (467), 2014. – 43 с.
3. Davison Ch. Information Technology and Innovation in Language Education / Ch. Davison. – Hong Kong: Hong Kong University Press, 2005. – 304 p.

ОСОБЛИВОСТІ І РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Давіденко Н.О.,

старший викладач

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

У даний час англійська для спеціальних цілей (ESP) викладається у всьому світі за різними напрямками. Вперше заговорили про ESP як окреме викладання англійської як іноземної мови, починаючи з 60–х років минулого сторіччя. Даний аспект навчання англійської мови помітно розвинувся і зайняв лідируючі позиції в викладанні англійської мови для професійних цілей. «В умовах динамічного розвитку міжнародної інтеграції та обміну інформацією спеціалістами будь-якої галузі, окрім традиційної підготовки, потрібен інструмент, що дозволяє ефективно і плідно обмінюватися професійною інформацією. Таким

інструментом є професійно орієнтована мова або мова для спеціальних цілей» [1].

Англійська мова для спеціальних цілей, відрізняється від загального курсу англійської мови у зв'язку з своєю специфічністю, яка визначається професіями або галузями науки. Але викладачу ESP не слід випускати з уваги той факт, що будь-яка галузь мови, ESP включно, впливає з загальної англійської мови – «вона успадкувала закономірності словотворення і синтаксичної і дискурсивної організації» [2]. У зв'язку з питаннями про те, чому вчити і як навчити застосовувати ESP виникають проблеми, як до викладання загальної англійської мови так і викладання спеціальної англійської мови. Різниця полягає в ступені проблематики викладання ESP, ці два питання є складними. Вибір змісту має життєво важливе значення для цілей навчання і стає все більш важко це зробити тому, що викладачі мови, як правило, не володіють знаннями всередині професії [3].

Найбільший бар'єр, що перешкоджає появі хороших вчителів в ESP, це страх: вони стурбовані тим, що неможливо викладати курс ESP, не будучи експертом в цій галузі. Насправді, це непорозуміння: викладання ESP для неспеціалістів нелегко, але можливо.

Правда полягає в тому, що при виборі між фахівцем–предметником, який не може викладати, і хорошим учителем з дуже обмеженим знанням предмета, хороший вчитель підвищує свою кваліфікацію. У викладачів загальної англійської мови є життєво важливі навички, такі як управління класом, мотивація і дисципліна, а також глибокі знання того, як працює англійська і як вивчаються мови. Всі ці речі мають вирішальне значення для успіху будь-якого мовного курсу. Нехай ваші уроки будуть веселими і добре структурованими, а ваші студенти – мотивованими і зацікавленими, і ви обов'язково отримаєте хороші результати. Звичайно, спеціальні знання краще, ніж відсутність знань, але все, що педагогу дійсно потрібно, – це хороша енциклопедія і словник, щоб подолати найскладніші ситуації.

Основними завданнями викладача є підбір і організація навчальних матеріалів, складання ефективних навчальних програм і планів, спрямованих на отримання бажаних результатів навчання, підтримка мотивації студентів, їхніх зусиль і старань. Також важливим елементом роботи в групах є зворотній зв'язок студентів з викладачем, як для організації контролю процесу навчання, так і для організації консультативної допомоги студентам[2]. Викладач англійської мови, не є вчителем–предметником. Студенти отримають багато експертних знань від їх університетських курсів, їх професійної підготовки або їх професійного досвіду. Це не робота викладача. Робота викладача –

вчити їх англійської мови. Кращі курси ESP є спільними, коли викладач забезпечує знання мови, а студенти – знання предмета (навіть якщо вони тільки що вивчили його самі на своїх університетських курсах). Викладач і студент мають різні області знань, і поки вони вважають один одного, вони можуть вчитися один у одного.

Проте, це не означає, що викладач може розслабитися і забути все про спеціалізацію. Хоча навчати ESP можна без спеціальних знань, але чим більше у вас знань, тим краще буде ваше навчання. Якщо викладач хоче бути відмінним вчителем ESP, це означає, що він повинен докласти максимум зусиль, щоб дізнатися якомога більше про область знань своїх учнів. Не треба викладачу ESP заявляти, що він експерт, коли на самому ділі – ні. Це неминуче призведе до розчарування, збентеження і невпевненості. Набагато краще бути чесним по відношенню до своїх сильних і слабких сторін з самого початку і прояснити собі деякі складності в ESP. Таким чином, коли викладач зможе продемонструвати певний досвід і хороші знання, студенти будуть приємно здивовані і вражені.

Більшість потенційних викладачів ESP лякає те що станеться, якщо учні зададуть питання, на які вони не зможуть відповісти? Ніколи не буває приємно, коли це відбувається. Тому вчителі повинні намагатися розвивати свої знання так, щоб це було все рідше і рідше. Але є інший спосіб поглянути на це як на можливість вивчити те чого ви не знаєте, але ви повинні знати до наступного уроку. Таким чином, ви дійсно дуже швидко дізнаєтеся багато про предметну область ваших учнів, і таким чином навчання ESP перестає бути страшним і стає дуже корисним.

«Якщо викладач прагне домогтися успіху в своїй роботі з групою, йому потрібно знаходити і адаптувати нові технології, щоб залучити нове покоління в роботу за традиційними напрямками за допомогою мультимедійних засобів навчання та цифрових технологій, он-лайн ресурсів і мобільних додатків» [5]. А поєднання традиційних методів викладання і нових технологій, в тому числі використання віртуального середовища для підтримки мотивації у студентів, сьогодні стає одним із продуктивних підходів у сфері навчання ESP. Критичне осмислення досліджуваного матеріалу студентами сприяє формуванню необхідних для них навичок і умінь, формує лінгвістичні, соціокультурні, комунікативні, а також професійні компетенції.

Література

1. Алявдина Н.Г., Маргарян Т.Д. Инновационные методики в преподавании английского языка для специальных целей в техническом вузе. – Гуманитарный вестник, 2013, вып. 7. URL: <http://hmbul.bmstu.ru/catalog/pedagog/engped/93.html>

2. Choroleeva K. Some Issues in Teaching English for Specific Purposes (ESP), Bulgaria Issue 2; April 2012 Available at <http://old.hltmag.co.uk/apr12/mart01.htm>
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Available at: <http://docplayer.net/16490-Common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching-assessment.htm>
4. Dudley-Evans T. Developments in English for Specific Purposes. – Cambridge University Press, 1998.
5. Khalifa M., ESP Teaching: Reversal of Roles between ELT Teachers and Subject Specialists, International Journal of Social Science and Humanity, Vol. 2, No. 6, November 2012.

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕРНІЗОВАНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Дем'яновська М. О.,

студентка групи СТ-451

Давіденко Н.О.,

*старший викладач
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Історично склалося, що знання іноземних мов було та є на сьогоднішній день важливим навиком, значущою привілецією, тим паче в сучасному інформаційному суспільстві. Серед істориків–дослідників досить поширеною є думка, що знання «чужих» (іноземних) мов було поширеним явищем серед її громадян ще до впровадження християнства. Наприклад, Володимир Мономах розповідає, що його батько великий князь Всеволод знав п'ять мов. Існують припущення, що це могли бути насамперед грецька мова, варязька, угорська, німецька, польська чи половецька та латинські мови [1, с. 127]. Ще одним історичним прикладом значення вивчення та знання іноземних мов може бути призначення у XV – XVII ст. монархами на посаду послів та дипломатів тих кандидатів, що обов'язково мали знати іноземну мову, а можливо і не одну. Отже, вивчення іноземних мов споконвіків було важливою справою, але чому ж процес пізнання нової мови зазвичай протікає так складно?

На мою думку, основною проблемою складнощів, що виникають під час вивчення нової мови в освітніх закладах та самостійно є вивчення за допомогою старих методичних посібників, книжок та статей, де ми можемо бачити лише сухий, монотонний текст, що складно сприймається, а іноді і зовсім не зрозумілий. Я вважаю неефективною таку методику вивчення іноземної мови.

На сучасному етапі, завдяки модернізації технологій комунікації, освіти та науки, існує досить багато цікавих та корисних методик вивчення іноземних мов, що стануть помічниками у вирішити даної проблеми.

По–перше, з моєї точки зору, використання сучасних мобільних та комп’ютерних додатків, що подають інформацію як у вигляді тексту, так і у вигляді малюнків та відео – значно підвищує ефективність сприйняття та запам’ятовування, бо в цьому випадку задіяна як візуальна так і аудіальна пам’ять, а також немало важливо, що увага сконцентрована більше на візуальних образах. Це дуже актуально, адже більшість людей саме умовні «візуали» – за рахунок того, що близько 30 нейронів головного мозку взагалі і приблизно 50% кори мозку так чи інакше беруть участь в обробці зорової інформації. Це підтверджують науковці Рочестерського університету: «Люди візуально дуже переважають істоти, – каже Де Ангеліс.– Якщо порівнювати людей з мишами, миші мають досить погане бачення. Вони покладаються на нюх. Це не означає, що наші інші почуття не є важливими, але наша поведінка, як здатність маніпулювати речами і працювати з інструментами, значною мірою залежить від бачення» [2, с. 36]. Саме тому, під час вивчення іноземних мов у пригоді можуть стати такі інтернет–додатки як:

- LinguaLeo – один із секретів успіху цієї програми для вивчення англійської мови – ігрова форма навчання. Ще одна безумовна перевага платформи– наявність величезної кількості медіа–матеріалів (фільми, книги, пісні, музичні та освітні відеоролики і т.д.), з якими ви можете працювати в процесі навчання.

- Duolingo – процес навчання проходить також в ігровій формі, де ви проходите рівень за рівнем, поступово підвищуючи їх складність і заробляючи трофеї.

- Memrise–сервіс заснований на науковій методиці, що дозволяє вивчати до 44 слів на годину. Головна «зброя» додатка – є меми. Вони дозволяють набагато краще запам’ятовувати матеріал, а різні ігрові режими тренують різні аспекти пам’яті: візуальне вивчення, повторення і закріплення, швидке згадування і т.д. Також в додатку доступні тисячі відео і аудіо записів носіїв мови, різні тести, аудіювання тощо.

По–друге, з мого погляду, для того щоб процес вивчення іноземної мови був результативним та більш цікавим, у ньому має бути обов'язково присутнім такий елемент, як спілкування з корінними носіями мови, яку вивчаєш. Відсутність живого спілкування – головний недолік навіть найкращих електронних навчальних програм. Можна вивчити напам'ять всі граматичні правила, освоїти велику кількість іноземних слів, але при цьому абсолютно не вміти говорити. Позначається повна відсутність розмовної практики. А отже саме через спілкування розвиваються практичні навички застосування мови, формується більш широке поняття про неї, можливі її модифікації (сленг) та про культуру інших народів взагалі. У ХХІ столітті існує багато ресурсів, що можуть допомогти у цьому питанні. Серед них:

- Tandem – це один з найбільш зручних додатків для спілкування з носіями мови. У ньому передбачена зручна система пошуку співрозмовника, що дозволяє не тільки навчатися, а й вчити самому. Вести діалог можна в зручній для вас формі, будь то просте листування, аудіодзвінки або навіть відеозв'язок. Для зручності спілкування в чатах передбачено автовиправлення тексту, обмін зображеннями і аудіофайлами, перекладач. При необхідності знайти собі в пару можна навіть професійного викладача.

- Speaky – сервіс теж пропонує функцію чату з виправленням тексту, обмін голосовими повідомленнями для постановки правильної вимови, а також великий набір фільтрів при підборі співрозмовника. Причому при пошуку додаток спершу покаже тих, хто задовольняє даним критерієм і зараз знаходиться в мережі. За охопленням аудиторії сервіс варто віднести до числа найбільших. У ньому завжди знайдуться люди, готові поговорити з вами на будь-якій з понад 100 мов.

- HelloTalk –один з найпопулярніших сервісів, листуватися в ньому можна як з відібраним через пошук користувачем, так і з цілою групою в загальному чаті. Всі відповіді та фрази доступні для збереження і подальшого використання.Також є можливість задавати питання за допомогою голосових повідомлень рідною мовою: система автоматично переведе фразу на мову співрозмовника. Аналогічним чином можна отримати і відповідь, що дійсно зручно, тощо.

По–третє, корисним для розвитку сприйняття на слух та асоціативного запам'ятовування може стати занурення у іншомовне середовище. Тут у пригоді стануть фільми, музика та книжки мовою, яка вивчається.

Отже, на сьогоднішній день існує велика кількість нових, більш ефективних та цікавих, інтерактивних методик для вивчення іноземних мов, що було б доцільніше застосовувати як при самостійному вивченні, так і при викладанні у навчальних закладах.

Література

1. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Підготував Ю. Вільчинський. 2–ге вид. — Львів: Афіша, 2001. — С. 206.
2. Hagen S. The Mind's Eye / Susan Hagen // Rochester Review. March–April, – № 4, 2012.– P. 34–37

ПРОФЕСІЙНА УСПІШНІСТЬ ВИПУСКНИКА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Козьменко О.І.,

доцент, к.пед.наук

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Професійна успішність і кар'єрний рост є доволі актуальним питанням для випускників ВНЗ, оскільки надають їм не тільки матеріальне забезпечення, але й моральну задоволеність від навчання. Реалізація власних можливостей, самовдосконалення, прояв здібностей і розвиток необхідних професійних і особистих якостей є кінцевою метою отримання вищої освіти. Поняття «успіх» і «професійна успішність» є предметом наукових досліджень багатьох філософів, психологів, соціологів і педагогів (А. Адлер, К. Абульханова–Славська, А. Бандура, І. Бндарева, Н. Вебстер, С. Гіль, Дж.Дьюї, А. Маслоу, Ю. Назар, І. Чугуєва, К. Паталаха, Г. Позова, К. Роджерс В. Шадріков та ін). Роль вищої освіти в досягненні успіху в кар'єрі полягає в тому, що студенти отримують необхідні професійно-орієнтовані знання, уміння і навички, формують під час навчання психологічну готовність до майбутньої професійної діяльності, розвивають необхідні особистісні якості: впевненість в собі, наполегливість в досягненні мети, почуття обов'язку, цілеспрямованість, низький рівень тривожності тощо. Міцні знання і впевненість у власних силах формують фундамент для професійної успішності, яка, на думку М. Дмитрієвої, містить продуктивність, високу якість праці, швидкість і надійність (безпомилковість) дій. Задоволеність від отриманого результату і процесу виконання, мінімальні моральні і нервово-психічні витрати відповідно до рівня складності завдань можуть бути показником успішності [2]. Успіх – оптимальне співвідношення між очікуваннями самої людини, результатами її діяльності і очікуваннями її соціального оточення, а успішність професійної діяльності людини визначається її внеском в суспільне виробництво [3]. Сукупність соціально-психологічних і педагогічних чинників впливає на професійну успішність і формує успішного фахівця ще під час навчання у ВНЗ.

Проаналізувавши дослідження багатьох науковців М. Тітова, припускає що головним чином п'ять ключових факторів впливають на професійну успішність людини: по-перше, наявність та поєднання певних здібностей, причому відсутність однієї важливої професійної здібності може бути компенсована іншою, більш розвиненою. Такий розвиток відбувається як під час навчання, так і під час професійної діяльності. По-друге, фактором, що впливає на успіх є достатній рівень мотивації діяльності, що характеризує суб'єктивну цінність праці. Третім фактором є стійка професійна спрямованість, яка є також рушійним фактором отримання вищої освіти. Четвертим чинником є достатній обсяг загальнотеоретичних знань, навичок та вмінь, а також адекватний рівень розвитку професійно важливих якостей, і останнім фактором є емоційна стійкість і стійкість до стресів як здатність зберігати високий рівень ефективності діяльності в особливих і небезпечних умовах дефіциту часу і інформації, впливу екстремальних факторів, в аварійних ситуаціях тощо [5]. Таким чином можна зробити висновок, що професійна успішність формується під впливом тих факторів, що безпосередньо формують успішність навчання у вищому навчальному закладі. Проявом професійної успішності є успіх у кар'єрі, який на думку американського дослідника Т. Марковича, є безпосереднім результатом навчання у вищій школі. Автор підкреслює, що розуміння успіху навчання повинно складатися з трьох ключових компонентів: 1) освіта, як аудиторне та позааудиторне навчання, 2) гідне оцінювання набутих результатів та 3) готовність до кар'єри [6]. Визначення кар'єри передбачається як просування найбільш здібних індивідів сходами професійної, соціальної, виробничої або іншої ієрархії [4]. Професійна кар'єра, на думку Т. Базарова, це результат усвідомленої позиції і поведінки людини в сфері трудової діяльності, пов'язаний з професійним і посадовим ростом [1]. Накопичення значущих і цінних для особистості результатів, наявність статусу і просування в системі соціальних, економічних, професійних відносин є характерними рисами кар'єрного успіху. Успішність кар'єри може визначатися як об'єктивними, так і суб'єктивними критеріями і оцінюватися за такими показниками, як рівень професіоналізму, особливості кар'єрного росту, фінансові досягнення і результативність ділового спілкування [4]. Розвиток особистісних факторів та поєднання ситуативних соціально-економічних і організаційних чинників є запорукою кар'єрного успіху і саме вища освіта формує необхідну базу для досягнення цієї мети. Національна асоціація коледжів та роботодавців США (NACE) – у співпраці з роботодавцями – визначила готовність до кар'єри кінцевим результатом навчання і навела перелік необхідних для успішної кар'єри компетенцій. На думку американських освітян, студенти, які після отримання вищої освіти демонструють наявність таких якостей, як уміння вирішувати проблеми, уміння

спілкуватися в усній та письмовій формі; вміння працювати у команді / співпрацювати, лідерські навички, професіоналізм, здатність керувати кар'єрою, толерантність та інші мають усі шанси на професійну успішність [6]. Завданням закладів вищої освіти є формування цих компетенцій під час аудиторної і позааудиторної роботи. Отже, професійна успішність є результатом вищої освіти і наполегливості студента у досягненні власної мрії.

Література

1. Базаров, Т.Ю. Технология центров оценки персонала: процессы и результаты / Т. Ю. Базаров. – М.: Изд-во «Кнорус», 2011. – 304 с.
2. Дмитриева, М.А. Цели профессиографии и структура профессиограммы. Методология исследования по инженерной психологии и психологии труда / М.А. Дмитриева. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 196 с.
3. Родина, О.Н. О понятии «успешность трудовой деятельности» / О.Н. Родина // Вестн. Моск. ун-та. Серия 14, Психология. – 1996. – No 3. – С. 60–67.
4. Рикель, А.М. Особенности переживания успешности «вертикальной» и «горизонтальной» карьеры сотрудниками организации / А.М. Рикель, О.А. Тихомандрицкая // Психологические исследования: электрон. науч. журнал [Электронный ресурс]. – Москва: ООО «Издательство Солитон», 2013. – No 28 (6). – С. 10. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n28/810-ricke128.html>.
5. Титова М. А. Эффективность психологической саморегуляции функционального состояния как фактор профессиональной успешности: дис. канд. псих. наук : 19.00.03 / Титова Мария Александровна – Москва, 2015. – 241 с.
6. Markowitz T (2017). Learning Success: The Convergence Of Assessment, Student Success, And Career Readiness / Troy Markowitz. Retrieved from: <https://www.forbes.com/sites/troymarkowitz/2017/07/06/learning-success-the-convergence-of-assessment-student-success-and-career-readiness/> / #24e71d525d41.

СПОСОБЫ ПРЕПОДАВАНИЯ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА

Мамметбердиева А.Б.,

Бабаев. Ш.О.,

*Государственный Энергетический
институт Туркменистана*

В связи со всесторонне расширяющимися контактами Туркменистана и КНР возникает необходимость овладения студентами, изучающими китайский язык, знаниями социально–психологической

лексики, социально–политической и экономической терминологии, бытового уклада, культуры и традиций Китая.

В последние годы открылся широкий простор для сотрудничества между Туркменистаном и КНР в самых различных областях: экономике, науке, технике, образовании и культуре. Все это говорит об актуальности и исключительной важности профессионального воспитания высококлассных специалистов–синологов, владеющих не только китайским языком, но и ориентирующихся в различных областях жизни современного китайского и туркменского общества.

Китайская письменность — иероглифическая. Благодаря ей различные народы, населяющие Китай и говорящие на разных диалектах, могут понимать друг друга. Китайские иероглифы — неотъемлемая часть китайской культуры. Китайские иероглифы являются одной из самых древних письменностей в мире. До них существовали шумерская и древнеегипетская письменности, однако те же прекратили своё существование, тогда как китайские иероглифы продолжают использоваться до сих пор.

Все китайские иероглифы собирательно называются 文 вэнь. В современном китайском языке есть разделение собственно на 文 вэнь — простые знаки, наиболее древние, и 字 цзы — составные знаки.

Иероглифы восходят к изображениям – пиктограммам, которые со временем всё более усложнялись и формализовались, постепенно трансформируясь в систему знаков. Однако даже при минимальных знаниях иероглиф можно «прочитать» и увидеть в нём разнообразные смыслы.

Трансформация рисунков–пиктограмм в иероглифы

В настоящее время уровень минимальной грамотности, установленный для крестьян, составляет 1,5 тысяч знаков, для рабочих и

служащих — около 2 тысяч. Выпускник средней школы знает около 3–4 тысяч иероглифов. Этого количества достаточно для чтения публицистики и современной литературы.

Носитель иностранного языка при изучении иероглифов сталкивается с проблемой их запоминания. Проблема изучения и запоминания иероглифов являются одной из сложнейших задач предстоящий перед изучающими. Кроме бесконечного и изнурительного переписывания одного и того же иероглифа, существуют следующие правила, которые повышают эффективность запоминания иероглифов.

Стоит больше всего обращать внимание на ключевые радикалы (иероглифические ключи). В них содержатся основной смысл и подсказки. Мы можем взять часто употребляемые радикалы, например:

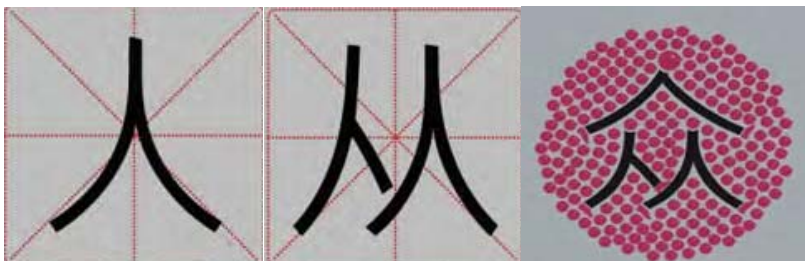
Иероглиф 扌, который имеет значение «рука», может располагаться только в левой части сложных знаков. Данные ключевые знаки содержат в себе главный смысл. Это означает, что каждый иероглиф, имеющий перед собой данный 扌 знак, будет главным указателем любых действий, которые выполняются с помощью рук. Например: 打 означает «ударить, бить, играть». 採 – «срывать, отбирать», 拍 – «хлопать», 握 – «пожимать (руку)». Как мы видим, все эти действия выполняются с помощью рук.

Иероглиф 口 означает «рот» и может располагаться в левой части сложных знаков. При этом каждый иероглиф, имеющий перед собой данный 口 знак, будет главным указателем любых действий, которые выполняются с помощью рта. Например: 吃 означает «есть, кушать». 咬 – кусать, 喂 – кормить, 叫 – звать, кричать. Все эти действия выполняются с участием рта.

Компонент иероглифа 讠 означает «говорить» и может располагаться в левой части сложных знаков. Это значит, что каждый иероглиф имеющий перед собой знак 讠 будет главным указателем любых действий, которые выполняются с помощью языка. Например: 说 означает «говорить сказать объяснять» 讲 – говорить, рассказывать, обсуждать, 讨论 – обсуждать, 诵 – читать вслух, 读 – читать вслух, учить. Все эти действия выполняются с помощью языка.

Кроме этого, если написать один и тот же иероглиф несколько раз, то получится новые слова, связаны с данным значением. Например: один 火 означает – огонь, если его написать 2 раза, то получим иероглиф 炎, что будет означать «обжигающий, жаркий», если его написать 3 раза, получим вот такой иероглиф 焱, что будет означать «пламя или искра».

Слово 林 «лес, роща» и 森 «лес» состоящие из двух и трёх иероглифов 木 «дерево» соответственно несут смысл «большое количество деревьев».

Данные способы делают изучения китайского языка не только непринужденным, но и максимально эффективным, а также позволяет быстро освоить китайский язык и начать активно его использовать в речи.

Л и т е р а т у р а

1. Pammer M. , Champy J. Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution. New York, 2001.
2. ShaoLan Hsueh .
3. Japan Times. 2009. Engineers must have English skills to succeed. October 5, Forum on English Education.
4. Orr. T. 2005. Professional standards in English for Specific Purposes. On CUE 13 (1): 9–16.
5. Stevick, E. 2000. Teaching languages: A way and ways. Rowley, MA: Newbury House.

ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ ДО ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ УКРАЇНИ

Сотнікова К.К.,

студентка групи СР-18 дм

Козьменко О.І.,

доцент, к.пед. наук

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

З плином часу кількість осіб, які мають функціональні обмеження в Україні, як і всьому світі, зростає. Оскільки викоренити інвалідність як явище неможливо, суспільство повинно спрямувати зусилля на те, щоб ці люди стали повноцінними членами суспільства, розділяли людські цінності, ієрархізували їх на основі оцінки стану свого здоров'я та реалізовували свої інтереси відповідно до власних особливих потреб. Якщо в європейських країнах суспільству вдалось розробити ефективні методи включення людей з інвалідністю у повноцінну життєдіяльність, створити умови для їх самоактуалізації, сформулювати відповідне гуманне ставлення, то в Україні сьогодні є ще прогалини у вирішенні зазначених проблем як на державному рівні, так і на рівні громади, колективу. Зокрема, потребує корекції ставлення здорових людей до осіб з функціональними обмеженнями, подолання стереотипних уявлень про те, що ці члени суспільства є неповноцінними у професійному становленні, навчанні, взаємодії з соціумом загалом [3, с. 17].

Що стосується дітей з інвалідністю, тут також відбувається своєрідна переоцінка цінностей. Все більше шкіл і дитячих садів готові

запроваджувати у себе інклюзивну освіту. Групи «особливих» дітей відвідують різні вистави, екскурсії та музеї нарівні зі своїми однолітками. Все ширше стають можливості включення дитини з обмеженими можливостями в культурні заходи, перш для нього недоступні – різні конкурси, змагання, виступи.

Однак у сучасному суспільстві, незважаючи на часті заяви про толерантне ставлення до інвалідів, досі існують сформовані за довгі роки стереотипи. Один з найпоширеніших: інвалідність дитини – це суцільне нещастя і нескінченні проблеми. Цей стереотип діє гнітюче на людей, що не мають відношення до дітей-інвалідів, і демобілізується – на тих батьків, хто вперше зіткнувся з важкою хворобою своєї дитини. Весь цей, часом тривалий період, втрачається дорогоцінний час, призначений для адаптації дитини до нових умов життя – його реабілітації. А адже саме своєчасна грамотна реабілітація – запорука повноцінного життя дитини і подолання супутніх інвалідності проблем.

У широкому сенсі, соціальний стереотип є універсальним інструментом розпізнавання і передачі суспільно значимої інформації в процесах взаємодії людей з навколишнім світом і один з одним.

Тільки на основі соціально-філософського аналізу стереотипів можна пояснити існування стійкого зв'язку між сприйняттям об'єктів під певним кутом зору і відповідною повторюваною поведінкою, узагальнення свідомості і поведінки людей, особливості маніпулювання ними, витоки нетерпимості в міжособистісних і міжгрупових стосунках людей, взаємозв'язок процесів ідентифікації особистості з станами її життєдіяльності та ін.

Сучасні закони в нашій країні відповідають міжнародним стандартам, але правильне їх тлумачення та забезпечення захисту прав людей з інвалідністю залежить від кожного громадянина і безпосередньо від самих людей з інвалідністю [1, с. 90].

Що являють собою люди з інвалідністю в Україні? В які групи можна їх об'єднати? У ст. 1 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю йдеться, що такі люди мають фізичні, психічні, інтелектуальні та сенсорні порушення. Які стосунки між представниками цих груп? Яка співпраця між ними? Чи є порозуміння?

У радянській Україні домінувала медична модель розуміння інвалідності: люди з інвалідністю різних нозологій були розділені і не мали можливості спілкуватися. Освітні, медичні, санаторні заклади, недержавні організації формувалися за певними нозологіями під повним державним контролем, включаючи фінансування. Прошло 20 років незалежності. Чи навчилися, наприклад, представники організацій незрячих людей співпрацювати з представниками організацій людей з порушенням опорно-рухового апарату чи інтелектуальної недостатності? Адже, дискримінація, порушення прав, стигма

інвалідності - спільна проблема і тільки в співпраці можна досягти змін. Чи не є інтеграція в суспільство людей з інвалідністю одностороннім шляхом?

На кожному етапі розвитку суспільства існувало певне ставлення до людей з інвалідністю, що сприяло формуванню відповідних моделей концепції ставлення саме до людей з інвалідністю. На домінуючій концепції моделі розуміння інвалідності будується державна політика. Важливо відзначити, що інвалідність – не властивість людини, а перешкоди, що виникають у неї в суспільстві [4, с. 22].

У 2008 році набула чинності Конвенція про права інвалідів і Факультативний протокол до неї. Її підписала і Україна. Документ зобов'язує країни, які приєдналися до неї, заохочувати, захищати і забезпечувати повне і рівне здійснення всіма інвалідами всіх прав людини і основних свобод, а також розглядати проблематику інвалідності через призму прав людини.

Якщо говорити простою мовою, Конвенція вимагає ставитися до людей не як до нещасних отримувачів гуманітарної допомоги, а як до повноцінних членів суспільства.

На Заході в останні десятиліття справді зуміли змінити розуміння суті інвалідності. Зараз увага все менше і менше загострюється на тому, що не так з людиною. Натомість інвалідність визнається більше як наслідок взаємодії індивіда з довкіллям, яке не враховує особливостей індивіда та обмежує його участь у повноцінному житті суспільства. Цей підхід називають соціальною моделлю інвалідності. Наприклад, ми часто стикаємося з тим, що люди з обмеженими можливостями не беруть участі в звичних нам справах, не працюють поруч з нами, не вчаться в університеті, не голосують на виборах в сусідніх кабінках. Але це відбувається не через їхню нездатність це робити. Найчастіше – це наслідок недостатньої підготовленості середовища і оточення. Людям з особливими потребами необхідна наша підтримка і допомога саме в усуненні «бар'єрів», але в жодному разі не жалість або поблажливість.

Стереотипні почуття по відношенню до інвалідів, які склалися на протязі довгих років у суспільстві: жалість; раціоналізація; уникання; бажання не зізнаватися, що є такі люди, не помічати їх; обвинувачення інваліда, що він сам винний у своїй біді; страх («не дивись на нього, а то с тобою таке трапиться»), небезпека за поведінку інваліда; некомфортність в присутності інваліда; патронаж, відношення до таких людей як до немовлят; ненависть; інвалід асоціюється з бідністю.

Одним із основних завдань держави та інших соціальних інститутів є створення для осіб з функціональними обмеженнями необхідних умов для подолання перешкод, що стоять на заваді повноцінному житті у соціумі.

Важливим завданням є подолання стереотипів сприйняття людей з особливими потребами як меншовартісних, людей нижчого гатунку, суспільний тягар. Головною проблемою, яка потребує вирішення, є подолання соціальної ізоляції таких людей, обмеженості в можливостях їх спілкування, навчання, пошуку можливостей заробітку [2, с. 18].

Формування толерантного ставлення суспільства до осіб з особливими потребами – великий крок до інтеграції людей з особливими потребами у суспільство. Толерантність прямо пов'язана з інформованістю про специфіку життя таких людей, їх досягненнями, їх власними перемогами, які здійснюються не завдяки обставинам, а всупереч їм. Велику роль у формуванні такої толерантності повинні відігравати ЗМІ, щоб інформація була представлена не тільки як заклик про допомогу та матеріальну підтримку на лікування людини з інвалідністю, а перш за все, – як презентацію життєвих успіхів людей з функціональними обмеженнями.

Таким чином, люди з особливими потребами суттєво обмежені у своїй життєдіяльності, а це призводить до їх соціальної дезадаптації, оскільки у зв'язку з хворобою значно ускладнюється процес їх самообслуговування, навчання, набуття професійних навичок. На шляху їх інтеграції у суспільство виникає ряд бар'єрів соціально–психологічного, матеріального, побутового і морального характеру.

Проблеми людей з функціональними обмеженнями можуть бути вирішені настільки, наскільки суспільство готове змінити своє ставлення до людей, які мають певні вади, щоб включити їх в соціальне життя.

Ситуація навколо інвалідності в сучасному суспільстві – один з найяскравіших наочних прикладів стереотипізації та стигматизації свідомості людей. Інвалідність являє собою соціальний феномен, уникнути якого не може жодне суспільство, тому кожна держава по рівню свого розвитку, пріоритетів та можливостей формує соціальну та економічну політику щодо інвалідів. Для вирішення проблеми необхідно переосмислити розуміння інвалідності та усунути соціальні стереотипи, які є джерелом ізоляції інвалідів. Отже, люди з порушеннями повинні розглядатися як суб'єкт побудови їх власного життя; суспільство потребує змін усередині себе для зміни ставлення до інвалідів; необхідно так поліпшити умови життя, щоб люди з особливими потребами відчували себе здатними безперешкодно брати участь у загальному житті.

Л і т е р а т у р а

1. Аймедов К.В., Жогно Ю.П., Сторож В.В. Взаємодія соціальної та медичних ланок паліативної та хоспісної допомоги інвалідам та невиліковно хворим / К.В. Аймедов, Ю.П. Жогно, В.В. Сторож // Таврический журнал психиатрии. – 2013. – № 1. – С. 4–8.

2. Клопота Є.А. Соціально–психологічний супровід професійного становлення осіб з глибокими порушеннями зору / Є.А. Клопота, О.А. Клопота // Проблеми сучасної психології : (збірник наукових праць). – 2013. – № 1 (3) – С. 76–80.
3. Комар Т.О. Соціально–психологічна дезадаптація батьків, які виховують дитину інваліда / Т.О. Комар / Нові технології навчання. Збірник наукових праць. Шляхи розвитку духовності та професіоналізму за умов глобалізації ринку освітніх послуг // Спец. Випуск № 48. Частина 1: Інститут Інноваційних технологій і змісту освіти. Міністерство освіти і науки України, Вінницький соціально економічний інститут Університету. Київ–Вінниця, 2015. – С. 231–237.
4. Лубовский В.І. Спеціальна психологія: навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів – 2-е вид. / В.І. Лубовський. – К.: Либідь, 2015. – 313 с.
5. Максименко А.Ю. До питання про побудову теоретичної моделі інтеграції незрячих в суспільство: дидактичні та .соціально–психічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Науково–методичний збірник. Вип. I / А.Ю. Максименко. – К.: КНПУ, 2013. – 90 с.
6. Томчук М.І. Соціально–психологічні проблеми розвитку особистості з особливими потребами / М.І. Томчук // Підготовка соціального працівника: надбання, проблеми, перспективи: зб. наук. пр. за результатами Всеукр. конф. / Університет «Україна». Хмельницький, 2013. – С. 58–60.

ІНТЕГРУВАННЯ МОВНОГО ПОРТФОЛІО З МЕТОЮ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТІВ

Хайруліна Н.Ф.,

*викладач кафедри юридичної лінгвістики
та документознавства*

Дубова Г.В.,

*старший викладачка кафедри юридичної лінгвістики
та документознавства*

*Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*

Концепція вищої освіти доводить, що одним із магістральних векторів реформування освітньої системи України слід визнати компетентнісну стратегію. Кардинальні зміни, що відбуваються останнім часом в економічному, політичному й соціальному житті, спонукають до докорінної модернізації освітньої галузі.

Швидкість, глобальність, систематичність, незворотність змін створюють велетенський простір для реалізації всіх життєвих можливостей особистості. За цих умов до життєвої компетентності висуваються додаткові вимоги.

Сучасний поліцейський України повинен швидко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях, критично мислити, використовувати набуті знання та вміння в навколишній дійсності, бути здатним генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити; уміти добувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку та самовдосконалення.

Вивчення активного розвитку інноваційних методів навчання у вищих навчальних закладах проявляє себе як перспективна методологія протягом останніх десяти років. Навчальна дисципліна «Іноземна мова» є однією з найперших, у процесі викладання якої необхідно комплексно використовувати практичний та естетичний потенціали за допомогою різноманітних інтерактивних завдань.

Однією з популярних форм активізації знань курсантів є впровадження англomовного портфоліо. Метод мовного портфоліо – досить дієвий інструмент гуманістичного навчання іноземних мов і формування автономії курсантів в навчанні. З метою навчити курсантів самоаналізу, дисципліни, самокритиці та самовираженню було обране саме впровадження подібного виду роботи протягом академічного року.

Основною метою портфоліо є створення мотивації навчальної діяльності, розвиток пізнавальних навичок, розвиток об'єктивної самооцінки творчих здібностей, уміння самостійно конструювати свої знання, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, планувати свою діяльність, формування організаційних навичок. Перш за все, це робота, яка виконується курсантом самостійно, відрізняється від інших, є неповторною та єдиною у своєму роді.

Основні завдання мовного портфоліо:

- стимулювати вивчення курсантом іноземної мови згідно з будь-яким загально рекомендованим рівнем упродовж усього життя людини;
- зробити процес вивчення мови більш прозорим та ясным;
- формувати самоосвітню компетентність курсанта, що дозволяє йому аналізувати й усвідомлювати власний шлях навчання, а також впливати на нього;
- формувати інноваційну особистість курсанта, розвивати вміння конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі; ставити перед собою завдання й поетапно розв'язувати їх; створювати мотивацію навчальної діяльності;

- розвивати пізнавальні організаційні навички, творчі здібності майбутніх поліцейських та правників;
- формувати автономію, посиленість освіти для кожного конкретного курсанта.

Портфоліо (від англ. Portfolio — портфель, папка) — це папка документів з навчальногопредмета як компонента навчальної діяльності курсантів, який ведеться курсантами за консультативного супроводу вчителя.

Мовне портфоліо («English Language Portfolio»), розроблене Лінгвістичним комітетом Ради Європи з метою стандартизації вимог до вивчення, викладання й оцінювання досягнень у галузі вивчення іноземних мов громадянами європейських країн, було презентовано в Україні у 2003 році після опрацювання у 15–ти країнах Європейського Союзу.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти пропонують три обов'язкових компоненти мовного портфоліо: мовний паспорт, мовну біографію, мовне досьє.

Першим компонентом мовного портфоліо є мовний паспорт, що підсумовує лінгвістичну індивідуальність його власника; особисті досягнення у вивченні мови та особистий досвід міжкультурного спілкування. Також мовний паспорт включає самооцінку учнем власних мовленнєвих компетенцій. Доречним є додавання до мовного паспорта структурованого граматичного матеріалу: таблиць, схем, формул.

Європейське мовне портфоліо, розроблене за допомогою установ Ради Європи, передбачає три основні рівні володіння іноземною мовою та мовленнєвими компетенціями — А, В, С. Рівні визначаються за основними видами мовленнєвої діяльності:

- розуміння (усної форми мови — аудіювання та письмової — читання);
- говоріння (монолог як форма продуктивного говоріння або діалог як інтерактивне говоріння);
- письма як окремого продуктивного виду мовленнєвої діяльності.

Другим обов'язковим компонентом мовного портфоліо є мовна біографія, яка використовується, щоб установити проміжні цілі, перевірити власні досягнення в навчанні, зареєструвати значущі етапи мовного й міжкультурного спілкування.

Третім обов'язковим компонентом мовного портфоліо є мовне досьє. У ньому курсант збирає зразки своїх творчих робіт та свідчення у вивченні іноземної мови.

Таким чином, ми бачимо, що структура поетапного ґрадуйованого оцінювання досягнень стимулює процес удосконалення й самовдосконалення, тобто освітній процес не припиняється після досягнення якогось певного рівня. Накопичуючи й аналізуючи свої практичні досягнення за методом портфоліо, курсант застосовує набуті знання і, виходячи з життєвого досвіду, оцінює та переоцінює свою діяльність. Просунувшись повільно, але впевнено на проміжному етапі, є можливість для кожного виявити нові цілі й нові перспективи. Найбільш вагомим аргументом на користь застосування мовного портфоліо виявляється можливість регулярного, систематичного моніторингу пізнавальної діяльності за схемою: проблема планування процесу вивчення й розв'язання проблеми (стратегія і тактика), практичний результат роботи (тест, реферат, проект тощо). Тобто ключові компетентності впроваджуються в навчальний процес за алгоритмом: мотиви — знання — уміння — навички — ставлення — компетенція.

Оцінювання розглядається як елемент стимулювання та навчання. Негативна оцінка є приводом до рефлексії. Технічна роль викладача у процесі розвитку курсанта визначається необхідністю за допомогою навчального матеріалу сформулювати нові зони у свідомості майбутнього поліцейського, фундамент нових понять, узагальнення.

Виходячи з цього, можна зазначити, що мовне портфоліо є особисто зорієнтованою формою роботи, автентичним видом оцінювання, який адресується кожному курсантові, розроблений для нього, спрямований на виявлення та розвиток творчих здібностей кожної індивідуальності. Упровадження такої форми діяльності, як європейське мовне портфоліо, означає вихід на новий рівень самосвідомості курсанта, де він обирає, оцінює, контролює процес навчання, роблячи його безперервним і сталим.

Л і т е р а т у р а

1. Биць Н.М. Європейське мовне портфоліо як новітній метод оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови. [Електронний ресурс]/Н.М. Биць. –2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1263>>. Загол. з екрану. Мова укр.
2. Залюбівська О.Б. Особливості використання навчального портфоліо у викладанні риторики у технічному університеті. Вісник Вінницького політехнічного інституту \ О.Б. Залюбівська. – К., – 2014. №3. – С.151–154
3. Плахотнюк О.О. Європейське мовне портфоліо та його використання у підготовці майбутніх спеціалістів. [Електронний ресурс]/О.О. Плахотнюк. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: pedagogika.at.ua/_fr/7/6128470.doc>. Загол. з екрану. Мова укр.

4. Шехавцова С.О. Технологія портфоліо як показник самоосвітньої діяльності суб'єктів педагогічного процесу \ С.О. Шехавцова.– Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, 2013. № 18(3).– С.135–144

ANALYSIS OF ACCOUNTING MODELS

Anisimova T.,

*student of Educational and Scientific
Institute of Economics and Management
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

Solopova T.G.,

*senior teacher
Volodymyr Dahl East Ukrainian National university*

The adoption of effective management decisions by a legal entity is ensured in the modern world by the compilation of reliable financial reporting, which is a product of accounting and is formed for both internal analysis of the enterprise's activities and for providing control bodies and other persons. This indicates the relevance, the need for research and the most optimal global accounting model for Ukraine.

Domestic and foreign scientists: I. Benko, F. Butinets, S. Golov, O. Gubachova, M. Kuzhelnyi, M. Gorbachev M. Luchko, S. Melnik, L. Nyshenko, A. Amat, J. Blake, H. Gernon, D. Mitchell, H. Muller, B. Nedels, K. Noubis, V. Paliy, J. Sokolov and others.

Consideration of the basic models of accounting, the definition of their advantages and disadvantages, the definition of the most optimal model of accounting for Ukraine is the primary goal of research in modern conditions.

Accounting – a process of detection, measurement, registration, accumulation, generalization, storage and transfer of information about the activities of the enterprise to external and internal users for decision-making [2].

The researchers singled out such models of accounting [3]: Anglo-American; continental; American international Islamic Eastern European model of accounting.

Let's consider the characteristics of each of these models. The founders of the Anglo-American model are countries such as the United Kingdom, the United States and the Netherlands. This model is based on the interests of investors and lenders, as these countries actively develop share

capital – companies are participants in the securities market, which forces organizations to present objective information about their financial position. The main task of this model is to provide the interests of investors and creditors with minimal state interference in the system of data accounting. The main purpose of users of accounting – is an assessment of the financial activity of the company in order to most advantageously place their funds. Countries that use this model include: Australia, UK, Hong Kong, Israel, India, Canada, Cyprus, the United States and other countries [4, p. 7].

A distinctive feature of the continental model of accounting is the high degree of state interference in the accounting system in organizations. All accounting in such countries is regulated by the state: the state develops principles and norms, mandatory for use by organizations. The model is characterized by strong influence of tax legislation. The main users of the financial statements in the continental model are the state and banks. The accounting system in the continental model, above all, is focused on satisfying the needs of the state. Focusing on managerial inquiries of lenders and investors is not a priority consideration task. The Continental model also includes principles for adjusting accounting profit in order to determine tax liabilities. This model is used by the following countries: Austria, Germany, Denmark, Spain, Italy, France, Switzerland and others [4, p. 9].

The American accounting model is characterized by the fact that reporting indicators are adjusted taking into account the general level of prices, as the formation of accounting was influenced by inflationary processes. In order for the reporting indicators to be most reliable, an inflation correction is applied. Such reporting adjustments are aimed at the interests of the state, which needs to fulfill the revenue side of the budget. This model uses an international chart of accounts, through which reporting is transparent and it is possible to match the accounting data to international standards. Countries that use this model: Argentina, Bolivia, Brazil, Guyana, Paraguay, Peru, Uruguay, Chile, Ecuador and others [4, p. 11].

The reason for the development of an international model is the active growth of interstate economic ties. Such a model makes it possible to compare the reporting data, compiled in different countries, and thus, it is able to meet the information needs of investors, the state and other users. Today, international financial reporting standards are allowed to be used in many countries and, in the same way, there are states in which standards are used obligatory. The process of combining standards makes reporting more transparent and understandable for all users of accounting reporting and allows them to make the most effective decisions. But it should be noted that any change in the accounting system requires both temporary and financial costs. It is important to compare these costs with the economic benefits that

the organization will receive through the transition to international accounting standards [3, p. 193].

The Islamic model, unlike other models, is based on a religious factor. Normative regulation of Islamic accounting is different in that it is dominated by a religious factor that deepens and develops the system of human values laid down in the K/Coran. This is manifested in the fact that the principles of accounting provide a balance between spiritual needs and material. From an economic point of view, the main element of this model is a ban on speculative income and a number of activities. This model is used by the countries of the Middle East [1, p. 57].

For the accounting model of Eastern Europe, the following features are inherent: the presence of a shadow economy; single accountancy; cost base of the account plan; detailed regulation of accounting and reporting. The main purpose of such an accounting system is to reduce the cost. This model is used for the most part in the post-Soviet space [1, p. 58].

Undoubtedly, accounting was formed under the influence of many factors, as emphasized by prominent scholars: geographic location, historical aspect, inflationary processes, the influence of religion, mentality, and others. But despite all the differences, the information provided in the financial statements is the product of the chosen accounting model – it must be reliable, accurate, truthful, comparable.

Transformational changes in Ukraine require the adaptation of the accounting system to world standards. Powerful state regulation, significant influence of tax legislation brings the system of accounting in Ukraine closer to the continental model, but to eliminate the influence of negative factors is necessary to form a clear concept of development of the national accounting system in inseparable connection with production and integration processes.

Reference

1. Grytishne D.O. Accounting regulation in the Muslim countries / D.O. Grytishen // International accounting. – 2011. – No. 15. – P. 56–59
2. Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine // [Electronic resource]. – Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Serdyuk O. M., Pilipenko E. E. Comparative analysis of accounting models used in world practice / Scientific herald of the Donbas state machine-building academy № 1 (22E), 2017, p.188–198.
4. Zharikova L. A. Accounting and reporting in foreign countries: [curriculum vitae]. manual] / L.A. Zharikova – Tambov: Tambov. state tech Un–th, 2008. – 160 p.

ENGLISH FOR THE EMPLOYABILITY OF ELECTRICAL ENGINEERING GRADUATES IN UKRAINE AND ABROAD

Ivan Halahan,

*student of Master Programme Faculty of Engineering
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

Lina Bielovetska,

*Teacher
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

Any professional individual needs a fairly good communication skill for enabling him or her to perform the job in a most effective manner. Communicative skills of the professionals determine their employment opportunity and the sustenance of their job. Those who lack sufficient communicative skills neither get job nor can they sustain even after they manage to get it as the effectiveness of their performance is fully dependent on how capable they are in meaningful and effective communication. According to Sanjaya Kumar and Pushpa Lata [1, p.2]. Communication in the professional world occupies such a pivotal position that there hardly exists an activity in the business and industry that does not require communication to play any role». In the words of Kumar and Lata, «Communication helps professionals in their five major managerial tasks namely planning, organizing, executing, staffing and controlling».

In the present context of Globalization, English is the language of international communication as its use is widespread. It is used in almost all the countries in the modern world. Knowing English allows people to enjoy their life and work no matter where they are. For engineering students whose mother tongue is not English, mastering English is even more important, not only for their academic life but also for their prospective career.

Today there are a large number of programs for mathematical calculations and modeling. Interface of these programs in English. All relevant literature first comes out in English. Only after some time it will be translated into Russian or Ukrainian. Sometimes this period can take up to half a year. Therefore, for a person who wants to become a first-class specialist, the relevance of information plays an important role.

So what programs should a modern electrical engineer use? The Mathcad is the first program which students meet in the second year of education. The Mathcad can help to calculate, graph, and communicate technical ideas. It lets us work with mathematical expressions using standard

math notation – but with the added ability to recalculate, view, present, and publish with ease, even to the Web. There are functions provided by Mathcad:

- Numeric operators perform summations, products, derivatives, integrals and Boolean operations
- Numeric functions apply trigonometric, exponential, hyperbolic and other functions and transforms.
- Symbolics simplify, differentiate, integrate, and transform expressions algebraically
- Vectors and Matrices manipulate arrays and perform various linear algebra operations, such as finding eigenvalues and eigenvectors, and looking up values in arrays
- Differential Equation Solvers support ordinary differential equations, systems of differential equations, and boundary value problems both at the command line and in solve blocks that use natural notation to specify the differential equations and constraints [1, p. 7–8].

The next program is AutoCAD. AutoCAD is a computer-aided design (CAD) program used for 2-D and 3-D design and drafting. AutoCAD is developed and marketed by Autodesk Inc. and was one of the first CAD programs that could be executed on personal computers.

AutoCAD was initially derived from a program called Interact, which was written in a proprietary language. The first release of the software used only primitive entities such as polygons, circles, lines, arcs and text to construct complex objects. Later, it came to support custom objects through a C++ application programming interface. The modern version of the software includes a full set of tools for solid modeling and 3-D. AutoCAD also supports numerous application program interfaces for automation and customization.

Individuals who work in or are currently pursuing careers in the architecture, mechanical or engineering fields will discover many benefits of using AutoCAD. The design aggregation and documentation tools built into AutoCAD not only maximize productivity but also help to streamline your design and documentation workflows, speeding projects from design to completion while automating the tedious drafting tasks that would normally be done by hand.

A highly efficient language for technical computation is called MATLAB. It combines visual, computations, and programming in an easy-to-use environment where problems and solutions are given in well-known mathematical expressions. It is used for:

- Algorithm development
- Scientific and engineering graphics

- Modeling, simulation, and prototyping
- Application development, including Graphical User Interface building
- Math and computation
- Data analysis, exploration, and visualization

The data element is considered as an array in a MATLAB interactive system that does not need dimensioning. It solves many issues regarding technical and computations especially the ones which include vector and matrix expressions, by using languages like C or Fortran you can write this program in no time.

Matrix laboratory is supported by MATLAB and it was created for giving a user-friendly access to matrix software written by LINPACK and EISPAKC projects, that together gives the state-of-the-art in matrix computation software.

There has been a periodic evolution of MATLAB over the years with many users providing input. For basic and advanced mathematics, science, and engineering it is the general instruction tool used in a university environment. For development, analysis, research, and higher productivity MATLAB is the apt choice used by the industry.

A group of application-specific solutions namely tool boxes is the main feature of MATLAB. It permits you for learning and applying specialized technology. There are vast collections of MATLAB functions in Toolboxes that enhances the ambiance of MATLAB to solve problems of a particular class. Signal processing, neural networks, wavelets, simulation, fuzzy logic, control systems and much more are the areas where tool boxes are available [2 p.13–15].

Even after the completion of their academic career, the students of engineering need to possess the sufficient communicative skills in English in order to get employment. Right from the moment they leave their universities, they begin to seek jobs appropriate to their subject of specializations in engineering. For seeking job abroad, they need to read notices and advertisements announcing job vacancies published in the English language.

Reference

1. Kumar & Lata (2012), Communication Skills. New Delhi: Oxford University Press.
2. Holly Moore. MATLAB for Engineers. Pearson; USA, 4 edition, 2014 – 672 p.
3. Ronald W. Larsen. Introduction to Mathcad 15, Prentice Hall Press Upper Saddle River, NJ, USA 2010 – 408 p.

INTERNATIONAL MARKETING AS A BASIS OF GLOBALIZATION PROCESSES

Horbas K.,

*student of Educational and Scientific Institute
of Economics and Management
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

Solopova T. G.,

*senior teacher
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

In the modern world with a high volatility of the world market, which is filled with high-quality and diverse goods, international marketing becomes of great importance. The pace of transition to fundamentally new concepts of innovative and technical processes is increasing. That is why the subject chosen by me is very relevant for research.

International marketing is the application of marketing principles to meet the diverse needs and desires of different people living abroad. Simply put, international marketing means doing marketing in more than one country [4, p. 401].

An important place in the study of fundamental problems of international marketing is the research of domestic and foreign scientists. Detailed functions of internationalized marketing activities are investigated in the works of F. Kotler, S. Craig and others. Among the domestic authors who specialize in the analysis of the processes of internationalization of economic development and the system of management of foreign economic activity of economic entities of Ukraine, one should highlight the works of O. Bilorus, S. Yurkov, O. Azaryan, and T. Tsigankova. At the same time, many issues of international marketing remain unexplored even today.

The following global factors have the greatest impact on the development of modern international marketing and the world economy:

- the collapse of the socialist system, which has become the cause of the emergence of a large number of new states that have not yet decided on their economic policies;
- increasing dependence between national economies and their economic policies;
- technological revolution;
- crisis of world financial and credit system;
- globalization of consumer needs;
- emergence of strategically important products.

International marketing is essential for solving global problems of the modern world economic process [1, p. 124]. Globalization is an important element of international marketing and it is one of the regularities of world development, which is connected with the formation of economic progress, where the branch structure, the exchange of information and technologies, the geography of the expansion of the industrial sector is determined by the influence of the world situation.

Globalization is the process of uniting or converging social and cultural principles in countries where the economy and society have a pronounced national character [2, p. 45]. Enterprises are in a situation of global competition that has not been observed before. But this competition serves as a moving lever in international marketing. Difficulties must take place in practical development, because the application of marketing principles is an engine of progress, and marketing itself is a way of competitive struggle.

Among the large number of factors that influence the development of international marketing in the country should be noted scientific and technological progress. Indeed, as it is known, innovative technologies stimulate economic growth. They lead to a change in technological processes, which entails an increase in production. At the same time, the market of goods is expanding significantly and competition is increasing.

Our country has long been famous for its wide capabilities and resources. In Ukraine there are many strategic products that can be offered to the world. It is grain crops, meat and dairy products. Luhansk region is also a very rich region with promising opportunities. Particular attention deserves the industrial and agricultural sector. For the years to come, we are developing a strategy for the development of our region with the allocation of strategically important products [3, p. 112]. Priority is given to the development of agricultural processing, expansion of markets for its sales, increase of productivity and efficiency of agriculture. Therefore, the following strategically important products for the Luhansk region are distinguished: poultry meat, eggs, cereals (wheat, oats, barley), oil, sugar. With the help of the development of these industries, our region can significantly increase its economic level, take the leading position in the world market. With the focus on improving the status of strategically important products, international marketing will start to grow and our country will be able to discover many new opportunities and prospects.

International marketing is not ideal and has many drawbacks and problems. Thus, marketing, which serves as a specific weapon of competition, is the result of the crushing attacks of monopolistic giants for economic leadership and leads to increased instability and rising prices.

In spite of political and economic instability, our state was able to reach a new level of integration into the world market. And now the problem of developing international marketing is facing thousands of Ukrainian firms that are planning to enter foreign markets.

Unfortunately, the situation of our country, will not allow fully realize the concept of marketing, because marketing, in the first place, contains the collection and analysis of information about the market and its environment.

Having identified the main problems of the international marketing and prospects of its introduction into the national development system, it should be noted that today in our country there are prerequisites for a successful transition to international standards of activity and functioning in the field of marketing.

Reference

1. Kotler F. Fundamentals of Marketing. Short course / f. Kotler – M. et al. : ID Williams, 2005. – 646 p
2. International marketing, its role in foreign economic activity / O.V. Lyhta // Economic Bulletin of the Donbas. – 2009. – No. 4. – P. 146–151. – The bibliographer: 28 titles. – uk
3. Tsigankova T. M., Petrashko L. P., Kalchenko T. V. T. 94 International trade: Teaching manual. – K.: KNEU, 2001. – 488 p.
4. O. Azaryan, V. Rudelius Marketing – Consortium for the Improvement of Management Education in Ukraine. – K. 2009. – 648 p.

SOME ASPECTS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHER TRAINING

Svitlichna O.O.,

teacher

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Constantly growing demands of the society to the level of proficiency in foreign languages raise the question of a reasonable and justified choice of particular methods, their alternation depending on the conditions of a particular learning situation, goals and stages of foreign language learning. Nowadays, taking into account the new requirements of the labor market, it is possible to say that the education system focused exclusively on academic and encyclopedic knowledge has gone out of date. The new educational standard implies the transition from the principle of explanations and knowledge transfer to the development system. Competence approach in

education is one of the promising approaches in order to improve the quality of education. Competence-based language teaching (CBLT) «is designed not around the notion of subject knowledge but around the notion of competency» [3, p.12]. It is a specific form of modernization of the educational process. The use of competence-based approach contributes to the inoculation of key competences of students which ensure the successful adaptation of young personality within a society. The teacher, like any other leader, should be well aware and represent the activities of the students as he is being responsible for the process of their development. Thus, pedagogical profession requires dual training, the study of human nature as a whole and specialized training.

However, the effectiveness of any technique largely depends on the teacher's experience and skills, on his own personality. The role of a teacher in a foreign language classroom should not be underestimated. It goes without saying that learning is a two-way process. Both participants of the process, a teacher and a student, are equally responsible for the result. Despite the point of view that «Languages cannot be taught, they can only be learnt; the best way is to tell students right away that they are responsible for their own learning process, and the teacher is just a guide who has to motivate them» [5], the role of the teacher in organizing the learning process is essential. Undoubtedly, it is of great importance how much the teacher is keen on his subject, how advanced he is in it, it surely affects the students development level. The teacher should be «confident in teaching his subject and engaging each student in learning» [4]. It is the teacher, who has to provide conditions for the active use of a foreign language in class, to create a strong desire to speak the target language, without being afraid to make a mistake, without feeling any language barrier. That is why the fundamental criteria for assessing the quality of teaching a foreign language, is, first of all, the personality of the teacher, his keen interest in the subject, inviting and motivating atmosphere in the classroom and the immediate readiness to help his students. The teacher has to combine artistry and oratory, develop synthetic and analytic thinking, possess a good sense of humor and the gift to persuade and enthuse. Thus, the aim of professional preparation is to train a foreign language teacher who combines personal qualities, professional competencies, experience in intercultural communication as well as some acting techniques.

Modern requirements for learning a foreign language put the interests and needs of the learner at the forefront, making the learning process more student-centered. One of the needs of the target audience is the desire to have a teacher, who is able to make the learning process accessible, entertaining, effective and motivating and ultimately ensures success in mastering a foreign

language. Emotionally colored, well-constructed, rich in variety of linguistic material practical experiences can change the indifferent attitude of students to the studied subject.

At the present stage, knowledge is not transferred from teacher to student; it is assimilated in the process of personally significant activities, since knowledge itself does not solve the problem of human education and preparation for real life. It has a strong connection with the skills and abilities to use them. That is why, the goal of the teacher is also the formation of the student as a participant of the educational activity, which means that the teacher should teach him the skills and abilities to plan and organize his activities, work with literature, systematize information, analyze the material, etc. The accomplishment of this task is connected with the use of active forms of education in the classroom. They give students the opportunity to learn by gaining practical experience. At the moment, the main objectives facing foreign language teachers are the development of certain personality traits, the formation of key competencies that should lay the foundation for effective and comfortable life of the new generation within a society.

The foreign communication practice shows that knowledge of a foreign language does not exclude misunderstanding in some areas, since knowledge of cultural characteristics and practical skills of intercultural communication are also necessary. The solution to this problem at the present stage of education is a sociocultural approach to language learning, the aim of which is sociocultural competence.

According to modern requirements for teaching a foreign language, the teacher should be able to «fully disclose the cultural phenomenon associated with a certain lexical or grammatical sign, relate it to the adequate phenomenon of the native culture and, thus, create a crossroads of cultures, becoming its link» [1, p. 25].

That is why, a foreign language teacher should be a bicultural person, which means, not only to know his own culture and the culture of the country of the target language, but also to exist simultaneously in two cultural spaces, «to be (feel himself) in the dimensions of two different sociocultural communities, reflecting on the specificity of two different linguistic societies» [2, p.18].

Based on all the above, it is possible to assume that the training of teachers for intercultural professional cooperation, the training of a foreign language teacher of a new generation, the so-called transmitter of cultures is of high priority of modern education.

Reference

1. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. — М.: Просвещение, 1991. С.25

2. Тарасов Е. Ф. Межкультурное общение – новая онтология анализа языкового сознания // Этнокультурная специфика языкового сознания: сб. ст. / отв. ред. Н. В. Уфимцева. М.: Ин-т языкознания РАН, 1996. С. 7-22
3. Docking, R (1994) Competency-based curricula – the big picture. Prospect 9 (2), pp.8-17.
4. Education Brief. The Cambridge learner and teacher attributes. [Electronic resource]. Access mode to the resource: <https://www.cambridgeinternational.org/Images/271189-the-cambridge-learner-and-teacher-attributes.pdf>
5. Language learning in focus. What is the best way to teach languages? [Electronic resource]. Access mode to the resource: <https://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2013/may/14/best-way-teach-language-schools>

IFRS IMPLEMENTATION PRACTICE IN UKRAINE AND DEVELOPED COUNTRIES

Tuhai T.,

*student of Educational and Scientific Institute
of Economics and Management
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

Solopova T.G.,

*senior teacher
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

The globalization of economic processes has led to the need for comparing financial information and harmonization of public reporting at the international level. Harmonization of financial reporting means the development of common approaches to drafting public reporting that provides getting trusted Information to users for decision making.

The intentions of Ukrainian enterprises to cooperate with European countries necessitate the preparation of clear and transparent financial statements in accordance with international standards. As the experience of developed countries shows, implementation of international financial reporting standards (IFRS) helps to eliminate trade barriers, increase the inflow of investments, and strengthen the legal protection of investors and creditors.

In Ukraine, the process of harmonizing financial reporting is implemented through the introduction of IFRS for companies – participants in the securities market. This necessitates the study of the peculiarities of the

implementation process of international standards in developed countries, as well as the identification of deterrent factors of the mentioned process in Ukraine.

The need for standardization of accounting, harmonization of financial reporting and statistics at the world level is recognized by most domestic researchers. In particular, Lovinska L. investigated some of the benefits of applying IFRS for financial reporting, insists on the application of IFRS only if national interests are preserved. Prospects for the development of accounting in Ukraine are devoted to the study of Chairman S., Pasko O., Kondrasova T. and Zhuk V., who has made a comparison of international and national standards of Ukraine. However, conducted research does not fully take into account the experience of implementing IFRS by developed countries.

The process of implementing IFRS requires the development of an integration program that will regulate changes in accounting policies and the stages of such a transition.

Ukraine has long adhered to adaptation policies instead of fully adopting IFRS. The domestic P (C) BO have been developed, and they do not contradict international standards. Implementation of international standards by their adaptation to the economic–legal environment and market relations in Ukraine was determined on October 28, 1998 by the Program of reforming the accounting system with application of international standards. However, the IFRS Implementation Strategy, which contained a list of measures and timing for their implementation, was approved only in 2007. In particular, the aim of the Strategy was to harmonize the financial statements of domestic business entities, strengthen the protection of investors' rights and increase their confidence in Ukraine during 2008–2010.

However, analyzing the current state, we can assert that the task was not completed in full. The convergence of financial reporting standards can take place bundled or standardized. Countries that do not have sufficiently developed accounting and science schools choose packet convergence. At present, Ukraine has chosen this way of implementation, that is, the adoption of an existing set of standards without any amendments, as opposed to developed countries, which prefer standard convergence of standards.

In our opinion, this decision was erroneous, since full acceptance implies the application of IFRS, regardless of the size of the business and the size of the enterprise, which means that the costs of such an accounting may be unjustifiably overestimated. In addition, the country relies entirely on the IASB to address emerging issues and is not able to defend its national interests, since it does not affect the publisher of standards.

There are four ways to implement IFRS in a country: full acceptance, option adoption and adaptation – have been allocated by former IASB member Gerald D., the way of approval was proposed by C. Noss and S. Zeff.

The full adoption of IFRS has been chosen by many countries, including Australia, New Zealand, Canada.

National standards of Australia and New Zealand are equivalent to IFRSs, but some dates of entry into force and transitional provisions are different. Interpretations of standards were abolished, that is, only the IASB's explanation was used. In 2005, IFRS became mandatory for all listing companies in Australia. The only difference is that standards apply equally to commercial and non-profit organizations. The situation in New Zealand is essentially identical to Australia, except that the date of entry into force of the IFRS was 2007, but the gradual transition began in 2005.

However, blind copying of IFRS accounting principles in case of passing through the full acceptance method is not acceptable for use in Ukraine due to the above reasons and the fact that IFRS are created for developed market economies, while Ukraine still does not meet this level of development.

Optional application of IFRS at the present stage of accounting reform is inherent in Russia, which provides for the choice of reporting standards – international or local.

The problems that Ukraine may encounter in adopting this method of implementing IFRS is the competition of international and national standards, and not to the benefit of the latter. Moreover, optionally applying IFRS will increase the burden on the national accounting regulator.

IFRS approval is predominantly carried out in the EU countries, and the European Financial Reporting Advisory Group advocates the national standards publisher. The disadvantage of this implementation method is that the standards are approved after the date of entry into force in accordance with the decision of the IASB.

China, Japan and Korea chose the adaptive way of introducing IFRS, as the national standards are based on the rules and regulations of the relevant IFRS.

In March 2005, the Accounting Standards Board of Japan (ASBJ) and the IFRS Council took the initiative to accelerate the convergence between Japanese GAAP and the IFRS known as the «Tokyo Agreement». During this project, an accelerated review of Japanese accounting standards was made to reduce the differences between the two general accounting regulations. Japan uses IFRS for some companies within its jurisdiction, and IASB has been cooperating with the Accounting Standards Board of Japan for many years to achieve convergence between IFRS and general accounting practices in

Japan. In addition, in 2011, the Accounting Standards Board of Japan sent national regulators to work in the IASB.

Imperfection and moderation of the implementation of IFRS on the example of Japan and Korea can improve the quality and adequacy of financial reporting. Practice of experience in implementing IFRS in these countries would be appropriate for Ukraine.

Summarizing, it is important to note the importance of studying the practice of accounting in different countries in order to choose the most appropriate method for the implementation of IFRS in Ukraine. Ukraine is far behind the advanced countries of the world by the level of approximation of national standards to international financial reporting standards. Therefore, at the present stage, it is important to study the practice of compiling financial statements in different countries of the world in order to choose the most optimal method of implementation of IFRS in Ukraine.

Reference

1. Statement to the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 28 December 1998, No. 1706 «About the Programmed Reform of the Accounting System of the International Standards».
2. Kireytsev G. The role of the accountant and auditor in the processes of the ministry in non-assignment as the basis of crisis in the accounting // in the state administration. 2010. No. 3. – P. 33–35
3. Zhuk V.M. Reformuvannya accounting region and the stars: the camp and prospects / V. Zhuk // *Oblik i finitsi APK*. – 2005. – № 3 – p. 4–14
4. Gilbert Gelard. National standard setters: a new role in a globalizing world.
5. Stephen A. Zeff & Christopher W. Nobes. «Auditors Affirmations of Compliance with IFRS around the World: An Exploratory Study».

PROVIDING EFFECTIVE SUPPORT TO DEAF AND HARD OF HEARING STUDENTS IN LANGUAGE EDUCATION

Kauffman Lisle,
*University of Kansas,
Kansas City, KS, USA*

Bilingual education is an approach to the education of deaf students which uses both the sign language of the deaf community and the written/spoken language of the hearing community. The goals of bilingual education are:

- to enable deaf students to become linguistically competent;
- to provide access to a wide curriculum;
- to facilitate good literacy skills;
- to provide deaf students with a positive sense of their own identity.

Ukraine took a step towards improving equality for individuals with disabilities by ratifying the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities [2]. While this was clearly a positive development, the path toward improving educational and social opportunities for individuals with disabilities has been excruciatingly slow and labored. Currently, while Ukrainian law states that all individuals with disabilities have a right to an education, in reality, the law does not protect equality in education for individuals with disabilities [4], and, furthermore, laws that are on the books are not enforced, so in reality students with special educational needs are not guaranteed the same education provided to students without disabilities.

If Ukraine can successfully desegregate postsecondary education, the results will be significant. Students with disabilities will complete higher education programs and become contributing members of society, rather than exist as wards of the State. Our experiences in the U.S. demonstrate that students with special educational needs can succeed in higher education. In the U.S., more than 20,000 deaf and hard of hearing students attend higher education programs, and career options for these students are limitless. For instance, deaf and hard of hearing individuals successfully work as teachers, professors, researchers, university administrators, physicians, dentists, business leaders, scientists, engineers, theologians, veterinarians, lawyers, psychologists, artists, and many others. It is important that Ukraine take active measures to begin desegregating higher education without delay to give deaf and hard of hearing students similar career opportunities [5].

While it is essential that Ukrainian universities begin the process of developing inclusive education programs, it is not enough to simply admit students with disabilities. While placing students with disabilities in university classrooms may be considered a form of integration, it is not inclusion. Inclusion is a philosophy and process that allows all students to participate in all academic and extra-curriculum programs [3, 5]. Furthermore, in order for individuals with disabilities to succeed in higher education, a university must develop critical support systems and services for these students. Academic support services and classroom accommodations aim to provide deaf and hard of hearing students equal access to the same instructional content as their peers without disabilities [1], which provides students with special educational needs with full and unfettered access to the curriculum. These supports and accommodations equalize educational

opportunities for students with disabilities and facilitate their academic success. Dr. Olha Krsek at V. Dahl EUNU constantly reminds other Ukrainian administrators and professors that the role of universities is to train deaf and hard of hearing students' minds for a future of independence, *not* their hands. It is also important to remember that opening the doors of higher education to individuals with disabilities is a basic human right [5].

Obviously, with any reform proposal there will always be detractors opposed to change, and these individuals will insist that inclusion in higher education is not possible. But it is possible. Other programs in Ukraine have succeeded in educating students with special needs, for example, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University in Luhansk (now in Severodonetsk), Vinnytsia Institute of Economics and Social Sciences of Open University «Ukraine» in Vinnytsia, and Drahomanov National Pedagogical University in Kyiv. Will this be easy? No, of course not. In fact, it will be very difficult, but being difficult is not a valid excuse to avoid doing the right thing. We must continue striving to make quality education accessible to all students in Ukraine. There is a fundamental relationship between how a society treats all of its members and the success of democracy.

In the United States, deaf students hard of hearing students in successful inclusion programs are provided the following supports to facilitate language learning during their studies:

- *Resource centers.* These are safe and quiet environments where students with disabilities can meet with their academic advisors, study or do research. Additionally, these centers are equipped with a range of resources such as Wi-Fi, computers, books, a video/CD library, and other helpful materials.

- *Academic tutoring.* Many deaf and hard of hearing students benefit from tutors who can help them master language course content and prepare for exams.

- *Metacognitive Strategies.* Metacognition is literally «thinking about thinking», or «knowing about knowing», and students skilled in metacognition have a keen awareness of self-learning. Students skilled in metacognitive skills self-monitor during the learning process and identify intervention strategies when they realize they do not understand the material. They also self-evaluate their thinking and comprehension after completing learning tasks.

- *Sign language interpreters.* Sign language interpreters are critical in providing equal access to the curriculum, lectures, and class discussions [1].

- *Note takers.* Deaf and hard of hearing students frequently benefit from classroom note takers [1, 4]. These are dependable and competent

classmates who volunteer to share their written or word processed lecture notes with deaf and hard of hearing peers.

- *Captioned video presentations.* When showing videos in class, it is necessary that they are captioned, which will provide deaf and hard hearing students access to the information presented in the video [1].

- *Audiological services and digital hearing aids.* Many deaf and hard of hearing students benefit from the use of digital hearing aids, but to be effective these should be individually fitted by fully trained and licensed audiologists. In order to succeed, students must have access to the curriculum, but that access will be denied if they cannot effectively hear in class.

In addition to these direct student support services, there are a number of other indirect supports and university conditions that must be met for a higher education inclusion program to be successful.

Reference

1. Cawthon, S. W., Schoffstall, S. J., & Garberoglio, C. L. (2014) How Ready are Institutions for Students who are Deaf or Hard of Hearing? Education Policy Analysis Archives, 22 (13). <http://dx.doi.org/10.14507/epaa.v22n13.20>
2. Interfax-Ukraine. (July 6, 2011). Ukraine to bring its legislation in line with UN Convention on Rights of Persons with Disabilities. Retrieved November 10, 2015, from <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/ukraine-to-bring-its-legislation-in-line-with-un-c-108113.html>
3. Krsek, O. (2012). Inclusive education for university students with disabilities. Concept Paper: USAID, Regional Mission for Ukraine, Moldova and Belarus.
4. Raver-Lampman, S. & Kolchenko, K. (2007). Comparison of perceptions of inclusion between university instructors and students with disabilities in Ukraine. *The Journal of the International Association of Special Education*, 8(1), 43–53.
5. UNICEF, (2011). *The Right of Children with Disabilities to Education: A Rights-Based Approach to Inclusive Education in the CEECIS Region.* Geneva, Switzerland.

THE MOTHER TONGUE EDUCATION OF ETHNIC MINORITIES IN THE USA

Krsek O.Ye,

Associate Professor, Ph.D.

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

The importance of educating the youth in their own cultures, as well as using indigenous languages to educate them is increasingly obvious. The ability to speak one's own language helps people to understand who they are

in relation to themselves, their families, and their communities. Given the importance of native languages for preserving Indigenous cultural identity, knowledge, social belonging, spiritual life, and existence on the political landscape, the potential for education to promote or hinder Indigenous children's opportunities to learn their mother tongues is of critical concern.

The importance of mother tongue in education, not only as medium of instructions but as a spiritual and cultural factor, was discussed by Agbedo C., Ball J., Bender P., Ebere C., Kadel P., Pattanayak D., Virginia O. and others; education in mother tongue as a student right was considered by Agbedo C., Ball J., Dunbar R., Magga O., Nicolaisen I., Trusk M.; difficulties of education in mother tongue were systemized in the special research by Ball J., Bender P., Bloch C., Dunbar R., Fakeye D., Hassanzadeh N., Magga O., Nicolaisen I., Trusk M.; benefits of education in mother tongue were defined by Ball J., Fakeye D., Hassanzadeh N., Kadel P.; the role of mother tongue-based multilingual education was considered by Dekker D., Kadel P.; education in Mother Tongue-based education as a human right was interpreted by Ball J., Khan M., Pattanayak D.

Recent developments and trends in the field of native language instruction among language minority groups in the United States support the growing attitude that a multicultural curriculum reflecting students' cultural experiences is appropriate, and the development of multilingual materials and classroom strategies has taken priority. According to the U.S. Census Bureau, the minority population is expected to rise to 56 percent of the total population in 2060, compared with 38 percent last year. When that happens, «no group will have a majority share of the total and the United States will become a 'plurality' nation of racial and ethnic groups,» the U.S. Census states.

The term —mother tongue has been widely used but is heavily critiqued. It can refer to a variety of situations, including the language one identifies with, knows best, or uses the most. It could also refer to one's first language (L1). The mother tongue terminology is often used in educational policy statements but has been criticized as neglecting to distinguish between the many variants of a single language. This is problematic, particularly when selecting the mother tongue to be used in a single classroom, much less a whole community.

Bloch C. quoted a definition of mother tongue as: «A mother tongue is the language the child can speak fluently before going to school. It is the language in which the child can operate confidently in all domains relevant to the child's life. It may or may not be the language spoken by both parents. In this sense the bilingual child has two mother tongues» [1]. Children having sound knowledge of their first language can transfer skills from one language

to another. The mother tongue opens the door, including its own grammar, to all grammars, in which it awakens the potential for universal grammar that lies within all of us. It is the valuable asset people bring to the task of language learning. Because of this, the mother tongue is the master key to foreign languages, the tool which gives us the fastest, surest, most precise, and most complete means of accessing a foreign language. Mother Tongue will save learners from a feeling of frustration, which will eventually lead them to avoid all topics of personal interest [3]. Hassanzadeh N. extended the claim of Butzkamm C., «You can banish the mother tongue from the classroom, but you cannot banish it from the pupils' heads». Language, having developed in the context of a certain culture of necessity, reflects that in particular culture, language, not only differentiates and integrates human interaction, but also, guides to behavior and motives to conform.

Citing numerous studies, we may list some major challenges for culturally appropriate education practices in the United States: the university population has become increasingly diverse, both culturally and ethnically, the teaching population has mostly originated from European–American, suburban experiences; most current and future teachers have not had sustained relationships with people from different ethnic, cultural, and lower socioeconomic backgrounds. Curriculum, methods, and materials usually represent only European–American or white culture and ignore the backgrounds and experiences of students and families from lower socioeconomic levels and different ethnic and cultural backgrounds. Many teacher education programs do not adequately prepare teachers for «culturally relevant pedagogy». When cultural differences are ignored in classrooms, student fears and alienation increase. Another approach to mother tongue–based multilingual education is described by Diane D. as being —more than just using the learners' first language to explain curriculum content [2]. It emphasizes the importance of curriculum rooted in the local culture, as well as teaching methodology that promotes cognitive development and higher order thinking skills.

R e f e r e n c e

1. Bloch C. Implementation of Mother Tongue Learner–Centred Early Literacy Education in Namibia, GTZ/NIED Workshop: The Upgrading of African Languages. January 29 – 31st. Okahandja Lodge. PRAESA, University of Cape Town, p.34.
2. Dekker D. What is mother tongue–based multilingual education? In R. M. Nolasco, F. Datar, & A. Azurin, pp. 23–25.
3. Hassanzadeh N. The Impact of Education and Awareness in Mother Tongue Grammar on Learning Foreign Language Writing Skill», *Journal of Academic and Applied Studies*, Vol. 1(3) September 2011, pp. 39–59, www.academians.org.

TRANSLATION – THE BEST WAY TO SHARE INFORMATION

Yermolenko L.V.,

teacher

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Translation can be defined the rendering of a text from one language into another. To be a good translator an individual should passes three key skills: the first is an understanding of source language that is a language from which that translation is to be done; the second is a knowledge of a target language that is a language in which the text is to be translated; the third is in-depth knowledge of subject matter. For instance the translator who has no knowledge or understanding of physics cannot translate any seminar work in physics. There are two kinds of translators:

1 Translators who are employed by government or companies. They are called technical translators;

2 Those who work for publishing houses or translate texts as freelancers. There is not a strict definition of translations. When it comes to news in fact media organizations do not hire translators. They hire reporters or editors who can work in two languages.

Types of translation

There are three types of translations. They range from literal to idiomatic and depend upon the purpose of translation as well as the needs of the target audience for whom the translation is being done. The result is in three different theories or styles of translation that have emerged over the countries.

The first is literal translations and use the grammatical structure and lexical form of the source language. The first important practitioner of this theory was Pliny the Lounger. He introduced the style of translating words from Greek to Latin and vice-verse using word for word approach. This theory is adopted for translations of sacred and authoritative texts where it is essential not to change the meaning of any word.

The second is idiomatic translations. These are thought for thought translations and seek to closely communicate the meaning of the source text in the target text. This theory of translation can be traced back to Marcus Cicero, Roman statesman orator and writer who lived in the first century B.C. He translated many Greek works into Latin using the sense for sense approach. He was against word for word approach because such translation for him sounded strange.

The third kind of translation is known as unduly free or free translation. Such translations add to the source text. They paraphrase or even change information, and are more commonly done in newsrooms. This style of translation is popular among journalists. They not only translate news reports from source language into target language but also amplify meanings at times. Journalists may give a new spin to context given in a press note. These journalists' translations cannot be called literary or idiomatic translations.

Another interesting theory of translation is the one that was put forth by John Dryden a poet and translator of the 17th century.

According to Dryden translations can be of three kinds:

1. Metaphrase which is «word by word» and line by line translation;
2. Paraphrase is «sense for sense translation»;
3. Imitations which involves a variant from words and sense.

The third theory was also endorsed by another 17th century poet and translator Abraham Colley who also advocated freedom in translation. He derived the word-for-word translation as «madman translating another». The poets have always been very prudent in translations. Their biggest fear is that the essence of their thoughts is lost when the poem is translated in another language.

References

1. Korunets' Ilko V. Theory and practice of translation (aspect translation): textbook / Ilko V. Korunets'. – Vinnytsia : New book, 2003 – 448 p.
2. Basic Principles of Translation [electronic resource]: Ch-05 Social Science – III. – access mode : https://www.youtube.com/watch?v=kBP9K2Z_cq4

Секція 2

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА: ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ТУРИЗМ І СФЕРА ПОСЛУГ

ANALYSIS OF ACCOUNTING MODELS

Anisimova T.A., Solopova T.G.,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National university

The adoption of effective management decisions by a legal entity is ensured in the modern world by the compilation of reliable financial reporting, which is a product of accounting and is formed for both internal analysis of the enterprise's activities and for providing control bodies and other persons. This indicates the relevance, the need for research and the most optimal global accounting model for Ukraine.

Domestic and foreign scientists: I. Benko, F. Butinets, S. Golov, O. Gubachova, M. Kuzhelnyi, M. Gorbachev M. Luchko, S. Melnik, L. Nyshenko, A. Amat, J. Blake, H. Gernon, D. Mitchell, H. Muller, B. Nedels, K. Nouns, V. Paliy, J. Sokolov and others.

Consideration of the basic models of accounting, the definition of their advantages and disadvantages, the definition of the most optimal model of accounting for Ukraine is the primary goal of research in modern conditions.

Accounting - a process of detection, measurement, registration, accumulation, generalization, storage and transfer of information about the activities of the enterprise to external and internal users for decision-making [2].

The researchers singled out such models of accounting [3]: Anglo-American; continental; American international Islamic Eastern European model of accounting.

Let's consider the characteristics of each of these models. The founders of the Anglo-American model are countries such as the United Kingdom, the United States and the Netherlands. This model is based on the interests of investors and lenders, as these countries actively develop share

capital - companies are participants in the securities market, which forces organizations to present objective information about their financial position. The main task of this model is to provide the interests of investors and creditors with minimal state interference in the system of data accounting. The main purpose of users of accounting - is an assessment of the financial activity of the company in order to most advantageously place their funds. Countries that use this model include: Australia, UK, Hong Kong, Israel, India, Canada, Cyprus, the United States and other countries [4, p. 7].

A distinctive feature of the continental model of accounting is the high degree of state interference in the accounting system in organizations. All accounting in such countries is regulated by the state: the state develops principles and norms, mandatory for use by organizations. The model is characterized by strong influence of tax legislation. The main users of the financial statements in the continental model are the state and banks. The accounting system in the continental model, above all, is focused on satisfying the needs of the state. Focusing on managerial inquiries of lenders and investors is not a priority consideration task. The Continental model also includes principles for adjusting accounting profit in order to determine tax liabilities. This model is used by the following countries: Austria, Germany, Denmark, Spain, Italy, France, Switzerland and others [4, p. 9].

The American accounting model is characterized by the fact that reporting indicators are adjusted taking into account the general level of prices, as the formation of accounting was influenced by inflationary processes. In order for the reporting indicators to be most reliable, an inflation correction is applied. Such reporting adjustments are aimed at the interests of the state, which needs to fulfill the revenue side of the budget. This model uses an international chart of accounts, through which reporting is transparent and it is possible to match the accounting data to international standards. Countries that use this model: Argentina, Bolivia, Brazil, Guyana, Paraguay, Peru, Uruguay, Chile, Ecuador and others [4, p. 11].

The reason for the development of an international model is the active growth of interstate economic ties. Such a model makes it possible to compare the reporting data, compiled in different countries, and thus, it is able to meet the information needs of investors, the state and other users. Today, international financial reporting standards are allowed to be used in many countries and, in the same way, there are states in which standards are used obligatory. The process of combining standards makes reporting more transparent and understandable for all users of accounting reporting and allows them to make the most effective decisions. But it should be noted that any change in the accounting system requires both temporary and financial costs. It is important to compare these costs with the economic benefits that

the organization will receive through the transition to international accounting standards [3, p. 193].

The Islamic model, unlike other models, is based on a religious factor. Normative regulation of Islamic accounting is different in that it is dominated by a religious factor that deepens and develops the system of human values laid down in the K/Coran. This is manifested in the fact that the principles of accounting provide a balance between spiritual needs and material. From an economic point of view, the main element of this model is a ban on speculative income and a number of activities. This model is used by the countries of the Middle East [1, p. 57].

For the accounting model of Eastern Europe, the following features are inherent: the presence of a shadow economy; single accountancy; cost base of the account plan; detailed regulation of accounting and reporting. The main purpose of such an accounting system is to reduce the cost. This model is used for the most part in the post-Soviet space [1, p. 58].

Undoubtedly, accounting was formed under the influence of many factors, as emphasized by prominent scholars: geographic location, historical aspect, inflationary processes, the influence of religion, mentality, and others. But despite all the differences, the information provided in the financial statements is the product of the chosen accounting model - it must be reliable, accurate, truthful, comparable.

Transformational changes in Ukraine require the adaptation of the accounting system to world standards. Powerful state regulation, significant influence of tax legislation brings the system of accounting in Ukraine closer to the continental model, but to eliminate the influence of negative factors is necessary to form a clear concept of development of the national accounting system in inseparable connection with production and integration processes.

L i t e r a t u r e

1. Grytishne D.O. Accounting regulation in the Muslim countries / D.O. Grytsishen // International accounting. - 2011. - No. 15. - P. 56-59
2. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine // [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Serdyuk O. M., Pilipenko E. E. Comparative analysis of accounting models used in world practice / Scientific herald of the Donbas state machine-building academy № 1 (22E), 2017, p.188 -198.
4. Zharikova L. A. Accounting and reporting in foreign countries: [curriculum vitae]. manual] / L.A. Zharikova - Tambov: Tambov. state tech Un-th, 2008. - 160 p.

INNOVATION IN AUTOMOBILE INDUSTRY: DEVELOPMENT AND POPULARIZATION OF ELECTRIC CARS

Matsay A., Davidenko N.O.,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

An electric car is an automobile that is propelled by one or more electric motors, using energy stored in rechargeable batteries. The first practical electric cars were produced in the 1880s. “Electric cars were popular in the late 19th century and early 20th century, until advances in internal combustion engines, electric starters in particular, and mass production of cheaper gasoline vehicles led to a decline in the use of electric drive vehicles.” [1]

“You might think that electric cars are a relatively new invention, but actually scientists were exploring the potential of using electricity to power a car – or what was actually back then a carriage – from the mid-19th century. The first practical electric cars were produced in the 1880s.” [2]

Between 1834 and 1835, American Thomas Davenport invented an electric carriage, while scientists from Holland and Hungary are credited with the invention as well. All-electric vehicles (EVs) have an electric motor instead of an internal combustion engine. The vehicle uses a large traction battery pack to power the electric motor and must be plugged in to a charging station or wall outlet to charge. “Because it runs on electricity, the vehicle emits no exhaust from a tailpipe and does not contain the typical liquid fuel components, such as a fuel pump, fuel line, or fuel tank.” [3]

Advantages of an Electric Car

1. No Gas Required: Electric cars are entirely charged by the electricity you provide. Though electricity isn’t free, an electric car is far cheaper to run.

2. Savings: These cars can be fuelled for very cheap prices, and many new cars will offer great incentives for you to get money back from the government for going green. Electric cars can also be a great way to save money in your own life.

3. No Emissions: Electric cars are 100 percent eco-friendly as they run on electrically powered engines. It does not emit toxic gases or smoke in the environment as it runs on clean energy source. You’ll be contributing to a healthy and green climate.

4. Popularity: Electric cars are growing in popularity. all new types of cars comes with popularity.

5. Safe to Drive: Electric cars undergo same fitness and testing procedures test as other fuel powered cars. In case an accident occurs, one can expect airbags to open up and electricity supply to cut from battery. This can prevent you and other passengers in the car from serious injuries.

6. Cost Effective: Earlier, owning an electric car would cost very much. But with more technological advancements, both cost and maintenance have gone down.

7. Low Maintenance: Electric cars runs on electrically powered engines and hence there is no need to lubricate the engines. Other expensive engine work is a past thing. Therefore, the maintenance cost of these cars has come down. You don't need to send it to service station often as you do a normal gasoline powered car.

8. Reduced Noise Pollution: Electric cars put curb on noise pollution as they are much quieter. Electric motors are capable of providing smooth drive with higher acceleration over longer distances.

Disadvantages of an Electric Car

1. Recharge Points: Electric fuel stations are still in the development stages. Not a lot of places you go to on a daily basis will have electric fuel stations for your vehicle, so if you're on a long trip and run out of a charge, you may be stuck where you are.

2. Electricity isn't Free: Electric cars can also be a hassle on your energy bill if you're not considering the options carefully. If you haven't done your research into the electric car you want to purchase, then you may be making an unwise investment.

3. Short Driving Range and Speed: Electric cars are limited by range and speed. Most of these cars have range about 50-100 miles and need to be recharged again. You just can't use them for long journeys as of now, although it is expected to improve in future.

4. Longer Recharge Time: While it takes couple of minutes to fuel your gasoline powered car, an electric car take about 4-6 hours to get fully charged.

5. Silence as Disadvantage: Silence can be a bit disadvantage as people like to hear noise if they are coming from behind them. An electric car is however silent and can lead to accidents in some cases.

6. Normally 2 Seaters: Most of the electric cars available today are small and 2 seated only.

7. Battery Replacement: Depending on the type and usage of battery, batteries of almost all electric cars are required to be changed every 3-10 years.

8. Not Suitable for Cities Facing Shortage of Power: As electric cars need power to charge up, cities already facing acute power shortage are

not suitable for electric cars. The consumption of more power would hamper their daily power needs.

9. Some base models of electric cars are still very expensive because of how new they are and the technology it took to develop them. [4]

In 2004, the United States operated 55,852 electric vehicles. In addition, a large number of self-made electric vehicles are operated in the USA. Sets of components for converting a car into an electric vehicle are sold in stores. World leader in the production of electric transport - China. In 2014, 75,000 electric vehicles were sold in China, which accounted for 25% of the world market. Electric cars produce many carmakers Nissan, BMW, Mitsubishi, Chevrolet and other .

What do you think, how many electric cars go around Ukraine today? If everything bought so far is on the move, then 7,500. This is only 0.1% of all cars in the country. For comparison: in the UK, 170 thousand electric cars are registered, but this is also only 0.5% of all cars in the kingdom. In general, the world, this figure is 0.3%.

“Most electric cars travel in Kiev - 24%. Odessa region is on the second place (16%), the Kharkov region is on the third (13%). Any other significant number is registered in Dnipro (8%) and Lviv regions (5%). Another 34% are scattered throughout the rest of Ukraine.” .[5]

Electric car are generally considered to be easy to drive, have a better performance and are quieter than the automobiles with internal combustion engines. “Currently most electric cars are still expensive and are few in the market added with the introduction of hybrid cars, it will be real difficult for most people to ever enjoy a fully electric car”.[6]

Conclusion: At all times, scientists have created various tools and devices that at some point became a breakthrough for science and raised humanity to a new level of technological development. One of these devices is an electric vehicle. I think that, despite the shortcomings of electric vehicles, this is a very convenient and harmless form of transport that will reduce the amount of harmful substances released into the air and preserve nature. If humanity can move to full-scale use of electric vehicles it will greatly help our planet.

L i t e r a t u r e

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Electric_car
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Electric_car
3. <https://afdc.energy.gov/vehicles/how-do-all-electric-cars-work>
4. <https://afdc.energy.gov/vehicles/how-do-all-electric-cars-work>
5. <https://www.ucsusa.org/clean-vehicles/electric-vehicles/what-are-electric-cars>
6. <http://www.tricitypartners.org/academic-the-topic-of-electric-cars.htm>

IFRS IMPLEMENTATION PRACTICE IN UKRAINE AND DEVELOPED COUNTRIES

Tuhai T., Solopova T.,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

The globalization of economic processes has led to the need for comparing financial information and harmonization of public reporting at the international level. Harmonization of financial reporting means the development of common approaches to drafting public reporting that provides getting trusted Information to users for decision making.

The intentions of Ukrainian enterprises to cooperate with European countries necessitate the preparation of clear and transparent financial statements in accordance with international standards. As the experience of developed countries shows, implementation of international financial reporting standards (IFRS) helps to eliminate trade barriers, increase the inflow of investments, and strengthen the legal protection of investors and creditors.

In Ukraine, the process of harmonizing financial reporting is implemented through the introduction of IFRS for companies - participants in the securities market. This necessitates the study of the peculiarities of the implementation process of international standards in developed countries, as well as the identification of deterrent factors of the mentioned process in Ukraine.

The need for standardization of accounting, harmonization of financial reporting and statistics at the world level is recognized by most domestic researchers. In particular, Lovinska L. investigated some of the benefits of applying IFRS for financial reporting, insists on the application of IFRS only if national interests are preserved. Prospects for the development of accounting in Ukraine are devoted to the study of Chairman S. , Pasko O., Kondrasova T. and Zhuk V., who has made a comparison of international and national standards of Ukraine. However, conducted research does not fully take into account the experience of implementing IFRS by developed countries.

The process of implementing IFRS requires the development of an integration program that will regulate changes in accounting policies and the stages of such a transition.

Ukraine has long adhered to adaptation policies instead of fully adopting IFRS. The domestic P (C) BO have been developed, and they do not contradict international standards. Implementation of international standards by their adaptation to the economic-legal environment and market relations in

Ukraine was determined on October 28, 1998 by the Program of reforming the accounting system with application of international standards . However, the IFRS Implementation Strategy, which contained a list of measures and timing for their implementation, was approved only in 2007. In particular, the aim of the Strategy was to harmonize the financial statements of domestic business entities, strengthen the protection of investors' rights and increase their confidence in Ukraine during 2008-2010.

However, analyzing the current state, we can assert that the task was not completed in full. The convergence of financial reporting standards can take place bundled or standardized . Countries that do not have sufficiently developed accounting and science schools choose packet convergence. At present, Ukraine has chosen this way of implementation, that is, the adoption of an existing set of standards without any amendments, as opposed to developed countries, which prefer standard convergence of standards.

In our opinion, this decision was erroneous, since full acceptance implies the application of IFRS, regardless of the size of the business and the size of the enterprise, which means that the costs of such an accounting may be unjustifiably overestimated. In addition, the country relies entirely on the IASB to address emerging issues and is not able to defend its national interests, since it does not affect the publisher of standards.

There are four ways to implement IFRS in a country: full acceptance, option adoption and adaptation - have been allocated by former IASB member Gerald D., the way of approval was proposed by C. Noss and S. Zeff.

The full adoption of IFRS has been chosen by many countries, including Australia, New Zealand, Canada.

National standards of Australia and New Zealand are equivalent to IFRSs, but some dates of entry into force and transitional provisions are different. Interpretations of standards were abolished, that is, only the IASB's explanation was used. In 2005, IFRS became mandatory for all listing companies in Australia. The only difference is that standards apply equally to commercial and non-profit organizations. The situation in New Zealand is essentially identical to Australia, except that the date of entry into force of the IFRS was 2007, but the gradual transition began in 2005.

However, blind copying of IFRS accounting principles in case of passing through the full acceptance method is not acceptable for use in Ukraine due to the above reasons and the fact that IFRS are created for developed market economies, while Ukraine still does not meet this level of development.

Optional application of IFRS at the present stage of accounting reform is inherent in Russia, which provides for the choice of reporting standards - international or local.

The problems that Ukraine may encounter in adopting this method of implementing IFRS is the competition of international and national standards, and not to the benefit of the latter. Moreover, optionally applying IFRS will increase the burden on the national accounting regulator.

IFRS approval is predominantly carried out in the EU countries, and the European Financial Reporting Advisory Group advocates the national standards publisher. The disadvantage of this implementation method is that the standards are approved after the date of entry into force in accordance with the decision of the IASB.

China, Japan and Korea chose the adaptive way of introducing IFRS, as the national standards are based on the rules and regulations of the relevant IFRS.

In March 2005, the Accounting Standards Board of Japan (ASBJ) and the IFRS Council took the initiative to accelerate the convergence between Japanese GAAP and the IFRS known as the "Tokyo Agreement". During this project, an accelerated review of Japanese accounting standards was made to reduce the differences between the two general accounting regulations. Japan uses IFRS for some companies within its jurisdiction, and IASB has been cooperating with the Accounting Standards Board of Japan for many years to achieve convergence between IFRS and general accounting practices in Japan. In addition, in 2011, the Accounting Standards Board of Japan sent national regulators to work in the IASB.

Imperfection and moderation of the implementation of IFRS on the example of Japan and Korea can improve the quality and adequacy of financial reporting. Practice of experience in implementing IFRS in these countries would be appropriate for Ukraine.

Summarizing, it is important to note the importance of studying the practice of accounting in different countries in order to choose the most appropriate method for the implementation of IFRS in Ukraine. Ukraine is far behind the advanced countries of the world by the level of approximation of national standards to international financial reporting standards. Therefore, at the present stage, it is important to study the practice of compiling financial statements in different countries of the world in order to choose the most optimal method of implementation of IFRS in Ukraine.

L i t e r a t u r e

1. Statement to the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 28 December 1998, No. 1706 "About the Programmed Reform of the Accounting System of the International Standards".
2. G. Kireytsev. The role of the accountant and auditor in the processes of the ministry in non-assignment as the basis of crisis in the accounting // in the state administration. 2010. No. 3. - P. 33-35

3. Zhuk V.M. Reformuvannya accounting region and the stars: the camp and prospects / V. Zhuk // *Oblik i finitsi APK*. - 2005. - № 3 - p. 4-14
4. Gilbert Gelard. National standard setters: a new role in a globalizing world.
5. Stephen A. Zeff & Christopher W. Nobes. «Auditors Affirmations of Compliance with IFRS around the World: An Exploratory Study».

ВНУТРІШНІЙ ТУРИЗМ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СТАН ТА ЙОГО ПРИЧИНИ

Денищенко Л.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Позитивний вплив туристичного бізнесу на загальний економічний та соціальний розвиток будь-якого регіону безперечний. Це було давно доведено всіма без виключення фахівцями в галузі гостинності і не потребує підтверджень або додаткових аргументів. Прикладами успішного функціонування туристичних маршрутів з відповідною інфраструктурою можуть слугувати багато регіонів України, серед яких Закарпаття, Прикарпаття, Причорномор'я, Київщина тощо. Нажаль, існують і приклади «навіпаки», регіони, які не змогли або не вважали за потрібне прикладати зусилля в такому, на перший погляд, несерйозному шляху. Метою дослідження є огляд існуючої ситуації з існуванням, станом та перспективами розвитку внутрішнього туризму в Луганській області.

Значну наукову та фахову увагу перспективам та проблемам розвитку туризму в Україні приділяють видатні вчені В. Пуцентейло, О. Заруцько, В. Куценко, О. Зеленко, Г. Заваріка, В. Кифяк, Н. Антонюк, Т. Момонт та інші. Кожен них запропонував теоретичні та методологічні напрацювання щодо шляхів розвитку туристичної галузі, визначив пріоритетні кроки для якнайшвидшого та ефективного досягнення в нашій державі з урахуванням географічних, кліматичних, економічних та інших факторів.

Одним із перших і головних кроків в цьому напрямку кожен з науковців визнав прийняття державою стратегічних нормативно-правових документів та законодавства щодо процедур туристичної діяльності, її ліцензування, субсидіювання на розробку державних програм, пропагування туристичних об'єктів, можливостей тощо. [1] Для виконання державної політики в галузі туризму обласні державні адміністрації обліковують наявні туристичні ресурси, контролюють

якість надання послуг, досліджують відповідний ринок, надають рекомендації щодо подальшого розвитку і підвищення ефективності діяльності.

Згідно дослідження Т. Момент, головними факторами, що позитивно впливають на розвиток туристичного напрямку в регіоні є загальний стабільний стан розвитку економіки в державі, зростання доходів населення, задовільний стан інфраструктури (доріг, інформаційних технологій, закладів гостинності), зацікавленість населення у подорожах рідним краєм та її стимулювання органами місцевого самоврядування тощо. Негативним впливом на існування туризму можуть бути кризові явища в економіці країни та її міжнародному положенні, інфляційні процеси та зниження рівня життя населення, недостатня увага державницьких органів до даного напрямку розвитку, невпорядкованість туристичної діяльності, незадовільний стан туристичних об'єктів, закладів та інфраструктури, поганий стан екології в регіоні, відсутність будь-яких стимулів для розвитку. [2]

Рис. 1. Функціонально-територіальна структура туристично-рекреаційної системи Луганської області [3]

До початку військових дій на спеціалісти виділяли на Луганщині п'ять рекреаційних районів, туристична привабливість та наповненість яких представлена на рис.1.

На сьогоднішній день, з причини військових дій, територія Луганської області розділена лінією розмежування майже навпіл. Згідно карті, на лівобережжі Дінця мається потужний, але неупорядкований до масового туристичного потоку набір різноманітних атракцій. Проведені В. Залешик дослідження демонструють, що, незважаючи на загальне збільшення готельних закладів, їх кількість недостатня і має, в більшості, невідповідний рівень, отже, не може бути використана за прямим призначенням, особливо для дітей. До речі, кількість дитячих оздоровчих закладів в цьому регіоні зменшилась на 13%. [3]

Луганська державна військово-цивільна адміністрація докладає певних зусиль у межах своєї компетенції щодо кроків для розвитку туризму в нашому краї. Наприклад, з метою здійснення необхідних змін на шляху розвитку туристичної галузі Луганської області, Департаментом економічного розвитку, торгівлі та туризму облдержадміністрації проведено нараду за участю представників Луганського обласного центру дитячо-юнацького туризму та краєзнавства, громадськості, закладів освіти, а також суб'єктів туристичної діяльності щодо пошуку підходу до надання туристичних послуг в регіоні. На цій нараді було представлено «Туристичний паспорт Луганської області». Згідно цього паспорта, Луганщина сьогодні має структуру туристичних об'єктів, що представлена на рис. 2.

Сьогодні на території Луганської області працює 24 туристичні агенції, жодна з яких не має постійно діючих туристичних маршрутів по області, не рахуючи разових. При спілкуванні з менеджерами або керівництвом цих агенцій було з'ясовано факт відсутності тривалого попиту на внутрішні подорожі. Потрібно визначити, що в штаті вказаних агенцій немає фахівців туристичної галузі, незважаючи на те, що два переміщених ВНЗ готують відповідних фахівців.

Одним з вагомих факторів, що погіршують стан внутрішнього туризму на Луганщині, є стан автомобільних доріг. За інформацією Державного агентства автомобільних доріг, 70% з них в області є або зруйнованими, або пошкодженими.

Створена у 2018 році громадська організація «Туристична асоціація Луганської області», до складу якої входять і викладачі кафедри міжнародної економіки і туризму СНУ ім. В.Даля, визначає, що за останнє сторіччя наш регіон в основному позиціонувався як промисловий і цей стереотип ще впливає на розвиток туризму в регіоні з негативним напрямком.

Туристична карта Луганської області

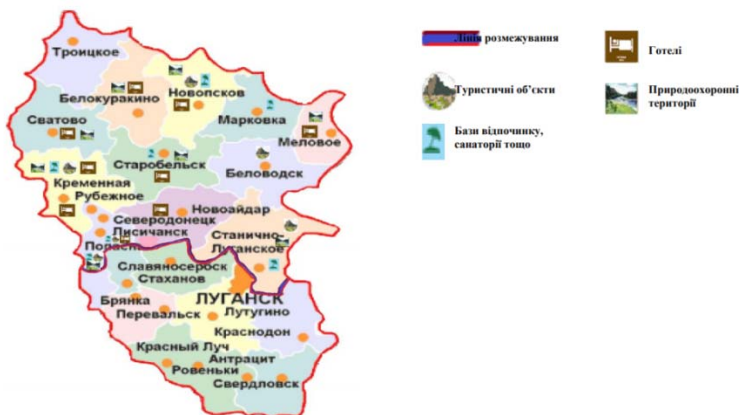

Рис. 2. Туристична карта Луганської області станом на 2019 рік [4]

І, звісно, не надає позитивної динаміки наявність діючого збройного конфлікту на території області. За рішенням керівника ЛОВЦА у 2015-2016 роках проведення туристичних подорожей та екскурсій було заборонено з цієї ж причини. Вказана обставина пояснює і відсутність необхідних інвестицій, які б відновили та сприяли розвитку внутрішнього туризму на Луганщині.

Отже, незважаючи на видатну історію та велику кількість туристичних об'єктів та закладів гостинності, об'єктивно існують причини, що не тільки не сприяють розвитку туристичних подорожей в нашому регіоні, а, скоріше, їх унеможливають. Держава, зі свого боку, розуміючи важливість розвитку галузі подорожей, особливо для дітей, робить певні кроки у цьому напрямку, але негативні фактори, що стали на заваді, все ж таки є більш сильними.

Література

1. Наталія Антонюк, Юрій Занько. Державна політика України у сфері туризму: досвід і проблеми реалізації Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2008. - Вип.24. - С.7-12.
2. Момент Т.В. Основні фактори розвитку ринку туристичних послуг. Економіка. Управління. Інновації. - 2012. - №1 (7).
3. Залещик В. В. Територіальна рекреаційна система Луганської області: сучасний стан і перспективи розвитку. Автореферат.
4. Туристичний атлас Луганської області. Режим доступу: http://old.loga.gov.ua/netcat_files/userfiles/6/Turistichniy%20pasport.pdf

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СВІТОВУ ТОРГІВЛЮ

Грицай О.В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Дала*

Штучний інтелект з плином часу став всеохоплюючим трендом, та вже сьогодні він являє собою потужний інструмент впливу на всі можливі сфери діяльності, що закладає фундамент ключових принципів і пріоритетів розвитку для всіх напрямків бізнесу та економіки, в тому числі і для міжнародної торгівлі.

Штучний інтелект перетворився з футуристичної технологічної новинки в сучасний інструмент бізнесу, який має змогу забезпечити стрімке зростання продуктивності праці, обсягів виробництва та подвоєння темпів економічного росту. Сектор міжнародної торгівлі швидко усвідомив тенденцію штучного інтелекту. З великою кількістю даних, що генеруються компаніями, є широкі можливості для поліпшення торговельних процесів за допомогою ШІ.

Штучний інтелект вже впливає на розвиток і управління створення додаткової вартості. Його можна використовувати для поліпшення прогнозів майбутніх тенденцій, таких як змін споживчого попиту і кращого управління ризиками ланцюгів поставок. І навпаки, штучний інтелект може також створювати тенденції до скорочення виробництва. Ширші можливості автоматизації можуть знизити потребу в розширених ланцюжках поставок, особливо в тих, які залежать від великих груп дешевої робочої сили.

Пошук постачальників з використанням шаблонних дій або загальних моделей поведінки людей, засновані на технологіях ШІ, зможуть в кінцевому результаті допомогти компанії налагодити контакт і почати співпрацювати з провідними постачальниками. Інноваційні технології зекономлять багато часу і людські зусилля, зазвичай задіяні в процесі відбору постачальників і можуть бути витрачені на виконання більш стратегічно важливих дій, які можуть виконуватися тільки за допомогою людського інтелекту. Наприклад, ведення переговорів з потенційно важливими партнерами або оцінка реальної вартості найбільш перспективних угод.[1]

Торгівля генерує багато контрактів. Хоча ці контракти вимагають часу і грошей для формулювання, аналізу і виконання, ними часто нехтують. Програми ШІ, засновані на законодавстві, матимуть змогу захистити компанію від юридичних ризиків і гарантувати, що вони

також отримують вигоду від контракту з своєчасними платежами та поставками від клієнтів і постачальників. Штучний інтелект дозволить підприємствам правильно виконувати контракти і уникати ризиків, не виділяючи багато робочої сили на дотримання цих контрактів.

Однією з найбільших проблем міжнародної торгівлі є контролювання. Компанії повинні знати, з ким вони ведуть бізнес, і стежити за клієнтами, постачальниками або діловими партнерами, які порушують торгові обмеження. Оскільки ці обмеження постійно змінюються, дотримання вимог може стати трудомістким завданням для міжнародного бізнесу. Звичайно, програмне забезпечення вже впроваджено в торгівлю, але варто розуміти, що воно не завжди надійно та схильне до технічних недоліків. Тому, контролювання з боку провідних спеціалістів людського сектору стає практично невід'ємним.[2]

Підсумовуючи, треба зазначити, що на сьогоднішній день ключовим фактором успіху розвитку світової торгівлі в умовах взаємодії з технологіями штучного інтелекту експерти називають, насамперед, оперативність: чим швидше бізнес освоїть ці технології й визначить для себе першочергові напрямки їх застосування, тим більше переваг отримає, і тим менше відстане від конкурентів. Це стосується всіх без винятку сфер діяльності, в тому числі і тих, які вже не один рік прогресують за рахунок інновацій: транспортних і логістичних систем, банківських і фінансових послуг, енергетики та робототехніки на виробництві.[3].

Література

1. Штучний інтелект у сфері закупок [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://www.nectain.com/blog-ru/iskusstvennyj-intellekt-v-sfere-zakupok>
2. 2/4 ways artificial intelligence is transforming trade [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://www.tradeready.ca/2017/topics/import-export-trade-management/4-ways-artificial-intelligence-transforming-trade>
3. У найближче десятиліття ШІ стане голосним інструментом формування інноваційного бізнес-середовища [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://www.everest.ua/ai-platform/analytics/u-nayblyzhche-desyatylittya-ai-stane-holovnym-instrumentom-formuvannya-innovatsiynoho-biznes-seredovyscha>

ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКА ТУРКМЕНИСТАНА: ДОСТИЖЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.

**Гурбандурдыев Б. Г., Акмухаммедов М.Г.,
Башимов А.Р.,**

Государственный энергетический институт Туркменистана

«Энергетикой будущего» ученые называют производство и применение альтернативной энергии из нетрадиционных источников, получивших в последние годы стремительный рост и развитие во многих странах мира.

Как известно, разработка инновационных, экологически чистых технологий, направленных на использование природных источников — энергии солнца, ветра, воды, гео- и гидротермального тепла, биогаза и других, является одной из главных задач, поставленных перед современной наукой. Научно-технический прогресс, развивающийся быстрыми темпами, а также индустрия обеспечивают высокий уровень жизни населения и приводят к постепенному истощению ископаемых энергетических ресурсов — углеводородов. Переход к нетрадиционной энергетике на основе возобновляемых источников энергии (ВИЭ) становится важным вкладом в устойчивое экономическое развитие и, кроме того, позволит снизить негативное промышленное воздействие на окружающую среду и здоровье людей, поможет в решении такой глобальной проблемы современности, как изменение климата.

Практически неисчерпаемый запас природной энергии, обеспечение экологической чистоты производства на базе преобразованной альтернативной энергии, экономическая эффективность — эти факторы обусловили инвестиционную привлекательность данного сектора энергетики, определившего новое направление развития — «зеленую энергетику». В настоящее время более 70 стран мира, в том числе и Туркменистан, вкладывают большие инвестиции в разработку энерго- и ресурсосберегающих технологий, в числе которых — проекты «механизма чистого воздуха», щадящие окружающую среду и дающие очевидную социальную и экономическую выгоду — развитие новых отраслей экономики, предприятий частного сектора, создание рабочих мест.

По прогнозам ученых, доля одной только «солнечной» электроэнергии в общемировом ее производстве составит к 2040 году около 26 процентов. Один из наиболее перспективных видов получения чистой энергии в этой сфере — фотоэлектроэнергетика, научными исследованиями и техническими разработками в которой могут гордиться и туркменские ученые.

Наращивая экспорт своих энергоносителей на мировые рынки, наша страна, вместе с тем, взяла курс на широкое внедрение инновационных, ресурсосберегающих, экологически безопасных технологий, определив в качестве одного из приоритетных направлений развития национального ТЭК альтернативную энергетику. Шагом огромной значимости для интенсификации научно-технических исследований в этой области, а также повышения практической отдачи их результатов стало принятое Постановление Президента Гурбангулы Бердымухамедова о создании Научно-исследовательского института «Солнце» в составе Академии наук Туркменистана. Создание данного учреждения служит "целям глубокого изучения в стране потенциала возобновляемых источников энергии, совершенствования научно-технических исследований и широкого внедрения в производство соответствующих научных разработок и инноваций".

Эксперты полагают, что Туркменистан сэкономит значительные средства при использовании солнечной энергии. С этой целью необходимо расширение производственных технологий до создания в будущем солнечных модулей и солнечных электростанций.

Природно-климатические условия Туркменистана позволяют практически круглый год использовать энергию солнца и ветра.

Туркменистан планирует создание масштабных ветро-солнечных энергетических комплексов в некоторых районах Балканского велаята, а также в состав которых будут входить солнечные фотоэлектрические станции, солнечные фотобиореакторы, сушилки, опреснители, ветро-солнечные установки по утилизации отходов, солнечные коллекторы.

В 29 января 2019 года по Постановлению Президента Туркменистана Институт солнечной энергии при Академии наук был передан в установленном порядке в ведение Государственного энергетического института Туркменистана.

Связи с этим на базе Государственного энергетического института Туркменистана был создан научно-исследовательский центр «Альтернативные источники энергии». Данное время в институте ведутся научно-исследовательские работы по направлению альтернативные источники энергии.

Государственная «Концепция развития электроэнергетической отрасли Туркменистана на 2013-2020 годы» предусматривает изучение возможности производства электрической энергии на основе использования возобновляемых источников энергии (ВИЭ).

Следовательно, в целях подготовки кадров в области ВИЭ, начиная с 2014 года, в Государственном энергетическом институте Туркменистана начали готовить специалистов по направлению

«Альтернативные источники энергии». Также в институте сооружены солнечные и ветровые станции для выработки электроэнергии, и солнечные коллекторы для нагревания воды, на которых специалисты института ведут научно-исследовательские работы.

Эти установки способствуют студентам освоить работу солнечных панелей и ветреных электростанций, используемых в развитых странах мира, а также освоению технологии производства электрической энергии, используя энергию солнца и ветра.

Следовательно, реализуемые работы в данном направлении укрепят энергетическую безопасность и независимость, позволят в будущем улучшить надежность потребления электроэнергии, эффективность производства, а также даст мощный толчок экономическому развитию страны.

Л и т е р а т у р а

1. Красник В. 102 способа хищения электроэнергии . 2011г -160 стр
2. Ильинский Н.Ф., Москаленко В.В. Электропривод: энерго- и ресурсосбережение. 2008 г. - 208 стр
3. Осика Л.К. Операторы коммерческого учета на рынках электроэнергии. 2007 г.- 192 стр.
4. Арутюнян А.А. Основы энергосбережения . 2007.г - 600 стр.
5. Сибикин Ю.Д., Сибикин М.Ю. Технология энергосбережения . 2006 г - 352 стр.
6. Осика Л.К. Коммерческий и технический учет электрической энергии на оптовом и розничном рынках. 2006 г - 360 стр.

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ НА ТУРИСТИЧНУ СФЕРУ ЄГИПТУ

Заваріка Г. М., Алісв В. В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Гіпотеза про те, що політичне насильство стримує туризм, ґрунтується, головним чином, на доказах випадкових дослідженнях та тих дослідженнях, які обмежені невеликою вибіркою країн. Подана робота спрямована на вивчення туристичної індустрії, на яку вплинула революція в Єгипті. Туризм займає важливу роль для економічного зростання та розвитку. Єгипет – це країна, яка залучає величезну кількість туристів з усього світу, тому ми повинні спробувати

проаналізувати, як криза та революція, терористична діяльність та нестабільність в країні впливають на туризм.

Тероризм має негативний вплив на суспільство та різні сектори економіки, особливо на сектор туризму.

Для багатьох країн туризм є важливою галуззю їх національної економіки. Багато в таких країнах залежать від виживання і зростання цього сектора. Сектор туризму, однак, крихкий за своєю природою. На відміну від інших галузей, туризм сильно залежить від політичних подій. Поки туристи вибирають місця для безтурботного відпочинку і очікують випробувати комфорт, спокій, веселощі і відпочинок, ці враження доступні лише тоді, коли політичні умови приймаючої країни – стабільні.

Туристи дуже чутливі до повідомлень про насильство і політичні заворушення в потенційних місцях відпочинку і сектор туризму схильний до таких потрясінь, як війни, спалахи хвороб, терористичні акти, економічні коливання, загрози біологічної безпеки і стихійні лиха.

Хоча деяких туристів не лякають інциденти, пов'язані з конфліктами, заворушеннями і іншим насильством, число туристів, які хочуть безпечної подорожі, значно перевершує число тих, хто хоче більш ризикованих пригод.

Локалізоване політичне насильство, соціальні хвилювання і війни були визначені в якості основних факторів, що становлять загрозу туризму.

В Єгипті періодично виникають конфлікти, які знижують туристичну активність. 25 січня 2011 року в Єгипті спалахнула революція. Вибух включав акти громадянської непокорності, страйки і серія демонстрацій та маршів. Запеклі сутички відбулися між демонстрантами, силами безпеки і прихильниками президента Хосні Мубарака в Каїрі, Олександрії та в інших містах Єгипту.

Виробничий сектор втратив 620 мільйонів доларів, що становить приблизно 0,7 відсотка річного ВВП Єгипту [3].

Туризм в 21-му столітті не залежить тільки від економіки країни. Туризм став товаром капіталізму, який продає світ, спокій, веселощі і комфорт. В результаті він перетворився в інвестицію з багатьма труднощами, і ризики для подорожей включають в себе безліч політичних сценаріїв. Подорож більше не гарантує безтурботний відпочинок. Маршрут подорожі тепер може включати ризик зіткнення з політичною метушнею і можливим насильством.

Хоча туризм дуже вразливий для воєн і політичної нестабільності, він найбільш схильний до тероризму. Політичні конфлікти між народами можуть сприяти пригнічення однієї країни з боку іншої.

Тобто, якщо конфлікт недостатньо стримує туристів для поїздок в країни, що ведуть боротьбу, лідер може накласти заборони на поїздки ворожої країни. Це ще один потенційний фактор, що впливає зменшення кількості потенційних туристів і, як наслідок, зниження ВВП [2].

Історично склалося так, що індустрія туризму є одним з найбільших джерел іноземних доходів для Єгипту і його туристичний сектор заробив 12 мільярдів доларів в 2010 році. Приблизно 12 відсотків робочої сили Єгипту зайняті в туристичному секторі. Останні статистичні дані показують, що понад 11 відсотків валового внутрішнього продукту (ВВП) заробляється сектором туризму, в той час як в секторі зайнято 2,5 мільйона працівників.

У 1980-х роках Єгипет прийняв мільйон туристів і отримав дохід понад 300 доларів млн. До 2000 року число туристів зросла до 5,5 млн., А доходи перевищили 4,5 млрд. Також було підраховано, що більше на 12,8 мільйона туристів відвідали Єгипет у 2008 році і передбачуваний дохід склав 11 мільярдів доларів. Ці високі цифри, проте, радикально впали, коли була розпочата революція в кінці січня 2011 року.

Революція також вплинула на загальну економіку Єгипту. Революція викликала скорочення і скасування бронювання подорожей, готелів і круїзів, в результаті чого, за оцінками, один мільярд туристів їде з країни з метою безпеки. Інший звіт передбачає, що в останній тиждень січня, приблизно 210 мільйонів туристи покинули Єгипет, що призвело до скорочення туристичних витрат на 178 мільйонів доларів.

Морські поїздки були припинені, в той час як кількість замовлень на круїзні лайнери в Нілі значно скоротилося.

Єгипетська революція зіграла значну роль в різкому спаді туристичної індустрії країни. Декілька факторів, пов'язаних з тривожними політичними заворушеннями, тривожним зростанням насильницьких злочинів і драматичними зменшення присутності поліції призвело до нестабільної економіки і змусило туристів замислитися над тим, чи варті національні пам'ятки ризику для їх особистої безпеки [3].

Різкий спад туристичної активності в країні також вплинув на бізнес кількох інших суміжних секторів. Ресторани, які раніше поклалися на бізнес мандрівників, були змушені зачинитись.

Робота ЗМІ посилила вплив революції на туризм. Місцеві та міжнародні засоби масової інформації внесли значний внесок в проблеми, з якими стикаються промисловості Єгипту, перебільшуючи обставини революції і реальний стан справ в нації. Новини про регіон були в основному сфокусовані на нестабільну політичну ситуацію, масових демонстраціях, акти насильства і відсутність достатньої правоохоронні органи мають охороняти. Зрозуміло, що ця інформація

служила тільки збільшила страх і підняла проблеми безпеки для тих, хто розглядає поїздку до Єгипту на відпочинок.

З негативним впливом єгипетської революції на індустрію туризму і економіку країни зрозуміло. Туристи уникають Єгипту через їх побоювання з приводу нестабільності, підвищеного рівня злочинності та відсутності належного рівня присутності правоохоронних органів. У країні, яка покладається на стабільний дохід від туризму, яка колись процвітала, революція була руйнівною для економіки країни. Вплив на економіку відчували всі громадяни країни, багато з яких виявилися безробітними.

Хоча туристичний сектор Єгипту критично залежить від туристів, він також відіграє значну роль у міжнародній політиці. Якщо Єгипет зможе забезпечити безпечне середовище для відвідувачів, все більше іноземців забажають відвідати країну. Це не тільки зміцнить довіру туристів до Єгипту, але і допоможе в фінансовому відношенні поліпшити становище в країні.

Л і т е р а т у р а

1. Букреева Т. Н. Анализ основных причин возникновения международных конфликтов // Молодой ученый. — 2015. — № 22. — С. 358–359.
2. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. - К., 2009. - 436 с.
3. Мидцева М. В., Коварда В. В. Текущее положение Сирии и перспективы ее вступления в ЕАЭС // Сборник научных трудов 2-й Международной научно-практической конференции «Юность и Знания — Гарантия Успеха — 2015», Курск, 2015. С. 390–392.
4. Федулова Л.І. Інноваційні контури розвитку туризму / Л.І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. - 2006. - №6. - С.137-147.

РОЛЬ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ У ВІТЧИЗНЯНИЙ ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ В ПОСТКОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД

Заваріка Г. М., Алієв В.В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Діловий туризм відіграє важливу роль в економічному житті країн, що розвиваються, а також на європейському туристичному ринку. Діловий туризм ми розуміємо насамперед як «подорожі, зроблені в професійних цілях, під час яких подорожуючі користуються

туристичними послугами, а у вільний час вони задовольняють дозвілля, пізнавальні або спеціалізовані потреби».

Туризм є одним з найбільш швидкозростаючих сегментів світової економіки. Враховуючи глобалізацію економічної діяльності, а отже, розвиток міжнародних корпорацій, видно явище ділового туризму, найбільш цікавими і динамічними формами якого є корпоративний туризм і стимулюючі подорожі. Розглядаючи питання, пов'язані з широким розумінням ділового туризму, слід пояснювати через призму ділових поїздок, оскільки вони означають всі подорожі, цілі яких пов'язані з роботою або інтересами мандрівника. Це можуть бути подорожі, необхідні для виконання роботи або допомоги працівникам виконувати свою роботу [3, с. 124].

Говорячи про індивідуальні ділові поїздки, варто зауважити, що вони включають рух людей для того, щоб зробити роботу, Р. Девідсон і Б. Коуп у цитованій роботі дають приклад журналіста, який вирушає в подорож як частина своїх службових обов'язків. Зустрічі організовуються широко відомими організаціями, включаючи підприємства з певною метою. Організації можуть запрошувати на конференції або тренінги, а виробничі компанії можуть організовувати зустрічі, наприклад, для того, щоб ввести товар на зовнішній ринок. Підприємці також делегують співробітників на ярмарки або виставки або інші споживчі заходи, щоб купити новий продукт або представити свої попередні «досягнення») [4, с. 141]. Мотиваційні подорожі - це подорожі, які є нагородою для співробітників, коли вони досягають дуже хороших результатів під час роботи. Це спосіб оцінити співробітника, але і його відмінності. Це елемент «всеохоплюючої системи стимулювання, який повинен примусити працівника відчувати себе добре в компанії, він також зміцнює зв'язки дружби, товариства, солідарності між працівниками компанії і дозволяє співробітникам будувати свій статус як неформальні групи». По закінченню міркувань щодо концепцій ділових поїздок, явище корпоративного туризму, визначене як інструмент, що використовується підприємствами (корпораціями), має бути уточнене для того, щоб «поліпшити власний імідж, побудувати і розвивати контакти, а також зв'язки з найважливішими партнерами, поточними та потенційними клієнтами, які мають значний важливості для компанії». Підприємства дуже часто використовують цю форму побудови власного іміджу.

Україна є однією з найбільших країн Європи. Це цікава країна, розташована в самому серці старого континенту, і вивчення ділового туризму дуже важливо для його розвитку. Україна лежить на перетині шляхів сполучення, і це, безсумнівно, впливає на розвиток ділового

туризму (але не тільки). Україна характеризується культурним потенціалом, є також сприятливі кліматичні умови. Побудова інфраструктури, що сприятиме розвитку ділового туризму, є важливим завданням постконфліктного розвитку та сприятиме розвитку міст.

Діловий туризм в Україні має свою специфіку. Найбільш індивідуальні поїздки здійснюються в комерційних цілях (70-78%), а участь у конференціях і семінарах або симпозіумах - 12-14%, участь у виставках - лише 10-12%. Близько 3% - це поїздки на конгреси [1, с. 58].

Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ та Харків залишаються найбільш відвідуваними містами діловими туристами, а Донецьк до 2014 року. Однак, більшість людей, за даними Держкомстату, які відвідують Україну з комерційними цілями, походять з Росії, Туреччини та Білорусі. Що стосується західних країн, то їх менше і туристів з Польщі, Німеччини та Латвії.

В Україні відзначається відсутність висококваліфікованого персоналу туристичної індустрії, який, спираючись на багаторічний найвідоміший міжнародний досвід, зможе задовольнити вимоги клієнтів. Найбільшою проблемою серед українських працівників є насамперед відсутність досвіду, відсутність гнучкості у дії та відсутність творчого мислення. Незважаючи на те, що нові приміщення для розміщення були побудовані, відсутність об'єктів, які відповідають міжнародним стандартам з точки зору широкого розуміння послуг і комфорту, все ще помітна. Дослідження міжнародних економічних організацій показують, що лише близько 20% готелів відповідають необхідним стандартам

Діловий туризм відіграє важливу роль у побудові української економіки. Незважаючи на політичні та соціально-економічні проблеми, вона має шанс рости швидше і швидше завдяки зростанню кількості ділових туристів, які відвідують Україну. Уряд має інвестувати переважно в транспортну інфраструктуру, у будівництво конференц-центрів, оснащених сучасним обладнанням, конференц-залами та виставковими залами. Акцент повинен бути зроблений на будівництві або розширенні туристичних визначних пам'яток і рекреаційній базі для бажаючих активно проводити час. Туристичні агентства, громадське харчування, проживання, транспортні послуги повинні створити мережу зв'язків, щоб бізнес-клієнт міг отримати готовий продукт, готовий комплексний сервіс.

Найбільший акцент робиться на розвитку вітчизняного та в'їзного туризму. Україна також здійснює заходи, спрямовані на створення мережі регіональних центрів ділового туризму, привертаючи увагу іноземних та українських туристів до можливостей ділового туризму,

надання консультацій, маркетингу та правової допомоги та налагодження ділових контактів з іноземними організаціями, що працюють у сфері ділового туризму, нові програми та заходи, спрямовані на покращення бізнес-середовища в Україні.

Україна має потенціал для розвитку ділового туризму завдяки географічним умовам і наявності рекреаційного потенціалу, що сприятиме його відновленню у постконфліктний період.

Л і т е р а т у р а

1. Андренко Б.В. Загальна характеристика, особливості організації і проведення комерційних ділових заходів // науково-технічний збірник. - №85. - ХНАМГ, 2008. - С.58
2. Діловий туризм [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vseoturizme.com/uk/delovoy-turizm/74-razvitiye.html>.
3. Гергуль А.І. Туристично-краєзнавчі дослідження: зб. наук. статей. // Вип.6. - К.: 2000. - С.124
4. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник. / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. - К.: Вища шк., 2002. - 141 с.

ВПЛИВ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

Заваріка Г. М., Діас Герман Емілію Алтуна,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Останнім часом світ охопила хвиля конфліктів різного рівня. На жаль, це лихо не обійшло Україну. Наша країна зіткнулася з новими, нетиповими проблемами, тому на часі докладне дослідження досвіду виходу з постконфліктного стану іншими країнами світу.

Як вважають деякі фахівці з цього питання, постконфліктне відновлення не завжди успішне. 40 відсотків усіх постконфліктних ситуацій упродовж десятиліття поверталися до стадії конфлікту. Постконфліктне економічне відродження – це повільний процес. В економіці не існує швидких процесів, хіба що занепад. Це вдається досить швидко. А відновлювати потрібно все, головним чином населення, яке зіткнулося з загрозою для свого життя та є постраждалим у результаті конфлікту. Тому досліджуване питання є вельми актуальним.

Проблему досліджували переважно зарубіжні вчені: політологи, економісти, соціологи, психологи, географи, країнознавці. Міжнародні організації приділяють багато уваги цим питанням, але поради носять в основному загальний характер та не враховують специфіки окремих країн.

Пол Кольєр, дослідивши досвід відновлення деяких країн після конфлікту, вважає, що ці країни зробили багато помилок на шляху до миру. Що не може бути одного єдиного рецепта для будь-якої країни. Потрібен комплексний підхід до кожної окремої ситуації. Українські вчені тільки починають вивчати це питання, що пов'язано, вочевидь, з неактуальністю для нашої країни таких проблем. Хіба що політологам та країнознавцям було цікаве таке дослідження. І.А. Савченко дослідив питання впливу військових дій та тероризму на міжнародний туризм. Питання ж розвитку країни у постконфліктний період не досліджувалося [2].

Військові конфлікти здатні в короткий час знищити розвинену індустрію туризму, як це відбулося в колишній Югославії та Іраку. Цьому можуть сприяти й інші екстремальні обставини, такі, як ворожа пропаганда або короткочасна політична криза. Туристична інфраструктура в республіках колишньої Югославії була однією із найбільш розвинених у Європі. Громадянська війна, яка тривала 5 років, нанесла величезні втрати індустрії туризму Хорватії, Сербії, Чорногорії, Боснії та Герцеговини. Відбулося різке скорочення обсягів туристичних потоків, а також їхнє переорієнтування з європейського Середземномор'я в інші регіони світу [1].

По-друге, негативно впливає на розвиток туристичної та готельної індустрії постійна напруженість і невизначеність у туристичних маршрутах. Сплески насильства, релігійного екстремізму, що проявилися в Єгипті, Індії, Ізраїлі, Ямайці, Кенії, Перу, ПАР, Філіппінах або Туреччині, здатні призвести до дестабілізації та перерозподілу туристичних потоків на користь більш спокійних країн.

І, по-третє, навіть одиничні випадки тероризму, короткочасні безладдя здатні призвести до дестабілізації туризму, як це мало місце під час неспокоїв у Китаї, Франції, Японії, Великобританії.

Часто туристичні потоки до Близького Сходу зменшуються у зв'язку зі спалахами насильства в регіоні. Так само зменшуються вони й в інших «гарячих точках», у місцях здійснення терактів. Чимало туристів у ХХІ ст. вже стали жертвами терористичних угруповань. У 2002 р. на о. Балі терористи ісламського угруповання «Джемаа Ісламія» в результаті одного з нападів вбили 202 туристи, чим викликали побоювання серед тих, хто відпочивав чи планував відпочинок у

індонезійському регіоні. Зменшилася кількість туристичних прибуттів у 2002 р. в Тунісі внаслідок терористичної атаки, коли в синагозі на о. Джерба загинула 21 людина, у тому числі 14 німецьких туристів [3].

Важливим аспектом є також соціально-психологічний, оскільки відновлення й реконструкція після конфлікту не тільки обмежені як існуючим правовим, так і суспільним устроєм. Дії гуманітарних організацій можуть допомогти створити довіру між ворогуючими об'єднаннями й полегшити процес узгодження. Дії гуманітарних організацій у цій галузі досить різноманітні, існує ряд прикладів, що ілюструють даний пункт.

На постконфліктних територіях спостерігається низка проблем: великомасштабні переміщення, залишені землі й проблеми в забезпеченні житлом, незаконна окупація. На жаль, такі ж проблеми стосуються сьогодні й нашої країни. Цивільні особи, які проживають на території, охопленій конфліктом, зокрема поблизу лінії зіткнення, несуть всю тяжкість збройного конфлікту, щоденно стикаючись з невизначеністю та труднощами. Їхнє загальне становище погіршується, зокрема щодо доступу до їжі та води, що викликає особливе занепокоєння з наближенням зими.

Пол Кольєр вважає, що одним із головних шляхів подолання постконфліктної ситуації є створення робочих місць. Насамперед для молодих чоловіків. Постконфліктні ситуації так часто повертаються до стадії конфлікту тому, що обурилися молоді чоловіки. А чому вони обурилися? Бо не мають, що робити. Тому нам потрібен процес створення робочих місць для звичайних молодих чоловіків, і то швидко. Однак створити нові місця у приватному секторі теж непросто, бо будь-яка діяльність, відкрита для міжнародної торгівлі, буде не конкурентноздатною у постконфліктній ситуації. У такому середовищі важко налагодити виробництво на експорт [3].

Існує одна галузь, де можна створити багато робочих місць. Так чи інакше, у постконфліктному становищі розвивати цю галузь – раціонально. Це – сфера будівництва. Сфера будівництва, вочевидь, відіграє ключову роль у відбудові. Але зазвичай під час конфлікту вона занепадає. У пору конфлікту люди все руйнують. Тому ця галузь сходить нанівець. А коли ви спробуєте відродити її, бо ж вона зовсім занепадала, ви стикаєтеся з низкою проблем. Ціни підскочили, а корумповані політики хочуть отримати свою частку з галузі, яка не створює нових робочих місць. Отож, одне з найважливіших завдань – подолати перешкоди на шляху відновлення будівничої галузі.

Приділяючи більше уваги розглянутим проблемам, програми агентств ООН і відділи, залучені до сфери діяльності верховенства права, були б у стані безпосередньо реагувати на критичні зауваження,

висунуті багатьма країнами, які відзначають, що обговорення ООН занадто пристосовані до вузької галузі безпеки, що шкодить соціально-економічному розвитку [4].

Подальші зусилля для послідовнішого розгляду захисту соціальних й економічних прав, наприклад, за допомогою підтримки політики верховенства права у сферах розселення, земельних питань і майнових проблем, могли б сприяти більш позитивному сприйняттю реформ зі встановлення верховенства права країнами, що розвиваються, і, щонайбільше важливо, населенням постконфліктних країн. Потрібно негайно залучати фахівців усіх сфер до дослідження зазначеної проблематики та активно діяти в напрямі вирішення постконфліктної ситуації.

Література

1. Безпека туристичних подорожей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studru/turism/bezpeka-turistichnih-podorozhej/376725-1194447-page3.html>
2. Завіруха, Г.В. Релігійний екстремізм і феномен тероризму в сучасному світі / Г.В. Завіруха [Електронний ресурс] // Збірник праць за результатами Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції «Соціум. Наука. Культура». – Режим доступу: <http://intkonf.org/zaviruha-g-v-religiyniyekestremizm-i-fenomen-terorizmu-v-suchasnomu-sviti>
3. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.world-tourism.org>
4. Офіційний веб-сайт Організації об'єднаних націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/inde>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Зеленко О.О., Васільєва Ю. А.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

В умовах економічних змін туристична індустрія стикається з багатьма проблемами, які формуються на основі невизначеності ринкової ситуації, сезонної нестабільності попиту на туристичні послуги, жорсткої конкуренції в галузі, дефіциту фінансових ресурсів і т. д.

Як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі успішність розвитку туристичної індустрії визначається перш за все

збалансованістю розвитку різних її складових. У цьому контексті важливу роль відіграє наявна туристична інфраструктура, що виконує багато функцій, у тому числі функцію комунікатора, який зв'язує різні сектори туристичної галузі, включаючи кінцевого споживача. Саме розвинута інфраструктура забезпечує комфортне перебування та обслуговування туристів, гарантує надання послуг, що визначаються процесом становлення індустріального, а згодом – постіндустріального суспільства, адже таке суспільство не може обходитись без них [1].

У зв'язку із зростаючою актуальністю розвитку туристичної інфраструктури в Україні та за кордоном, багато науковців зацікавилися дослідженням цієї сфери. Так, наприклад, В. С. Пацюк відмічає, що “інфраструктура – це комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур або об'єктів, складових, які забезпечують основу функціонування системи” [1]. У той самий час О. Д. Чудновський зазначає, що саме правильно сформована інфраструктура туристичних підприємств дасть можливість максимально розвинути територію тієї чи іншої країни [2]. У свою чергу В. Ф. Данильчук наголошує, що інфраструктурна туристична база України ще не відповідає сучасному світовому рівню. Проте в останні роки намітилася тенденція з створення сучасних висококласних готелів, корпусів і номерів у базах відпочинку [3] тощо.

Незважаючи на велику кількість досліджень, і досі залишається актуальним визначення місця, ролі інфраструктури в туристичній індустрії, як складової економіки країни.

Розвиток у довгостроковій перспективі туристичної індустрії залежить від здатності інфраструктури галузі відповідним чином адаптуватися до змін ринку. Відповідно, націленість на організацію майбутнього стає необхідною складовою активного стратегічного мислення, завдання якого полягає в тому, щоб засвоїти сутність і принципи стратегічного управління та, здійснивши стратегічний вибір на основі аналізу середовища, послідовно втілити в життя стратегію розвитку інфраструктури туристичної індустрії.

Стратегічне управління, будучи необхідною складовою діяльності суб'єкта туристичної індустрії в сучасних умовах, базується на загальних концепціях і положеннях, що мають місце і в інших сферах економіки, хоча і відрізняється рядом особливостей у реалізації окремих стратегій.

Аналіз етапів становлення стратегічного управління показує, що протягом останнього століття були ускладнення зовнішнього середовища організації, прискорення темпів змін її параметрів і зростання невизначеності в часі. Ці фактори в сукупності ускладнили процес управління організаціями, особливо диверсифікованими (концернами і конгломератами) [6].

Результатом таких процесів стала зміна розуміння суті інфраструктури туристичної індустрії, яка сьогодні виступає як структура сфери туризму в цілому, а отже управління нею можна розглядати з позицій стратегічного управління структурою організації з врахуванням відповідних особливостей.

Ідеологія стратегічного управління базується на припущенні про неможливість з достатнім ступенем точності прогнозувати довгострокові тенденції, що характерно для постіндустріальної епохи. Аналіз причин виникнення невизначеності показує, що її основне джерело – науково-технічний прогрес, який обумовив прискорення економічних процесів [5].

Технологія ефективного управління в умовах підвищеної нестабільності і невизначеності факторів зовнішнього середовища стає особливо актуальною для інфраструктури туризму, яка відрізняється широкою диференціацією своїх сфер [7].

Головна причина існування інфраструктури виникає як відображення цілей та інтересів різних груп суб'єктів, що певним чином мають відношення до туристичної інфраструктури і до процесу її функціонування. Такими групами є:

- власники підприємств-суб'єктів інфраструктури;
- співробітники підприємств-суб'єктів;
- споживачі туристичного продукту;
- місцеві територіальні громади;
- суспільство в цілому (громадські інститути, політичні, економічні сфери тощо);
- держава як суб'єкт та об'єкт інфраструктури [6].

Взаємодія статичних та динамічних чинників формує кон'юнктуру ринку та створює середовище бізнес-діяльності, впливає на попит (його обсяг, структуру, ритмічність), який забезпечується діяльністю національної індустрії туризму зі створення відповідного кон'юнктури турпродукту. Формування стратегії національної туристичної індустрії є наслідком складної взаємодії внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних процесів, які спричиняють потребу в туризмі і формують попит на туристичні послуги. Національний ринок туристичних послуг є наслідком загального соціально-економічного розвитку і формування потреби населення в туризмі як у формі проведення дозвілля в подорожі [7].

Розвиток туристичної галузі України великою мірою повинен реалізовуватися через ефективне використання регіональних ресурсів. Сприяння розвитку туристичних регіонів повинно стати реальним державним пріоритетом, адже формування ефективної державної

політики в галузі туризму базується на урахуванні наявних ресурсів та перспектив окремої територіальної одиниці. Виявлення перспективних варіантів доцільного розвитку кожної території дозволить інтегрувати регіони в єдиний цілий національний туристичний продукт, підвищити якість обслуговування, кількість споживачів та соціально-економічний ефект. Розвиток інфраструктури туризму вимагає від держави диференційованого підходу до розгляду проблем, можливостей та перспектив усіх регіонів України. Необхідним є урахування усіх факторів впливу на розвиток кожного окремого виду туризму. Вирішення частини інфраструктурних проблем галузі можливе за рахунок реальної підтримки та розвитку найбільш перспективних видів туризму на конкретній території. Це дозволить визначити орієнтир розвитку галузі в регіоні та на національному рівні, ідентифікувати слабкі ланки у наявній мережі туристичної інфраструктури, та спрямувати зусилля на їх відновлення у найближчий час.

Література

1. Гулич О. Науково-методичні підходи та алгоритм розробки регіональних програм розвитку рекреаційної сфери / О. Гулич // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Ринкова трансформація України: проблеми та перспективи (Збірник наукових праць) / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Л., 2004. – Вип. 1 (XLV). – 623 с.
2. Засади формування пріоритетних напрямів туристичної політики України / М. Бойко, Л. Гопкало // Регіональна економіка: Науково-практичний журнал. – 01/2005. – № 1. – С. 222-229.
3. Коржилов Л.І. Туризм в Україні. Класифікація та види [Електронний ресурс] / Л.І. Коржилов // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3345>.
4. Левицька І.В., Корж Н.В., Кізюн А.Г., Онищук Н.В. Стратегія регіонального розвитку туризму: монографія / Левицька І.В., Корж Н.В., Кізюн А.Г., Онищук Н.В. – Вінниця, 2013. – 192 с.
5. Управління регіональним розвитком туризму: навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова. – Одеса, 2011. – 225 с.
6. Чередниченко О.Ю. Можливості та перспективи розвитку індустріального (промислового) туризму у східному регіоні України / О.Ю. Чередниченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2009_28/09cousmp.pdf. Ткаченко Т.І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. – К.: КНТЕУ, 2009. – 463 с.
7. Яковлев Г.А. Экономика и статистика туризма: учебное пособие. 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство РДЛ, 2007. – 480 с.

ПОДГОТОВКА НОВЫХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Ишанов П.А., Атаджанов Б.О., Башимов А.Р.,

Государственный энергетический институт Туркменистана

В данной статье рассматриваются проблемы национальной кадровой политики, важнейшим направлением которой должна стать система подготовки востребованных, творчески мыслящих специалистов, способных выполнять стратегические задачи, направленных на инновационное развитие страны. Отмечается, что обучение специалистов следует осуществлять не адаптивно имитационными, а творческими методами, для чего необходимо тесное взаимодействие науки, образования, бизнеса и государства.

Инновационное развитие страны в XXI в. требует не просто рабочей силы, а нуждается в талантливых людях, способных в минимальные сроки и с наименьшими затратами труда и ресурсов реализовать самые смелые идеи, решать специализированные наукоемкие задачи, обеспечивать оптимальную интеграцию академической, вузовской и отраслевой науки.

Образование рассматривается сегодня мировым сообществом как основная движущая сила устойчивого развития экономики и является важнейшим фактором стабильности развития государства и конкурентоспособности страны. В этих условиях вузы призваны стать ведущими структурными единицами инновационного развития, стать не только центрами подготовки кадров, но и центрами научно-инновационной деятельности, которая обеспечит интеграцию образования, науки, производства и бизнеса.

В производственных условиях, как правило, отстающие предприятия стараются подражать передовым, и, вместо того, чтобы выделиться из всей массы конкурентов и стать непохожими на всех, уникальными с новыми конкурентоспособными продуктами, останавливаются в своем развитии, унифицируются. Практически такое копирование дает некоторый результат, но очень малопродуктивный и имеет короткий и замедленный путь развития.

Конкуренция в XXI в. уже не вкладывается в линейное адаптивное обучение. Современная конкуренция - это развитие процессов на основе нелинейной положительной обратной связи, которая формирует условия для ускоренного интенсивного качественного развития систем, в том числе и междисциплинарного

характера, способствующего возникновению у системы качественно новых свойств за счет системной суммы новаций.

Формирование системы подготовки специалистов, необходимых для инновационного развития страны, требует незамедлительного решения кадровой политики в сфере инноваций. Современные университеты не должны быть просто превосходными образовательными учреждениями, которые занимаются обучением ради обучения, а должны разрабатывать механизмы переноса на рынок научных разработок молодых ученых. Взаимодействие вузов, науки и производства решит проблему подготовки кадров для инновационной экономики, а во взаимосвязи с бизнес-внедренческими компаниями позволит постоянно совершенствовать технологии, модернизировать предприятия и ускорит переход на новый технологический уклад.

Чтобы проводить подготовку и переподготовку кадров для инновационных компаний, предприятий, необходимы новые образовательные стандарты, разработка которых должна осуществляться при непосредственном участии компаний и предприятий определенных направлений. Результатом такого взаимодействия явится подготовка квалифицированных специалистов с компетенциями, необходимыми для выполнения задач стратегического инновационного развития экономики страны.

При этом важно понять значение фундаментальной и прикладной науки. Необходимо четко осознать, что фундаментальная наука не подчинена рыночным отношениям, однако в ней могут быть и такие неожиданности, когда можно получить эффект сразу, но это - исключение. В вузах же получают в основном прикладные открытия и научно-технические разработки. В связи с этим здесь должны создаваться бизнес-центры и малые инновационные предприятия во главе с ведущими учеными и их учениками. Таким образом, будет создан инновационный пояс, который свяжет науку, производство и бизнес, и наука перестанет стагнировать, а будет мощной конструктивной силой, ее роль и значение существенно возрастет. В то же время, если хотим достичь высокого уровня развития страны, необходимо академическую фундаментальную науку развивать комплексно и во взаимосвязи в системе образования.

Новые социально-экономические условия требуют от государства и будущих специалистов умения ориентироваться и действовать в постоянно меняющемся мире, рынке труда, производства, общественной жизни, не теряя духовных и нравственных начал, уважения к себе и другим, а это значит, что одни (государство в лице представителей власти) должны создавать условия к совершенствованию и познанию, а

другие (будущие специалисты) - иметь способности к самопознанию и самосовершенствованию. В новых условиях появляется возможность организовать социальное партнерство между высшими учебными заведениями и предприятиями, бизнесом для создания конкретных рабочих мест, что позволит при подготовке специалистов связать обучение с жизнью, производством и будет способствовать созданию комплексов по модели «образование - наука - производство - бизнес». Такой подход во взаимодействии подготовки специалистов, на наш взгляд, является перспективным, так как он формирует возможность создавать новые востребованность самих специалистов. Здесь очень важно не упустить из виду студентов, увлеченных фундаментальными исследованиями, которые не приносят им прямую и немедленную экономическую выгоду, именно эти препятствия могут сказаться на развитии науки завтрашнего дня и будущего экономики. Поэтому при вступлении в партнерство должен быть предусмотрен индивидуальный подход на достижение совместных стратегических целей в будущем. Партнерство и взаимодействие должно строиться по формуле «университет + производство + бизнес = новый бизнес». Такой подход будет способствовать развитию науки в вузах и подготовке востребованных творчески мыслящих специалистов.

ТБЦ – техно-бизнес-центр
 НИСЛ – научно-исследовательская студенческая лаборатория
 НИЛ – научно-исследовательская лаборатория

Модель взаимодействия науки, образования, бизнеса и государства

Л и т е р а т у р а

1. Hammer M., Champy J. Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution. New York, 2001.
2. См.: Ключня В. Л., Матрунич А. А. Синергетический эффект национальной инновационной системы в транзитивной экономике. Мн., 2009.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ЕКСКУРСІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Новицька С.С., Ковальов І.В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Екскурсійний туризм виступає одним з найефективніших способів познайомитися з історією своєї держави та її культурно-історичними пам'ятками. Сьогодні, коли в більшості громадян України відсутні можливості мандрувати за межами держави, цей вид туризму може задовольнити потреби внутрішніх туристів і підвищити рівень патріотизму серед населення України.

Екскурсійна діяльність в сучасній туристичній галузі є складною і проблемною. Екскурсійний туризм характеризується такими особливостями:

- яскраво виражена сезонність;
- дефіцит кваліфікованих екскурсоводів та гідів-перекладачів, здатних забезпечити високу якість екскурсії;
- ріст кількості «підпільних» екскурсоводів [1, с.77].

Також, не менш важливою особливістю сучасного стану екскурсійного туризму є його нерівномірний розвиток по регіонах. На території України є області де екскурсійний туризм популярний, розрекламований і приносить дохід (Львівська, Закарпатська, Київська, Одеська та ін.), але є області, в яких також є всі необхідні ресурси та даний вид туризму слабо розвинений через брак інформації та реклами (Східні регіони)[2]. Тому для підвищення якості надання екскурсійних послуг, а в деяких регіонах і «поштовху» для розробки якісного екскурсійного продукту, окрім кадрової проблеми, необхідно грамотно організувати просування екскурсійного продукту, що є завданням маркетингу.

Екскурсійний маркетинг має свої особливості:

- більш важливим стає не тільки стимулювання попиту на послуги, скільки спрямування його в потрібне русло;

- великого значення набуває комплексність розробки диференційованих екскурсійних програм;

- у процесі керування маркетингом варто враховувати не тільки матеріальні аспекти, але й психологію, духовно-емоційний стан, місцеві та регіональні особливості споживача;

- важливим є комунікаційний аспект роботи з екскурсантами як для їхнього утримання, так і для контролю якості обслуговування;

- має місце можливість координації маркетингових зусиль суб'єктів ринку туристсько-екскурсійних послуг [3, с.11].

Враховуючи всі вищезазначені особливості, можна стверджувати, що в перспективі удосконалення інструментів просування екскурсійного продукту вийде на перший план в екскурсійній діяльності. Адже сучасний споживач дуже вибагливий і від того настільки вдало налагоджена робота з просування не лише екскурсійних, але і туристичних послуг загалом залежатиме подальший розвиток екскурсійного туризму в Україні.

На сьогоднішній день існує широкий вибір інструментів просування товарів та послуг. Для екскурсійних послуг, на нашу думку, найкраще застосовувати наступні інструменти:

- корпоративний сайт;
- соціальні мережі;
- розробка 3-D екскурсій;
- контекстна та банерна реклами;
- «сарафанне радіо»;
- шумовий маркетинг;
- подієвий маркетинг;
- персональний продаж;
- виставки та ін.

Саме екскурсійне обслуговування дозволяє донести до споживача комплекс знань з історії, культури, географії, що генерує появу потреб у нових подорожах, а тому ефективно просування якісного екскурсійного продукту – це запорука розвитку усієї туристичної індустрії.

Як відомо, за останні роки попит до подорожей по Україні почав зростати. Щоб ця позитивна тенденція зберігалася і в подальшому, підтримкою в цьому процесі має стати не лише розробка якісного екскурсійного продукту, але і удосконалення маркетингових інструментів його для просування. Використовуючи сучасні засоби просування екскурсійних продуктів можна здобути конкурентні переваги, збільшити частку на вітчизняному ринку екскурсійних послуг та підвищити лояльність кінцевих споживачів, до вітчизняного екскурсійного продукту.

Література

1. Лисюк Т.В. Екскурсійне обслуговування у структурі туристичного продукту / Т.В. Лисюк, Терещук О.С., Дмитрук О.О. // Причорноморські економічні студії. Серія: Економіка та управління підприємствами - 2018. - №28-1. - С.175-178.
2. Зеркало мира – [Електронний ресурс]. – // Режим доступу: <http://mw.com.ua/?oid=13836&sid=11282>
3. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг: навчально-методичний посібник / С.Г. Нездоймінов. – Одеса: Астропринт, 2011. – 216 с.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Огар А.В.,

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Протягом останніх декількох років технології штучного інтелекту щільно вкоренилися в усі види бізнесу й стали фактично ключовою тенденцією поточного часу. Сьогодні, звертаючись до інновацій, мова йде не просто про експериментальні методики та спроби використовувати нові підходи до вирішення бізнес-завдань, а про реальні можливості, які продемонстрували високу ефективність на практиці.

Згідно з дослідженням PricewaterhouseCoopers (PwC), до 2030 року потенційний внесок у світову економіку від застосування технологій ШІ може становити майже 16 трлн. дол. і з урахуванням сучасних тенденцій, лідирувати в гонці інноваційних впроваджень будуть Китай і Північна Америка, претендуючи майже на 70% загального прибутку у найближчі 10-12 років.

У той же час, згідно з опитуванням CTR Gartner у 2018 році, тільки 4% опитаних компаній у США, Азії і деяких країнах Західної Європи мають глобальну стратегію та конкретну концепцію інвестування, розгортання й впровадження технологій штучного інтелекту у свою діяльність. Решта компаній або перебувають на різних стадіях планування, не маючи чіткого бачення застосування інновацій, або знаходяться у пошуку відповідних «інструментів», або поки не готові до інновацій в принципі з різних причин.

Проте, підкреслюючи актуальність і важливість використання технологій штучного інтелекту у готельно-рестораному бізнесі з метою ефективного вирішення низки цільових бізнес-завдань, експерти акцентують увагу на найефективніших ШІ-інструментах, вже випробуваних багатьма компаніями.

Перевагами застосування технологій штучного інтелекту в управлінні підприємствами є: інтелектуальні спам-фільтри; інтелектуальна класифікація по електронній пошті; голосовий текст і технології розпізнавання мови; розумні персональні помічники – Siri, Cortana і Google Now; автоматизовані респонденти і онлайн-підтримка клієнтів; автоматизація процесів фільтрації аудиторії онлайн, вибірка потенційних клієнтів і інтелектуальний чат; автоматизація процесів оформлення заявок, замовлень і продажів; інтелектуальне прогнозування бізнесу; контроль безпеки та смарт-системи автентифікації; смарт-пристрої та додатки, що адаптуються під запити й інтереси клієнта; автоматизовані аналітичні та прогностичні системи, що забезпечують ефективність надання різних фінансових послуг[3].

В індустрії гостинності штучний інтелект грає все більш важливу роль, перш за все через його здібність виконувати традиційно людські функції у будь-який час. Це потенційно означає, що власники готелів мають змогу заощадити значні кошти, усунути людські помилки та забезпечити відмінне обслуговування споживачів, що є життєво важливою частиною туристичної індустрії.

Однією з ключових проблем обслуговування споживачів у готелях є швидке реагування на їх запити, і тепер штучний інтелект надає додаткову можливість для вирішення цієї проблеми. Більш того, він може допомогти з такими задачами як аналіз даних, та шляхом їх збору може ефективно «вчитися» та адаптуватися до взаємодії зі споживачами. Хоча використання штучного інтелекту в індустрії гостинності все ще знаходиться в стані зародження, воно вже має багато практичних застосувань, деякі детально описані нижче:

1. Прикладом штучного інтелекту в індустрії гостинності є його використання для персонального обслуговування клієнтів. Використання роботів допомагає впоратися з основними ситуаціями, з якими зіштовхуються споживачі. На даний момент найліпшим прикладом цього є робот на ім'я Конні, який прийняв готель «Hilton». Він може надавати туристичну інформацію споживачам, які з ним взаємодіють. Робот здатен вчитися на людській мові та адаптуватися до них.

2. Чатботи і обмін повідомленнями. Чат-роботи AI використовуються на платформах соціальних мереж, що дозволяє

клієнтам задавати питання і отримувати практично миттєві відповіді. Це безцінно для готелів, тому що воно забезпечує час відгуку, який практично неможливо підтримувати при взаємодії між людьми.

3. Аналіз даних. Інший спосіб, за допомогою якого ІІІ використовується в готельній індустрії - це аналіз даних. Ця технологія може використовуватися для швидкого сортування великих обсягів даних і отримання важливих висновків про клієнтів або потенційних клієнтів. Прикладом цього є мережа готелів «Dorchester Collection», яка використовує платформу Metis AI. Використовуючи цю технологію, компанія змогла впорядкувати дані, зібрані за допомогою опитувань, онлайн-оглядів і т. д., а потім ІІІ зміг проаналізувати це, щоб зробити висновки про загальну ефективність[1].

Основними напрямками штучного інтелекту ресторанної індустрії є наступні:

- Chat bots. Використовуються для прийому онлайн-замовлень і відповідей на запитання;
- Kiosks. Вони виглядають як великі сенсорні екрани з інтерактивним меню. За допомогою них клієнти можуть робити і оплачувати замовлення. Складні кіоски можна буде навчити розпізнавати клієнтів, і доповнити системою створення рекомендацій. Ці системи можуть прогнозувати побажання відвідувачів закладу. Аналізуючи дані про зовнішність, настрій, вік покупця, його минулі покупки і вподобання, система може передбачити його побажання. Вона також може зберігати історію замовлень і шаблон "улюбленого замовлення" в профілі клієнта.
- Robots. Використовуються в приготуванні їжі, прийнятті та видачі страв. Приклади використання роботів:

1) Бостонський ресторан «Spruce», в якому замовлення приймають кіоски, а за приготування страв відповідає велика роботизована система. Основна частина приготування їжі виконується роботом, людина відповідає тільки за завантаження інгредієнтів в машину, і подачу страв клієнтам.

2) Перший в світі автономний роботизований кухонний помічник Flipru. Виконує роботу кухаря грилю та інтегрується із внутрішніми системами ресторану. Може навчатися через шмари, і набувати нових навичок зі свого оточення.

3) Людиноподібний робот Pepper. Вміє розпізнавати емоції людей і підлаштовуватися під них (змінюючи не тільки характер фраз, але і колір очей, монітора, темп і тональність голосу), справляється з роллю продавця-консультанта, може бути хорошим хостес або офіціантом.

- Системи створення рекомендацій. Використовуючи історію взаємодії прогнозують побажання клієнта[2].

Отже, хоча штучний інтелект вважається новою технологічною тенденцією, індустрія гостинності вже отримала неймовірні переваги та вплинула на динаміку готельно-ресторанного бізнесу. Технологія штучного інтелекту забезпечує персоналізовані послуги споживачам, пропонує рекомендації у реальному часі та просте управління запитами на обслуговування. ШІ допомагає менеджерам в досягненні бізнес-цілей шляхом більш точного прогнозування, прийняття критичних рішень та оцінки результатів кожного дня.

Л і т е р а т у р а

1. How to use Artificial Intelligence in the Hospitality Industry. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.revfine.com/artificial-intelligence-hospitality-industry>.
2. Штучний інтелект в ресторанному бізнесі. Основні напрямки та приклади. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://evergreens.com.ua/ua/articles/ai-in-restaurants.html>.
3. Штучний інтелект як запорука лідерства у бізнес-середовищі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.everest.ua/ai-platform/ai-business/shtuchnyy-intelekt-yak-zaporuka-liderstva-u-biznes-seredovyschi>.

БАГАТОУКЛАДНІСТЬ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ЯК ФАКТОР СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Самоховець М.П., Гречишкіна О.О.,

Поліський державний університет

Одним із пріоритетних напрямків Республіки Білорусь на сучасному етапі стає формування сприятливого бізнес-середовища та вдосконалення інституційних відносин з метою ефективного економічного розвитку. Для цього передбачається забезпечити стабільність і прозорість бізнес-середовища, усунути надмірне та невиправдане втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання, підвищити якість державних послуг, фінансову доступність тощо.

Загальна кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність на території Республіки Білорусь і формують фундамент її бізнес-середовища, в 2017 році склала 141 418 од., збільшившись на 16% за період 2012-2017 рр [4].

Суб'єктів господарювання можна класифікувати за такими ознаками:

- 1) мета діяльності – комерційні та некомерційні;
 - 2) форма власності – державна, приватна, іноземна;
- організаційно-правова форма – акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, унітарні підприємства.

Розглянемо структуру організацій Республіки Білорусь з точки зору цих класифікаційних ознак в динаміці за період з 2012 по 2017 рр. (Таблиця).

За метою діяльності в структурі всіх організацій переважають комерційні організації, на частку яких припадає 82%. Саме комерційні організації становлять основу бізнес-середовища в Республіці Білорусь, оскільки вони формують національний дохід за рахунок генерування прибутку в якості своєї основної мети діяльності.

Таблиця

**Структура організацій в Республіці Білорусь
за різними класифікаційними ознаками, %**

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>За метою діяльності</i>						
Комерційні	81,19	81,84	82,79	82,65	82,06	81,87
Некомерційні	18,81	18,16	17,21	17,35	17,94	18,13
<i>За формами власності</i>						
Державна	14,34	13,4	12,09	11,45	11,69	11,48
Приватна	82,07	82,64	83,72	84,10	83,75	83,44
Іноземна	3,60	3,96	4,18	4,45	4,56	5,08
<i>За організаційно-правовими формами</i>						
Акціонерні товариства	4,07	3,79	3,45	3,36	3,44	3,44
Товариства з обмеженою відповідальністю	34,57	37,05	38,92	41,31	43,35	46,43
Товариства з додатковою відповідальністю	8,03	6,89	5,88	5,47	5,19	4,87
Унітарні підприємства	49,82	49,02	48,73	46,89	45,02	42,37

Примітка – Джерело: складено авторами на основі офіційних статистичних даних [4]

Вивчення структури комерційних організацій за організаційно-правовими формами дозволяє зробити висновок, що переважаючими є дві з них: товариства з обмеженою відповідальністю та унітарні підприємства, які в сукупності формують 89%. Що стосується структури комерційних організацій, то за досліджуваний період часу відбулися суттєві зміни. Частка товариств з обмеженою відповідальністю зросла на 12% за період 2012-2017 рр., частка всіх інших організацій скоротилася.

Аналіз діяльності білоруських організацій за формою власності показує, що кількість підприємств державної форми власності неухильно зменшується, в той час як кількість підприємств приватної форми власності збільшується. Кількість підприємств іноземної форми власності також має стійку тенденцію до зростання. При цьому зауважимо, що за підсумками 2017 р. організації з державною і часткою державної власності забезпечили 76,4% обсягу промислового виробництва [2], 36% експорту товарів і 35,8% експорту послуг, 60,3% інвестицій в основний капітал, що говорить про домінуючу роль державного сектора в економіці Білорусі, незважаючи на зменшення його частки в структурі організацій.

Стає очевидним, що в умовах об'єктивної неоднорідності бізнес-середовища, необхідним є вироблення адекватних управлінських рішень щодо окремих типів суб'єктів господарювання [1; 3].

В даний час актуальна проблема підвищення ефективності і прибутковості функціонування державного сектора економіки. Державною політикою передбачається перехід до управління державним майном на ринкових засадах, а заходи з приватизації державної власності стають пріоритетними завданнями в економічному середовищі. При цьому дії держави спрямовані на трансформацію відносин власності для розширення приватного сектора в економіці. Це передбачається здійснювати шляхом продажу на відкритому ринку частини ліквідних організацій з часткою державної власності за умови вигідної кон'юнктури ринку; приватизації малих і середніх державних організацій, орієнтованої на залучення інвестицій, модернізацію виробництва і створення нових робочих місць; передачі акцій державних підприємств найбільш активним і успішним вітчизняним менеджерам. Тому в перспективі очікується подальше скорочення кількості унітарних підприємств за рахунок їхнього акціонування.

В результаті реформування інститутів власності планується забезпечити розвиток приватної ініціативи та підприємництва, прискорення інноваційних та інвестиційних процесів, розвиток конкуренції, тим самим створивши стійкі передумови для економічного зростання і підвищення ефективності економіки Республіки Білорусь.

Сучасне бізнес-середовище має бути комфортним для функціонування всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності, організаційно-правової форми тощо. Правилком сприятливого сучасної бізнес-середовища повинні стати гідний імідж підприємця, зростання загального рівня ділової культури, партнерство і кооперація організацій різних типів. На наш погляд, тільки за рахунок поєднання переваг кожного з укладів бізнес-середовища можливо досягати значних результатів щодо збільшення ВВП і формування високоефективної економіки XXI століття.

Л і т е р а т у р а

1. Недобега, О.О. Моніторинг соціально-економічного розвитку підприємств / О.О. Недобега // Часопис економічних реформ: науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3. – С. 99-102.
2. Основные показатели деятельности организаций государственного сектора за январь-декабрь 2017 года: бюллетень / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Минск, 2018. – 123 с.
3. Самоховец, М.П. Кредитование аграрного сектора в условиях дифференциации сельскохозяйственных производителей / М.П. Самоховец // Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы : материалы III Международной научно-практической конференции, Пинск, 23-25 апреля 2009 г. : в 2 ч. / редкол. : К. К. Шебеко (гл. ред.) [и др.] ; Национальный банк Республики Беларусь, УО «Полесский государственный университет». – Пинск : ПолесГУ, 2009. – Ч. 1. – С. 156-157.
4. Статистический ежегодник 2018 / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Минск, 2018. – 490 с.

Секція 3

СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Агафонова Г. С.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Функціонування сучасних демократичних політичних систем базується на дотриманні принципу толерантності. Вона, на нашу думку, виражає готовність певних політичних сил припускати існування іншої точки зору у своїх рядах, особливо у випадку, якщо ці сили знаходяться при владі. Механізми затвердження ідеї толерантності пов'язані з усією системою суспільних відносин, із дотриманням конституційно-демократичних прав і свобод, із рівнем духовної культури особистості й суспільства в цілому. Особливої ваги цей принцип набуває у внутрішньопартійних стосунках сучасних політичних партій та політичної еліти.

У словниках термін толерантність найчастіше розглядається як синонім «терпимості» з посиланням на те, що поняття «толєрантність» похідне (від лат. *tolerantia* – означає терпимість, від фр. *tolerant* – терпимий). Наприклад, у словнику В. Даля слово «терпимість» трактується як властивість або якість, здатність кого-небудь терпіти «только по милосердию, снисхождению» [1, с. 401-402]. Виданий Києво-Могилянською Академією словник із сучасної соціальної політики пропонує розглядати толєрантність виключно як рису політичної культури [2, с. 201], що є досить слушним з огляду на суспільні перетворення.

Хоча поняття «толєрантності» у світовій культурі та філософській думці застосовувалося ще за часів античності, тодішнє розуміння даної категорії значним чином відрізнялося від теперішнього. Наприклад, вже

Аристотель визначає терпимість як можливість рівноцінного існування речей та людей. Як суспільне явище толерантність віддзеркалювала потребу в виявах релігійної терпимості під час діалогу та взаємодії різноманітних культурних традицій та практик, слугувала однією з підстав для пізнання інших культур, створювала передумови розуміння та прийняття. В європейській філософії слово «tolerance» вперше з'являється в 1361 р. та пояснюється «як здатність терпіти біль». Вже з XVI століття поняття «толєрантності» стали використовувати у значенні «дозволу», «стриманості». Доречи, політичними документами, які трактують як ілюстрацію виявів релігійної толєрантності та її визнання як суспільної цінності, вважають едикти Раннього Середньовіччя та доби Відродження. Ці документи, насамперед, пов'язані з формулюванням принципів релігійної терпимості – Міланський едикт (313 р.) та Нантський едикт (1598 р.). Отже, у 313 р. візантійський імператор Костянтин фактично легітимізував Християнську Церкву та заборонив переслідування християн на території всієї Римської імперії, у 232 р. було також видано політичний документ, який заборонив владі примушувати християн до участі у язичницьких церемоніях. У 1598 р. було видано Нантський едикт, який підсумовував епоху релігійних війн. У цьому політико-правовому акті визначалися громадянські та політичні права французьких протестантів, яким надавалася свобода віросповідання, та регламентувалася видача державних субсидій на утримування священників [3, с. 63].

Розширення значень категорії толєрантність в історичному контексті у філософській та політичній думці Нової доби, насамперед, пояснювалося потребою знаходження дієвих можливостей для пошуку шляхів зменшення негативного впливу релігійних конфліктів на суспільство. Воно стало інтелектуальною відповіддю на тогочасні виклики, породжені релігійними війнами тієї доби. Наприкінці XVII століття, в 1685 р., з'явився відомий трактат британського філософа Дж. Локка «*Epistola de tolerantia*» («Листи про толєрантність»). Фундатор теорії лібералізму Дж. Мілль запропонував підхід, який був названий модерністським, у рамках якого поняття «толєрантність» уперше набуло певної цінності. Він, зазначає Л. Бобовнікова, помістив обґрунтування толєрантності в широкий захист позитивної цінності свободи як основи автономії особистості. Так, толєрантність стає часткою свободи індивіда від державного втручання в його приватне життя і впливу більшості суспільства на нього. Природно, що тиранія більшості, як правильно вважав учений, веде до встановлення одноманітного та гомогенного суспільства, тоді як свобода сприяє різноманіттю світу – саме в цьому полягає цінність толєрантності [4, с. 104]. Відомий етнограф і філософ

К. Леві-Стросс у своїй критиці євроцентризму прийшов до висновку, що «толерантність не є споглядальною позицією, роздачею індульгенцій тому, що було, і тому, що є. Це динамічна установка, вона складається в передбаченні, розумінні й просуванні того, що бажає бути...» [5, с. 354].

У вітчизняній науці, як і в суспільно-політичній лексикі, термін «толерантність» набуває розповсюдження з кінця 80-х років XX ст., чому сприяли необхідність збереження культурного плюралізму в Україні, а також політичні ініціативи, що прагнуть адаптувати до українських умов західний досвід формування громадянського суспільства. Так, в енциклопедичному словнику з політології «толерантність політична» визначається як «позиція тих або інших політичних сил, що виражає їхню готовність припускати існування інакомислення у своїх рядах; у випадку, якщо ці сили, знаходяться при владі» [6, с. 375]. Тут акцент робиться на допущення діяльності опозицій в конституційних рамках.

Формування толерантності представляє собою складний процес. Серед основних особистісних чинників, що сприяють формуванню толерантності, І. Жадан називає такі: сприйняття суспільного життя як позитивного цілого, розуміння необхідності іншого, відмінностей і особливостей як моментів цілого; відмова від претензій на абсолютну і остаточну істину, потреба в самовираженні, здатність до відповідальної поведінки, відкритість, почуття власної гідності, прагнення до компромісу, осмислений скептицизм тощо [7, с. 94].

На думку В. Гамідова, толерантність у сучасному світі повинна розглядатися як продукт модернізації західного суспільства, як прояв світоглядної свободи особистості. Важливим фактором світоглядної свободи особистості є толерантність як укорінений у суспільстві принцип саморозвитку соціуму. У першому наближенні толерантність можна розуміти як установку на терпимість до іншого погляду на предмет, як установку на незалежність, автономність індивіда, його особисту відповідальність за свої переконання та вчинки, неприпустимість силового нав'язування яких би то не було світоглядних установок, якими привабливими б ці установки не уявлялися [8].

На наш погляд, найповніше визначення, різні аспекти даної категорії розкрито у Декларації принципів толерантності, проголошеної й підписаної ЮНЕСКО 16 листопада 1995 р. У її ст. 1 говориться, що:

1. Толерантність означає повагу, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті й переконань. Толерантність – це єдність у різноманітті. Це не тільки

моральний обов'язок, а й політична та правова потреба. Толерантність – це те, що сприяє досягненню миру, переходу від культури війни до культури миру.

2. Толерантність – це не поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність – це передусім активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. Толерантність у жодному разі не може бути виправданням посягання на ці основні цінності.

3. Толерантність – це обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії та правопорядку. Толерантність – це поняття, що означає відмову від догматизму і абсолютизму, утвердження норм, закріплених у міжнародно-правових актах у галузі прав людини [9].

Толерантність як гуманістично орієнтоване бачення «себе» серед «інших» як рівних партнерів, що несуть спільну відповідальність у руслі згоди, потребує висвітлення ідеї свободи. Ще в 1991 р. була опублікована стаття С. М. Ліпсета з характерною назвою «Свобода та терпимість», хоча акцент у тексті був поставлений на ідеї компромісу. Проблема толерантності набуває, на думку вченого, дуалістичного характеру. Питання полягало у невизначеності, з одного боку, міри творчої свободи в різних характеристиках толерантності як світоглядної цінності, з іншого – реального рівня свободи діяльності при реалізації толерантності як соціальної норми.

Таким чином, механізми затвердження ідеї толерантності пов'язані з усією системою суспільних відносин, із дотриманням конституційно-демократичних прав і свобод, із рівнем духовної культури особистості й суспільства в цілому. Толерантність не можна розглядати без свободи світогляду. Тільки гарантоване законом право самовираження дає змогу людині обстоювати свої переконання, припускаючи поважливе ставлення до них з боку іншої особистості, колективу або держави.

Завданням будь-якого цивілізованого суспільства є не тільки теоретичне осмислення проблеми толерантності, а й створення реальних соціальних і освітніх програм по формуванню толерантної світоглядної свободи, які можна було б використати в повсякденному житті – як у сфері педагогіки, що справляє вплив на формування менталітету та світогляду людини, так і в сфері культури, релігії, політики й права. Досягнення толерантності (у тому числі поваги до свободи світоглядного вибору) неможливе без реалізації конституційних принципів світоглядної свободи, світськості держави, рівності релігійних об'єднань, ідеологічного різноманіття.

Література

1. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : репринтное воспроизведение издания 1903-1909 гг. : в 4-х томах / [под ред. проф. И. А. Бодуэна де Куртенэ]. – М. : Прогресс-Универс, 1994 – Т. 4. – 1994. – 683 с.
2. Словник із соціальної політики [Текст] / [за ред. Т. В. Семигіної]. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 364 с.
3. Тищенко Ю. Генезис феномену толерантності: від філософської категорії до політичного чинника у сфері міжетнічних відносин / Юлія Тищенко // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4 (5). – С. 62–68.
4. Бобовнікова Л. О. Толерантність як фактор становлення сучасного українського суспільства / Л. О. Бобовнікова // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія « Філософія». – Т. 17 (56). – 2004. – № 2. – С. 101–109.
5. Леви-Стросс К. Раса и история / К. Леви-Стросс. – М. : Весь мир, 2000. – С. 353–356.
6. Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Шемшученко Ю. С.] – К. : Генеза, 1997. – 400 с.
7. Жадан І. Політична освіта: соціально-психологічні чинники формування толерантності підростаючого покоління / І. Жадан // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – К., 2002. – № 5 (8). – С. 91–98.
8. Гамідов В. Толерантність як прояв світоглядної свободи особистості / В. Гамідов // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр духовної культури. – 2005. – № 51. – С. 19–26.
9. Декларация принципов терпимости [Електронний ресурс]. – Официальный сайт ООН. – Режим доступа: <http://www.un.org/russian/documen/declarat/toleranc.htm>.

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Андрійчишена О. В.,

студентка спеціальності «Політологія»,

Агафонова Г. С.,

*доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Формування активного громадянського суспільства в Україні є одним із найактуальніших питань, спрямованих на налагодження ефективної взаємодії громадськості та органів влади. Особливе місце у

цій системі взаємовідносин займають органи місцевого самоврядування (ОМС), які своєю діяльністю сприяють механізмам формування життєздатних територіальних громад, громад, які за рахунок ефективного використання місцевих ресурсів, будуть спроможні забезпечувати високий рівень життя. На даний час в Україні відсутня культура розвитку самодостатньої територіальної громади, здатної розпоряджатися фінансовими і матеріальними ресурсами, які формуються з джерел прибуткової частини місцевого бюджету.

Актуальність наукової розвідки пов'язана з реформуванням системи місцевого самоврядування, адже гарантом підвищення рівня демократії в Україні є наближена до людей і максимально ефективна місцева влада. Завдяки реалізації права громадян на управління державою реформа децентралізації допомагає узгоджувати та диференціювати інтереси центральних та місцевих органів влади та ОМС, виробляючи ефективну стратегію, спрямовану на поліпшення рівня життя громадян усіх областей України.

Проаналізувавши перебіг процесу децентралізації у Луганській області, можна зробити висновок, що втілення реформи потребує додаткових зусиль і часу. Результати опитування Фонду «Демократичні ініціативи» показали, що реформа децентралізації підтримана лише на 49,0 %, серед яких 28 % респондентів відчули позитивні зміни. Такий низький показник може бути зумовлений умовами збройного конфлікту на Донбасі, небажанням електорату йти на вибори, протидії впровадження реформи на районному рівні, конфлікту локальних ідентичностей та страху персональної відповідальності за новостворені об'єднані територіальні громади.

На нашу думку, є доцільним запровадження системи обов'язкової підзвітності, яка буде спрямована на підвищення рівня інформованості населення. Завдяки проведеному аналізу можна виділити такі пріоритетні напрями: регулярне оприлюднення соціальних звітів про діяльність органів публічної адміністрації; проведення відкритих зустрічей, круглих столів, прес-конференцій під час звітування органів влади перед громадськістю; активне залучення ЗМІ до роботи органів публічної адміністрації (у тому числі сприяння у підготовці аналітичних матеріалів); складання рейтингу прозорості діяльності органів публічної адміністрації. Також принцип транспарентності підтримується постійним оновленням інформації на офіційних сайтах, сторінках у соціальних мережах. У результаті впровадження цих пропозицій зросте рівень громадської довіри та збільшиться відсоток залучення громади до процесу державотворення.

Децентралізація – це запорука процесу демократизації, який забезпечить ефективний територіальний розвиток, зумовлений принципом народовладдя. Завдяки реалізації реформи місцевого самоврядування Україна має модернізовану законодавчу базу для представництва інтересів територіальних громад на місцях, орієнтовану на європейський вектор розвитку.

Обов'язковою умовою розвитку демократичного суспільства у процесі реформи децентралізації є відкритість бюджетного процесу. Рівень прозорості бюджету дозволить активній частині громадськості бути проінформованою щодо складності бюджетних рішень, тим самим корегуючи їх стосовно представлення інтересів різних верств населення та захищаючи їхні права. Це дозволить контролювати якість послуг, які виконуються за рахунок податків, впливати на якість бюджетних рішень та рівень їхнього виконання, а представникам влади це надасть «реальну картину» напрямків розподілу видатків та їхніх витрат (звісно за умови налагодженого діалогу між ОМС та громадськістю).

Основними проблемами на шляху впровадження реформи децентралізації в Україні є: ускладнена багатьма чинниками демографічна ситуація (серед яких: знелюднення сільських територій, старіння населення); нерозвиненість культури народовладдя, неспроможність місцевих громад до об'єднаних дій, спрямованих на захист прав кожного члена громади у співпраці з місцевим самоврядуванням і виконавчою владою для досягнення загальних цілей громади; олігархізація органів місцевого самоврядування, корупція, що призводить до ненаправленого розподілу ресурсів на первинні потреби, погіршення інвестиційних вливань для території певної громади, збільшення напруги у соціальних відносинах, погіршення надання послуг від місцевого самоврядування для громади.

Основними шляхами впровадження реформи децентралізації в Україні є: чітке розділення обов'язків, повноважень та прав на різних рівнях влади згідно сутності демократичної держави і громадського суспільства, щоб досягнути балансу інтересів у публічних відносинах громадськість-влада; ефективна реалізація, розробка регіональної політики для забезпечення місцевого та слідом регіонального розвитку; втілення принципу субсидіарності – як спосіб подолання конфлікту місцевих громад з органами виконавчої влади; розширення прав територіальних громад для вирішення проблем їхнього життєзабезпечення.

Підводячи підсумок, можна сказати, що дотримання принципу прозорості та публічності в умовах проведення реформи децентралізації є гарантом довіри громади до процесу державної бюджетної політики, що сприятиме посиленню ефективності громадського контролю над місцевими та державними фінансами.

ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

Аль-Зухаїрі Акіль Ібрахім,

магістр політології, к.політ.н. (Ірак)

Проблеми парламентаризму і роль парламенту в сучасних політичних процесах держав, що реформуються, займають важливе місце в політологічному дискурсі та суспільно-політичній риторичі владних інституцій, суспільства, громадян і вимагає постійного моніторингу та узагальнення. Складність дослідження парламентаризму та його ролі в політичних процесах сучасного суспільства обумовлена динамізмом і незавершеністю процесів реформування. Інституціоналізація парламентаризму відбувається в складній ситуації – протистояння виконавчої і законодавчої влади, переформатуванні взаємин бізнесу з владою, нерозвиненості громадянського суспільства. Через це розвиток парламентаризму є несистемним і багато в чому визначається методом проб і помилок.

Однак вивчення напрацювань новітньої теорії парламентаризму та її подальший розвиток є важливим чинником для процесу демократизації особливо молодих демократій. Теоретичний дискурс сприятиме пошуку напрямків становлення стабільної демократичної політичної системи, виробленню шляхів її оптимізації, забезпеченню послідовності політичного розвитку, збереженню ціннісних орієнтацій політичними інститутами.

Поняття «парламент» (parliament) народилося в середньовічній Англії, але за етимологією і орфографією є французьким словом, що походить від parler (говорити). Етимологічно в назві даного інституту підкреслена специфіка колегіального прийняття рішень – тобто зазначається обов'язковість обговорень перед ухваленням важливих рішень. Зауважимо, що у Франції майже до кінця XVIII століття парламентом називався суд провінційного рівня. Сам термін «Парламентаризм» як категорія суспільно-політичної думки з'явився ще в XIV столітті і згодом набув визнання в різних політичних колах Європи. Він, зокрема, використовувався в роботах, в яких досліджувалася історія представницьких органів і для обґрунтування основ теорії народного представництва через відповідні публічні інститути.

Представницькі установи відомі з давнини, починаючи з аристократичних і демократичних республік Стародавнього світу (Давньогрецькі міста-держави, Древній Рим республіканського періоду),

де вони займали часом провідне місце, конкуруючи з одноосібним чи олігархічним правлінням. У середні віки отримали поширення станово-представницькі колегіальні інститути, які в багатьох європейських країнах (Англія, Франція, Іспанія, Польща та ін.) так чи інакше обмежували абсолютну владу монархів.

Сучасний парламент – це загальнодержавний представницький орган, головна функція якого в системі поділу влади полягає в здійсненні законодавчої влади. Інша збірна назва виборного представницького органу – легіслатура (від латинського *lex* – закон). Під легіслатурами маються на увазі політичні інститути, влада яких виникає з того, що їх члени є представниками суспільства. Цей термін увійшов у вжиток в Англії в XVII столітті через тривалий конфлікт між королем і парламентом з питання про те, кому саме належить законодавча влада, а сторіччям пізніше укорінився в Америці для позначення представницького зібрання, що контролювалося колоністами.

З огляду на те, що серед функцій парламенту особливо виділяють представницьку функцію, іноді в науковій політологічній літературі їх називають представницькими установами, або народними чи національними представництвами. При цьому сутність справжнього парламенту полягає не в формальному представництві народу, а в діяльності, що спрямована на вираз та реалізацію справжніх інтересів народу. Це, у свою чергу, пред'являє особливі вимоги до відповідних виборчих систем, за допомогою яких відбувається формування складу парламенту, який повинен максимально чітко та точно відбивати склад суспільства, особливості його структуризації. Тільки в такому випадку народ може розглядати парламентарів (депутатів) як своїх справжніх представників [2, с. 75].

У сучасній політичній науці можна говорити про два основні підходи в трактуванні феномена парламентаризму. Перший підхід умовно можна назвати етатиським, в рамках якого парламентаризм розглядається як форма державного правління. З найдавніших часів під формами правління розуміли спосіб реалізації влади через правління багатьох, однієї людини або групи осіб, або народу. Парламенти існували і існують при різних формах правління. Парламентаризм у рамках даного підходу можна тлумачити як спосіб організації державної влади в умовах тієї чи іншої форми правління, але не як самостійну систему державного управління.

Друга точка зору більшою мірою орієнтована на політологічний аналіз і передбачає трактування парламентаризму як системи організації та функціонування державної влади, базується на поділі влади,

множинності інтересів різних соціальних груп суспільства, політичному плюралізмі, дотриманні прав та свобод людини і громадянина.

Сучасний американський вчений Пол Хелландер підкреслює, що функцією парламенту є не управління, а критика. Критика має бути спрямована не тільки на істотну зміну політики уряду, скільки на формування громадської думки щодо політики уряду. Головне значення парламенту в можливості публічного обговорення, яке в парламентській діяльності набуває рис жвавих дискусій, що впливають на формування громадської позиції пересічних членів суспільства. Отже, сила парламенту не стільки в його повноваженнях, скільки в громадській позиції, яка набуває рис парламентських суперечок.

Інтерес представляє також інша позиція в якій парламентаризм представляється у двох вимірах: вузькому та широкому. З точки зору першого, він означає наявність парламенту як виразника інтересів народу; ширша дефініція пов'язана з парламентським механізмом реалізації владних повноважень, що спирається на певні інститути, певні суспільні структури і суспільно-політичну культуру. Ширший вимір унеможливило перенесення даної системи парламентаризму на інші суспільства та інші політичні культури.

Таким чином, можна виділити наступні підходи до розуміння парламентаризму:

по-перше, в сенсі верховенства парламенту в системі державних інститутів. У цьому вимірі він існує тільки в парламентських монархіях і республіках.

По-друге, в контексті наявності реально діючого парламенту, що можливо виключно в умовах демократичного політичного режиму. Тут парламентаризм визнається як ознака президентських, і напівпрезидентських республік.

По-третє, в сенсі наявності парламенту як незалежно і самостійно чинного, так і обмеженого в своїй діяльності інституту. В такому вимірі можна вивчати актуальні проблеми парламентаризму, характерні для сучасної державності, при наявності демократичного або недемократичного або ж змішаного політичного режиму.

І, по-четверте, в сенсі ідеї колегіального виборного представницького органу, який обговорює і приймає в рамках всього суспільства найбільш важливі рішення. Тут про вагу парламентаризму можна говорити в глобальному історичному плані – з найдавніших часів до наших днів.

Крім того, парламентаризм як політична практика являє собою безпосередню реалізацію принципів демократичної, республіканської, правової держави, а як ідея доповнює зміст цих принципів, служить їх

концептуальному розвитку. За своїм значенням парламентаризм може розглядатися конституційною ознакою держави.

Отже, в умовах все більшого поширення загального виборчого права значення парламенту як органу, що представляє все суспільство помітно підвищується. Проте існують обставини, які в тій чи іншій мірі обмежують провідну роль парламенту навіть у сучасних демократіях. До них відносять: збільшення повноважень виконавчої влади, в руках якої зосереджені важелі впливу на всі сфери управлінської діяльності, фактична монополізація політичного процесу партіями з авторитарною внутрішньою структурою та обов'язковість узгодження рішень з їхнім керівництвом. Це і широкий розвиток різних інтересів громадських організацій, а також штучне загострення засобами масової інформації уваги громадян на другорядних проблемах. Оскільки парламентаризм має функціональну залежність від інтересів і потреб суспільства, а суспільство позбавлене каналів транслявання об'єктивної інформації до інститутів публічної влади, є ризик втрати парламентом своєї ваги та ефективності в прийнятті якісних політичних рішень.

Л і т е р а т у р а

1. Конституційні засади сучасного державотворення : навч. посіб. у питаннях та відповідях / Т. Є. Кагановська, Є. І. Григоренко, Я. О. Григоренко, О. С. Перердерій ; за ред. Т. Є. Кагановської. – Харків : Право, 2017. – 304 с.
2. Кузьменко О. Сучасний парламентаризм у контексті формування конституціоналізму на демократичних засадах / Кузьменко О., Григоренко Я. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». – 2018. – № (25). – 72-77.
3. Шляхтун П. П. Парламентаризм : словник-довідник / П. П. Шляхтун. – К. : Парламентське вид-во, 2003. – 151 с.

АФРИКА В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КНР

Бєленко І.В.,

*аспірант кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Сучасна політична наука розглядає світовий політичний ландшафт як такий, що має декілька центрів глобального впливу. Одним із таких центрів є Китайська Народна Республіка (КНР), яка протягом останніх десятиліть перетворилася з країни, що претендує на лідерство серед молодих країн, які з'явилися в результаті процесів деколонізації,

на дійсно глобального гравця з політичними та економічними інтересами на всіх континентах.

КНР з середини XX століття ставила перед собою завдання домогтися лідерства серед країн, що розвиваються і за їхньою допомогою отримати визнання в якості держави здатної впливати на глобальний розподіл сил у світі. Не останню роль у такому піднесенні зіграли африканські країни.

За часів холодної війни Китай прагнув знайти в Африці союзників по антиімперіалістичній стратегії у протистоянні з США та СРСР. У XXI столітті цілі КНР на континенті дещо змінилися. Можна з впевненістю казати, що сучасний інтерес Китаю до Африки зумовлений значною мірою економічними причинами. Зростаюча економіка КНР потребує значних ресурсів та ринків збуту, а африканський континент являє собою майже необмежений ресурсний потенціал та не сформовані ринки, на яких майже відсутня конкуренція.

Через прагнення Китаю стати світовим лідером, він потребує підтримки африканськими країнами власних позицій у міжнародних організаціях. Серед питань, які є принциповими для КНР у відносинах з іншими державами світу, є концепція «одного Китаю», що визнає суверенітет КНР над Тайванем. Такі прагнення пояснюють, чому Африка, континент з більш ніж четвертю країн-членів ООН, обіймає центральне місце в зовнішній політиці Китаю.

На відміну від колишніх метрополій, що спираються в своїй політиці на зв'язки, які збереглися з колоніальних часів, китайське керівництво на всіх етапах своєї політики в Африці широко використовувало тезу про спільність історичної долі всіх країн, що розвиваються.

Ця теза є основою концепції, яка передбачає співробітництво малорозвинених країн «Півдня» на противагу викликам глобалізації. У свою чергу, країни Африки бачать в співробітництві з Китаєм противагу сучасному світоустрою, в якому панують колишні метрополії.

Свідченням пріоритетності африканського континенту для сучасної зовнішньої політики КНР може розглядатися документ під назвою «Китайська політика в Африці» прийнятий у 2015 році. Потрібно зазначити, що це вже другий документ з подібною назвою, перший був виданий у 2006 році. У даному документі описується стратегія, відповідно до якої Китай прагне діяти на африканському континенті. Зокрема розписані принципи, на яких будується така політика:

- щира дружба і рівноправність;
- взаємна вигода і спільне процвітання, включаючи співробітництво в торговельній, економічній, соціальній та інших областях;

- взаємна підтримка і тісний контакт, у тому числі співпраця в ООН та інших міжнародних організаціях;
- навчання один у одного, що припускає, зокрема, співпрацю в сфері науки, освіти, культури та охорони здоров'я [1].

КНР зі свого боку активно реалізує зазначені принципи. Пекін сприяє наданню китайськими банками дешевих кредитів для розвитку африканських економік та списує міжурядові борги, що в свою чергу підвищує політичний капітал Китаю.

Економічна співпраця не закінчується на імпорті африканських ресурсів та постачанні китайських товарів на африканські ринки. Китайські компанії долучаються до розбудови інфраструктури, яка сприяє експлуатації ресурсів.

Окрім економічного співробітництва Китай допомагає в освітній, науковій та гуманітарній сферах. Особливу роль у такій співпраці відіграють так звані Інститути Конфуція, в яких перспективні молоді африканці вивчають китайську мову та культуру. Наразі в Африці 39 таких центрів. Таким чином Китай зрощує майбутні лояльні до себе еліти.

Потрібно зазначити, що Китай у своїх відносинах з африканськими країнами, на відміну від країн Заходу, не втручається у внутрішні справи та не висуває політичних вимог на зразок дотримання прав людини чи викорінення корупції. Єдиною вимогою КНР, як вже зазначалося вище, є визнання суверенітету над Тайванем. Саме тайванським питанням зумовлюється встановлення дипломатичних відносин, а відтак і початок співпраці. Наразі з 54 африканських країн-членів ООН КНР має дипломатичні відносини з 52, до цього часу тільки Сан-Томе і Принсіпі та Королівство Есватіні не визнають суверенітету КНР над островом Тайвань та мають дипломатичні відносини з Китайською республікою [2]. Потрібно додати, що в кожній з країн африканського континенту, з якою у Китаю встановлені дипломатичні відносини, є посольство КНР. Для прикладу США мають в Африці 49 посольств, при встановлених дипломатичних відносинах з усіма 54 країнами, Україна – лише 10 [3].

Дану модель взаємовідносин можна назвати новітньою формою колоніалізму, оскільки Китай так само, як і країни Європи в XIX столітті, експлуатує африканські ресурси та постачає свої товари на місцеві ринки. Інфраструктурні проекти, які реалізує Китай, служать експлуатації ресурсів, а формування еліт, лояльних Китаю нічим не відрізняється від аналогічних процесів XIX – початку XX століть.

Л і т е р а т у р а

1. China's second Africa policy paper [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chinadaily.com.cn/world/XiattendsParisclimateconference/2015-12/05/content_22632874.htm
2. China wins back Burkina Faso, urges Taiwan's last African ally to follow [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.reuters.com/article/us-china-burkina/china-wins-back-burkina-faso-urges-taiwans-last-african-ally-to-follow-idUSKCN1IR09W>
3. Посольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/ua/about-mfa/abroad/embassies>

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Березинський Л. В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Електоральна культура – це складне та багатфакторне явище, яке потребує ретельного дослідження. В площині політичної системи вона займає одну з ключових позицій, адже виступає наймасовішим детермінантом політичної участі громадян. В умовах перехідного суспільства електоральна поведінка має доволі хаотичний та непередбачуваний характер, тому некритичне перенесення теоретичних та практичних моделей електорального процесу, розроблених дослідниками на основі західних суспільств, не будуть коректними в даному контексті.

Електоральна культура населення України має певні специфічні особливості, зокрема, складне соціально-економічне становище країни призводить до загострення проблем, негативно впливає на всі сфери життєдіяльності суспільства: можливості задоволення матеріальних і духовних потреб, професійний і громадянський розвиток. Ці та інші причини накладають своє відображення на характеристики політичної культури суспільства. Загалом громадяни стурбовані станом суспільно-політичного життя в Україні, цікавляться проблемами політики, але простежується поверховість, епізодичність звернення до політичних проблем, недооцінка політичного фактору як чинника виникнення і розв'язання соціально-політичних конфліктів.

Знанням виборців про політику, їх судженням та оцінкам щодо політичних процесів притаманна двоїстість. З одного боку, вони

демонструють чітку орієнтацію на державні перетворення, а з іншого – відсутність інтересу до практичної участі в політичному житті.

Формування політичної культури тісно пов'язане з формуванням певного типу особистості, таких її характеристик як спрямованість, саморегуляція, активність, що можливе за умови постійного вивчення потреб, цінностей, мотивацій участі у сфері політичного життя та врахування їх у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Розвитку демократичної електоральної культури заважає відсутність радикальних змін у складі політичної еліти, що справляє найбільш негативний вплив на швидкість та загальну спрямованість процесу посткомуністичної трансформації. Він відбувався через вимушену адаптацію «старих» політичних еліт до реформ, їх «вростання» у нові відносини. Власні інтереси спонукали цю групу не стільки до формування усталеного політичного режиму, скільки до збереження проміжної політичної форми, що отримала у спеціальній літературі назву «паразитичного режиму». Зважаючи на значний потенціал демократичного оновлення, що концентрувався у столиці, «старі» еліти обрали тактику укріплення на мезорівні через формування регіональних політичних режимів з яскраво вираженою персоналістською спрямованістю.

Отже, на основі результатів дослідження, з метою сприяння засвоєнню громадянами демократичних цінностей і норм, утвердженню активістських установок, розвитку громадянської компетентності та стимулювання громадсько-політичної активності населення пропонуємо комплекс заходів, які необхідно взяти до уваги органам державної влади та громадським об'єднанням:

- створити в державі систему громадянської освіти (зокрема, запровадити у школах та вищих навчальних закладах спеціалізовані дисципліни, спрямовані на формування громадянськості; проводити для учнів середніх шкіл позакласні заходи з громадянської освіти; періодично публікувати у ЗМІ матеріали, спрямовані на підвищення загальної поінформованості про демократичне громадянство);
- провести інформаційно-просвітницьку кампанію щодо роз'яснення населенню прав та нових можливостей доступу громадян до інформації органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які надає прийнятий у 2011 році Закон України «Про доступ до публічної інформації»;
- здійснювати інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо наявних механізмів демократії участі, які, зокрема, передбачені у Постановах Кабінету Міністрів України № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від

3 листопада 2010 р. При всьому спектрі демократичності політичної та електоральної культури підвищення протестної активності деяких суспільних груп для захисту своїх соціально-економічних інтересів сприяє набуттю громадянами практичного досвіду відстоювання своїх прав, а також стимулює поширення активістських орієнтацій в українському суспільстві.

Для ефективної реалізації виборчого процесу потрібно щоб існували дійсні механізми захисту виборчих прав та профілактики їх можливих порушень. Найбільша ефективність захисту виборчих прав громадян можлива тоді, коли в процесі задіяні не лише держава, політичні партії, міжнародні організації, а і самі громадяни, незалежно від того виступають вони як виборці, кандидати чи у ролі будь якого іншого учасника виборчого процесу. Виборцю необхідно знати основні принципи виборчого права, порядок заповнення бюлетеню для голосування і саму природу голосування.

У демократичному суспільстві існує значна політична конкуренція між партіями та кандидатами, зазвичай їх перемога практично ніколи не забезпечується за рахунок тільки тих виборців, які мають достатньо тверді політичні переконання та зберігають «вірність» своїм партіям та кандидатам. Для підвищення кількості стабільних виборців партіям та кандидатам рекомендується збільшити якість та кількість комунікаційних зв'язків з потенційним електоратом. Для цього необхідно створювати осередки партій у регіонах та проводити змістовну виховну роботу з виборцями протягом всього часу, а не лише у час виборчої кампанії. Це дозволить громадянам орієнтуватися в ідеологічних спрямованостях партій, бути обізнаними у цілях кандидатів та не голосувати за яскравий образ.

Таким чином, зауважимо, що розвитку демократичної електоральної культури заважає відсутність радикальних змін у складі політичної еліти, що справляє найбільш негативний вплив на швидкість та загальну спрямованість процесу посткомуністичної трансформації. Зважаючи на значний потенціал демократичного оновлення, що концентрувався в столиці, «старі» еліти обрали тактику укріплення на мезорівні через формування регіональних політичних режимів з яскраво вираженою персоналістською спрямованістю. В умовах становлення держави важливим чинником на шляху до демократичної електоральної культури є посилення зв'язків виборців з кандидатами, підвищення рівня обізнаності та компетентності виборців, удосконалення законодавства. Важливим елементом, на наш погляд, є створення системи громадянської освіти серед населення. Засвоєння електоральних норм та правил в значній мірі дозволить знизити ризики можливих порушень виборчого законодавства та застосування маніпуляцій

масовою свідомістю. Все це особливо важливо як в умовах становлення демократичної держави, так і для забезпечення стабільності політичного процесу в кризових умовах. Також важливим є вироблення моделі двосторонньої відповідальності. Її зміст полягає в тому, що, з одного боку, народні обранці повинні чітко звітуватись за роботу та виконання передвиборчих обіцянок, а виборці – з іншого боку, мають здійснювати громадський контроль за владою.

Література

1. Щедрова Г. П. Формування політичної конкуренції еліт в сучасній Україні : [Монографія] / Галина Петрівна Щедрова, Сергій Володимирович Щедров. — Луганськ : Вид-во «Елтон-2», 2013. — 303 с.
2. Ясинська В. С. Особливості трансформації політичної культури в умовах становлення демократичного політичного режиму: Автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03 / В. С. Ясинська. — К. : Либідь, 2014. — 20 с.
3. Almond H. The Civic Culture. Political Attitudes and Denocracy in Five Nation / H. Almond, S. Verba. — Boston : Little, Brown and Company. — 1965. — P. 12–14.
4. Democracy Index 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex1
5. Lipset S. Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments / S. Lipset, S. Rokkan // Party Systems and Voter Alignments : Cross-National Perspectives. — 1990. — P. 65–59.
6. Rozenbaum W. Political Culture / W. Rozenbaum. — New York : Oxford Press, 1975. — 200 p.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Бузюн А. О.,

*магістрантка кафедри політології, права та філософії
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя*

Вивчення питання гендерної проблематики в політичній сфері для нашої держави стає все більш актуальним. Україна зараз переживає важкі часи політичної та соціально-економічної кризи, тому для стабільного розвитку й функціонування держави є вкрай важливим подолання наявних гендерних диспропорцій та перерозподіл соціальних ролей у політиці. Комплексне вивчення проблем, що існують у сфері

державного управління, та пошук оптимальних шляхів їх вирішення може забезпечити лише досягнення гендерної рівності. До того ж, вивчення гендерної проблематики дозволяє оцінити здатність політичної системи до оновлення та модернізації.

Порівняння українського й більш успішного європейського досвіду забезпечення гендерної рівності дозволить дати об'єктивну оцінку положенню, яке в українській політичній системі займають жінки, виявити та ліквідувати (або хоча б мінімізувати негативні наслідки) наявні диспропорції.

Як відомо, однією з умов входження України до Євросоюзу є побудова на її теренах гендернозбалансованого суспільства, у перспективі – паритетної демократії. Термін «паритетна демократія» утвердився в українській соціогуманітарній аналітиці, водночас у західноєвропейських та північноамериканських наукових роботах більш уживаним є відповідник «гендерна демократія», яка передбачає «утвердження рівності прав, свобод, обов'язків, відповідальності й шансів чоловіків і жінок у життєдіяльності суспільства, держави й самотворенні власної особистості» [1, с. 25].

«Паритетна демократія – політико-правова форма організації соціально-статевих відносин у суспільстві, за якої жінки й чоловіки мають рівний правовий та політичний статус і як рівноправно представлені й здійснюють діяльність в гендерно-збалансованих органах влади та управлінських структурах» [3, с. 153]. У процесі становлення паритетної демократії як демократії якісно нового типу важливим показником саме якості демократії є гендерна рівність [1, с. 26].

Гендерна рівність – це ідеологічний компонент державної політики та державного управління, що має чотири виміри, які лежать в основі напрямів розвитку державної гендерної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Перший вимір гендерної рівності – це права людини як універсальний стандарт політичних, громадянських, економічних, соціальних і культурних прав та свобод для жінок і чоловіків. Другий вимір гендерної рівності – це права людини як права жінок. Третій вимір – рівність свобод, прав та обов'язків. Четвертий – рівні можливості як основний елемент гендерної рівності [2, с. 325–332].

Структурами Ради Європи – Комітетом з рівності між чоловіками й жінками та Департаментом прав людини – вже запропонована концепція паритетної демократії. Головна ідея цієї концепції полягає в тому, що справжня демократія передбачає паритетну участь чоловіків і жінок на основі рівності в усіх інститутах політичної й державної влади, на всіх рівнях прийняття рішень. Важливим показником реального просування суспільства в напрямі становлення гендерної демократії є жіноче політичне лідерство.

Не менш важливим в умовах демократичної трансформації суспільства є гендерний аспект політичної участі. Україна ратифікувала основні міжнародні документи щодо забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків, визначивши для себе забезпечення гендерної рівності як один із пріоритетів державної політики. Відповідно до Звіту з глобального гендерного розриву 2012 р., наданому на Всесвітньому економічному форумі, Україна займає 64 місце серед 135 країн світу за величиною гендерного розриву в чотирьох важливих сферах нерівності між чоловіками й жінками: економічна участь, рівень освіти, політичне представництво, сфера здоров'я. Причому, з чотирьох показників, найгірше місце (119) – по політичному представництві [4]. Жіночі організації як безпосередні споживачі та творці гендерної політики у державі в Україні не набули того масштабу діяльності, завдяки якому консолідувалися б в організований і впливовий жіночий рух. Таким чином, очевидно, що стан гендерних відносин в українському суспільстві на рівні політичного процесу виявляється незадовільним, таким, що не відповідає міжнародним стандартам і міжнародним зобов'язанням, взятих Україною.

Події в Україні, що відбулися протягом останніх кількох років, викликали глибокі соціальні та політичні зміни в країні, що позитивно вплинуло на участь жінок у політиці.

Проблема гендерної рівності була несуттєвою для попередньої олігархічної політичної системи, проте після Революції гідності можна простежити трансформацію цінностей та збільшення розуміння важливості гендерної рівності в суспільстві. Революція запустила процес перетворення існуючої політичної системи, коли жінки не мали доступу до фінансів та засобів масової інформації. Це сприяло частковим змінам у стратегіях вже існуючих олігархічних партій, які зараз зобов'язані відповідати критеріям демократичних політичних партій. Крім того, це спричинило формування ряду нових політичних ініціатив, спрямованих на розвиток політичних партій за демократичною моделлю «знизу вгору». Отже, вплив наявних фінансових ресурсів на доступ до політики зменшився, а вплив здатності захищати інтереси громади збільшився. Це відкрило соціальні можливості для нових акторів у політиці, особливо для жінок, і таким чином було актуалізовано питання гендерної рівності для політичних партій.

Наступні чинники також сприяли зростанню залучення жінок до політичного дискурсу в Україні:

- виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- здійснення реформи сектору цивільної безпеки;
- реалізація реформи децентралізації.

Одним із найважливіших елементів є той факт, що в даний час українське суспільство переживає поступові зміни від цінностей «виживання», актуальних для тоталітарних систем, до цінностей «самовираження», що є показником демократичних систем. Носієм нових цінностей є представники нового середнього класу та молоді, так званого «покоління української незалежності». Поява цих груп стало передумовою соціальних та політичних змін у країні в цілому. Згідно з результатами міжнародного проекту «Огляд світових цінностей», чергування поколінь в Україні спричинило зміни в соціальних цінностях, зокрема поступове посилення цінностей самореалізації та ідей відкритого суспільства.

Л і т е р а т у р а

1. Грабовська І. Досвід становлення суспільства паритетної демократії в сучасній Україні: досягнення, проблеми, перспективи / Ірина Грабовська // Гендерна освіта – ресурс розвитку паритетної демократії: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 27–29 квіт. 2011 р. – Тернопіль, 2011. – С. 25–28.
2. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики : монографія / Наталя Грицяк. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 384 с.
3. Кобелянська Л. 50/50: сучасне гендерне мислення : словник / Л. Кобелянська, Т. Мельник. – К. : К.І.С., 2005. – 280 с.
4. Марценюк Т. Женщины в политике Украины: вызовы и перспективы гендерной политики [Електронний ресурс] / Т. Марценюк // Жіночий консорціум в Україні. – Режим доступу до ст.:http://wcu-network.org.ua/possessing-equal-rights/article/ZHenxhiny_v_politike.

ВАРІАНТИ МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО СВІТУ

Карчевська О. В.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля,*

Матеуш Каміонка,

*Педагогічний університет м. Кракова,
Інститут політології*

Сучасна світова система реалізує ті процеси, які актуалізуються суспільними інтересами провідних світових акторів. Оскільки національні суб'єкти включаються в міждержавну комунікацію

переважно через необхідність представлення та захисту власних інтересів, то можна констатувати, що сучасний світ міжнародної політики є меркантильним і раціональним. В умовах глобалізації до процесу міжнародних взаємин включаються нові суб'єкти – транснаціональні корпорації та навіть окремі особистості. Отже, основним завданням є аналіз можливих варіантів міжнародного порядку та визначення з них такого, що забезпечить вирішення світових проблем шляхом широкого, взаємного врахування інтересів. На нашу думку, світовий порядок у XXI ст. має ґрунтуватися на механізмах колективного рішення ключових проблем та на пріоритеті права, широкій демократизації міжнародних відносин та ефективних процедурах міждержавної співпраці.

Важливим аспектом наукових пошуків має стати спроба запропонувати рекомендації, що дозволять конструювати такий порядок, в якому будуть збережені – національна унікальність, політико-економічна раціональність, суверенність та рівність тобто у поєднанні глокального та глобального рівнів. Нині дотриманню принципу суверенітету і рівності держав заважає інерція «великодержавної поведінки», яка дедалі все чіткіше демонструється окремими суб'єктами міжнародного процесу. Це підвищує конфліктність між державами та етнічними групами. Головною небезпекою цього може стати підвищення терористичних проявів та повернення до моноцентричної (імперської) структури світового порядку. Тому новий світовий порядок має бути спрямований на забезпечення всезагальної міжнародної безпеки, яка стане єдиним надійним гарантом національної захищеності усіх держав.

Теоретичні моделі, які описують порядок у сучасних міжнародних відносинах є важливим компонентом для формулювання перспектив розвитку світового процесу. Світовий порядок часто трактують як систему організації відносин між державами, що сприяє розвитку світових політичних, економічних, соціальних, культурних процесів. Світовий порядок можна розглядати і як модель геополітичного устрою світу, певну систему, структурними елементами якої, крім держав, є міжурядові та неурядові міжнародні організації та інші геополітичні сили. З позиції моралі та права ідеальний світовий порядок – це загальноприйнята організація суспільного життя в межах всього світу на основі домінування загальнолюдських моральних цінностей та юридичних норм міжнародного права [1].

Існує безліч потенційних можливостей і варіантів розвитку міжнародних відносин, це породжує дискусії в наукових колах і серед політиків: однополярність, багатополарність, безполарність,

однополярність з елементами багатополярності або зовсім нова світова система, що стане кардинально новою... Усі вони спираються на теоретичні альтернативи, що мали місце в історії людства чи є перспективою для подальшого розвитку. Розглянемо найвірогідніші з них.

Теорія світової політії (World Polity Theory) – є однією з теорій глобалізації. Світова політія – це створення універсальної цінності на основі правил і моделей спільного життя планетарного соціуму. Визначальною ідеєю світової політії є ідеологія неолібералізму, яка в глобальному суспільстві втілюється як парадигма організації економічного, політичного, ідеологічного життя тощо. Основним інструментом для трансформації у транснаціональне суспільство звичайної «картини світу», яка є взаємодією суверенних держав, мають стати неурядові організації. Вони за нейтралітету національних держав розробляють глобальні (однакові для всіх) правила та процедури. На завершальному етапі, коли ідеологія «глобального суспільства» стає домінуючою, зникають національні кордони та відбувається перехід до єдиної світової держави [2, с. 26]. На думку багатьох вчених, серед яких М. Каплан, Р. Арон, цьому типу міжнародного порядку притаманний максимально високий рівень інтеграції та взаємозалежності. Такий світовий порядок потребує формування та усталення особливого типу міжнародної моралі – основою якої є загальнолюдські соціальні цінності, тобто, система цінностей, що виражає найважливіші інтереси всіх держав і народів. Основним її завданням є забезпечення спільних інтересів держав і народів, а разом з тим і захист інтересів кожного суспільства і держави, незалежно від її могутності і рівня розвитку. У найбільш складних обставинах саме норми моралі спрацюють як регулятори поведінки держав. Оскільки формування такого типу міжнародної ментальності потребуватиме тривалого часу, то сподіватися на реалістичність такого сценарію поки що зарано.

Теорія багатополярного світового порядку піддає критиці деякі аспекти теорій світової політії та глобалізації, і знаходиться на стадії формування. Засновуючись на порівнянні потенціалів США та Європи, з одного боку та зростаючих центрів нової сили – Китай, Індія, країни Латинської Америки, з іншого, теорія багатополярності обґрунтовує імовірність зміни логіки подальших процесів, які визначають глобальну архітектуру сил у планетарному масштабі – в політиці, економіці, енергетиці, демографії, культурі та ін. Багатополярний світ становить радикальну альтернативу однополярності в тому, що утворює декількох незалежних і суверенних центрів прийняття глобальних стратегічних рішень на планетарному рівні.

З точки зору реального міжнародного порядку провідні держави здійснюють політику на міжнародній арені, виходячи із своїх прагматичних економічних та політичних інтересів, нав'язують всьому людству такі рішення проблем, які забезпечують їм найбільший прибуток і найменші витрати. Наймогутніші держави мають і найбільше прав. Яскравою ілюстрацією цього є склад постійних членів Ради Безпеки ООН. Тому, в сучасних умовах багатополярність стає міжнародним порядком «клубного типу» де мир і безпека гарантовані не всім, а «обраним» – найбільш розвинутим державам. Багатополярний сценарій можна забезпечити створивши умови об'єктивного рівноправ'я шляхом рівної відповідальності за порушення норм міжнародного права.

Однополярна модель, є таким різновидом світового порядку, що має тільки один центр сили. Так, американські дослідники – Ч. Кеглі та Г. Реймонд відзначають, що однополярна система – це система, в якій одна країна «наділена переважною силою» [3, с. 3]. Однополярність це система, в якій геополітично переважає одна держава, бо має величезний потенціал для запобігання формуванню коаліції спрямованої проти неї. І цією державою себе визначили США. Жорстка ієрархія однополярного світу призводить до парадоксальної ситуації, коли малі країни з числа офіційних союзників США відіграють набагато більшу роль в міжнародних відносинах, ніж такі потужні держави, як Індія, Китай або Росія, у яких відсутні інституалізовані військово-політичні зв'язки зі Сполученими Штатами. Багато аналітиків вказують на неприйнятність однополярної системи управління міжнародними процесами для багатьох впливових суб'єктів світової політики.

Окреме місце в теорії міжнародних відносин займає різновид однополярної системи – *теорія «регіональної однополярності»*. В ній виділяють три зони: Північна Америка – лідер США; Східна Азія – лідери Китай і Японія; Європа – лідери Німеччина і Франція. Військова і економічна міць країн-лідерів є гарантією розвитку децентрованих тенденцій в цих регіонах. Права і обов'язки лідерів і залежних держав визначаються на основі консенсусу. При цьому можуть бути використані як методи заохочення, так і методи тиску і покарання. Критика цієї моделі полягає в тому, що на сучасний світовий розвиток впливають і такі країни як Росія, Індія, Іран, Бразилія, Південна Африка, Нігерія, а також Великобританія, Південна Корея, Саудівська Аравія, Пакистан, Аргентина, Україна, що значно активізувалися в різних сферах міжнародного життя.

Також є наукові позиції, які аргументують з'єднання однополярності з багатополярністю. Такий тип світового порядку називають *однобагатополярним*. У такій системі глобальний розподіл

сил має чотири рівні. Єдиною наддержавою залишаються США. Далі йдуть найважливіші регіональні держави, кожна з яких відіграє домінуючу роль у своєму регіоні. Потім іде група країн, які можна назвати другорядними регіональними лідерами. До них належать Велика Британія відносно Німеччини та Франції, Україна відносно Росії, Японія та В'єтнам відносно Китаю, Пакистан відносно Індії, Австралія відносно Індонезії, Саудівська Аравія відносно Ірану, Єгипет відносно Ізраїлю, Аргентина відносно Бразилії. Нарешті, четвертий рівень – це країни, які не ввійшли до перших трьох груп.

Інтересами наддержави в такій одно-багатополярності, є перетворення партнерства до однополярної системи, щоб самостійно приймати всі рішення. Провідні ж країни світу зацікавлені в розширенні багатополярної системи. Тому стабільність існуючої системи значною мірою залежить від рівноваги між цими головними конфліктуючими групами. Така рівновага за своєю природою є нестабільною, і марно сподіватись, що її можна буде втримати.

Так який же варіант найбільш здійснений? Г. Кіссінджер американський політолог, дипломат, лауреат Нобелівської премії миру 1973 року вважає, що перспективним є такий світовий порядок, що є сумою регіональних порядків, які функціонують на базі системи загально визнаних принципів і правил, міжнародного співробітництва і концепції балансу сил. Проте, на практиці таке узгодження позицій важко досягти, так як не існує загальної концепції майбутнього світопорядку. Позиції суб'єктів міжнародних відносин з питань цінностей, ідеологій, балансу сил, як і напрямки розвитку світового порядку часто мають антагоністичний характер. Існують альтернативні уявлення про світ, які протилежні західним цінностям – ісламський світ, індуїзм, конфуціанство, які мають своє бачення устрою світового порядку, принципів його формування і розвитку. Демократичні цінності, захист прав людини, вільний ринок визнані універсальними, однак очевидно, що ці принципи не є такими і тлумачаться в різних регіонах світу по-різному. Крім іншого, парадоксальним є відсутність спільного підходу до визначення, здавалося б, загальних глобальних загроз – тероризму, поширення зброї масового знищення, екологічних проблем. Одні держави прагнуть до отримання ядерних технологій і ядерної зброї, вважаючи це своїм національним правом і способом забезпечення безпеки, інші вважають таку поведінку ворожою і говорять про загрозу безпеці на регіональному і глобальному рівнях. Відсутність загальної понятійної бази навіть з питань сучасних викликів і загроз, безсумнівно, значно ускладнює будь-які можливості для пошуку і досягнення компромісу щодо подальшої перспективи.

Досягнення успіху і компромісного рішення потребуватиме підходу, який поважатиме розмаїття людського становища і вкорінене людське прагнення до свободи. Порядок у цьому сенсі повинен бути вибудований, а не нав'язаний. Це особливо важливо в століття миттєвих комунікацій та революційних політичних змін. Стійкість будь-якої системи світового порядку залежатиме від того, чи прийматимуть її як справедливу не лише лідери, а й громадяни. Вона повинна відображати дві істини: порядок без свободи, навіть якщо він підтримується миттєвим піднесенням, у кінцевому рахунку творить свою власну протилежність; однак свободу неможливо забезпечити чи утримати без рамок порядку, які зберігають мир [4, с. 12-13].

Сучасне глобальне співтовариство з його глобальною економікою, що швидко комунікаціями між народами потребує абсолютно нових механізмів і норм, здатних забезпечити його безпечний і стабільний розвиток. Сьогодні при аналізі полярності світової системи потрібно досліджувати взаємодію і взаємозалежність суб'єктів не тільки на міждержавному, але й на міжцивілізаційному рівні. Зазначена взаємодія має позитивні і негативні сторони. З одного боку, вона надає колосальні можливості для формування нових зв'язків, відносин, співпраці і діалогу, а з іншого боку, може стати причиною нових, непередбачених криз, конфліктів і протистоянь на релігійному, культурному, ідеологічному, світоглядному ґрунті. Щоб запобігти подібному розвитку подій, необхідно переглянути основи, принципи і норми, на яких сформована світова політика і виробити механізми регулювання взаємодії як державних, так і недержавних учасників міжнародних відносин.

Література

1. Гольцов А. Сучасний світовий порядок: моральні принципи та аморальна суть [Електронний ресурс] / Гольцов А. – Режим доступу до статті : <http://personal.in.ua/article.php?id=479>.
2. Дейнека Т. А. Моноцентричність і поліцентричність як сучасні вияви суперечностей інституціонального опосередкування розвитку світової економіки / Дейнека Т. А. // Бізнес інформ. – 2016. – № 12. – С. 24-29.
3. Kegley C., Raymond G. A Multipolar Peace? Great Powers Politics in the 21st Century. / Kegley C., Raymond G. – N.Y. : St. Martin's Press, 1994. – 320 p.
4. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / Генрі Кіссінджер. – К. : Наш формат, 2017. – 320 с.

ВІТЧИЗНЯНІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРОМОЖНІСТЬ

Комарницький В. В.,

*аспірант кафедри міжнародної політики
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Реформа децентралізації стала одним із каталізаторів нового етапу розвитку політичних партій в Україні. Водночас, відцентрування влади можна вважати і певним випробуванням для партійних організацій, позаяк було невідомо, чи відповідають сучасним системним викликам їхні потенціал, функціональна спроможність і можливості, зокрема, на місцевому рівні.

Наголосимо, що умови децентралізації у контексті функціонування політичних партій, у першу чергу, торкнулися саме питання участі та ролі політичних партій у діяльності органів місцевого самоврядування. Якщо раніше місцеві представницькі інституції не надто цікавили партії, більшість яких навіть не мали активних осередків у регіонах, то в сучасних умовах за наявності широкого кола повноважень, партійні структури включилися в місцеві виборчі кампанії. Йдеться про кілька етапів виборів в об'єднаних територіальних громадах та ранню підготовку до місцевих виборів 2020 р.

Дискурс тематики наукового пошуку можна встановити шляхом відповіді на питання, що стосуються умов і підґрунтя функціонування місцевих осередків політичних партій в Україні, а також залученості партій до виборчого процесу в новоутворених ОТГ. Не менш важливим критерієм оцінки діяльності партій на всіх рівнях є ступінь довіри до них як до суспільно-політичних інституцій.

Отже, визначаючи інституціональні основи функціонування політичних партій на місцях, звертаємося до Законів України «Про політичні партії» та «Про місцеві вибори». Саме ці нормативні акти регламентують існування та діяльність місцевих партійних осередків. Разом із тим, у цих же законах закладені певні суперечливі норми. Так, Закон України «Про місцеві вибори» надає місцевим організаціям партій рівне виборче право та право реалізовувати різні форми передвиборчої агітації (ст. 4, 10), а Закон України «Про політичні партії» право фіксації порядку створення, загальної структури та повноважень обласних, міських, районних організацій політичної партії залишає за статутом партії (ст. 10) [2, 3]. Більше того, закон не містить чіткої вимоги щодо обов'язкової реєстрації партією своїх організацій у регіонах країни.

Відтак, політичні партії отримують рівні права для нерівної кількості їхніх носіїв [6, с. 51].

Попри зазначені нюанси у законодавстві, партії в Україні можна вважати цілком сформованим політичним інститутом, що разом із політичною системою зазнають змін у напрямку набуття додаткових повноважень і нового рівня відповідальності.

Повертаючись до тези «випробування децентралізацією», зауважимо, що у цього процесу є конкретна пікова дата – 29 жовтня 2017 р. Саме тоді відбулися наймасштабніші з моменту запуску децентралізаційної реформи вибори в ОТГ. Протягом одного дня 202 новоутворені громади обрали собі голів та ради, тоді як за попередні два з половиною роки перші вибори відбулися в 443 ОТГ [4]. У виборах взяла участь рекордна для нашої країни кількість політичних партій – 50. При чому серед цих партій були навіть ті, що не мали розгалуженої мережі місцевих осередків. Отже, за підсумками проведення цих і подальших виборів можна визначити їхню роль для інституту політичних партій:

- по-перше, вибори в об'єднаних територіальних громадах активізували розвиток низової структури політичних партій, яка раніше включалася в політичний процес виключно як допоміжний інструмент парламентських виборчих кампаній або у якості локального лобі великих партій;

- по-друге, вибори виступили своєрідним лакмусом для партій в оцінці їхнього кадрового потенціалу. Теза «партія – це люди» набула реального змісту;

- по-третє, за відсутності потужної регіональної мережі партії частково перетворилися для місцевих активістів на канал потрапляння до відповідних представницьких органів влади. З іншого боку, ті ж громадські активісти стали джерелом кадрового поповнення/оновлення самих політичних партій;

- по-четверте, у зв'язку зі зміщенням центрів ухвалення управлінських рішень у напрямку регіонів і збільшенням так званих «фіскальних повноважень» в органів місцевого самоврядування було визнано роль політичних осередків на місцях як невід'ємної частини життєдіяльності партій в цілому.

Водночас, вітчизняні дослідники О. Кокіц та І. Козаренко визначили функції, що характеризують роль і місце партій у місцевій політичній системі в процесі прийняття політико-управлінських рішень. До них віднесли:

- формування органів влади, тобто участь у формуванні органів місцевого самоврядування, здійснення підбору й висування кандидатів;
- участь у здійсненні влади на місцевому рівні, тобто формування основних напрямків розвитку, місцевого політичного курсу;
- планування – участь у виробленні основних напрямків розвитку місцевого співтовариства загалом;
- контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування [5].

Ще одним аргументом на користь позитивного і рушійного впливу децентралізації влади на партійне будівництво є твердження, що вітчизняна модель децентралізації – це засіб поділу влади між великою кількістю різних політичних партій. Партії і групи, які не можуть отримати контроль центрального уряду, можуть виграти можливість здійснювати владу в управлінні нижчого рівня. Це підвищує їхню впевненість і прихильність до політичної системи, відчуття громадян, що система є справедливою [1].

Зауважимо, що децентралізація є майже імперативною нормою у програмах провідних політичних партій України. Про важливість і необхідність упровадження децентралізаційної реформи на парламентських виборах 2014 р. заявляли партії «Блок Петра Порошенка», «Об'єднання «Самопоміч», «Батьківщина», «Радикальна партія Олега Ляшка», «Відродження», «Народний Фронт», «Опозиційний блок» – всі вони потрапили до складу Верховної Ради України VIII скликання [9]. Відтак, констатуємо взаємопов'язаність процесу децентралізації та формування внутрішньополітичного курсу країни політичними партіями.

Ще одним, хоч і не безпосереднім, але важливим дотичним мірилом ефективності політичних партій на будь-якому рівні є ставлення до цього інституту громадян. Проаналізувавши дані соціологічних досліджень за останні п'ять років, констатуємо збережену динаміку недовіри населення до політичних партій. Для порівняння у 2015 р. та 2019 р. не довіряли українським партіям більшість респондентів, що доводять дані моніторингів суспільної думки Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Центру Разумкова. Відсоток тих, хто «зовсім не довіряє» або «скоріше не довіряє» коливався у межах 35-40%, а тих, хто «повністю довіряє» та «переважно довіряє», – не перевищував 10-11% [7, 8]. Такі результати свідчать про невідповідність очікувань громадян та результатів роботи політичних партій. Ще одне пояснення – невдоволення населення темпами розвитку

добробуту в країні, що напряду пов'язують з ефективністю діяльності парламентських партій.

Таким чином, з початком розробки стратегії децентралізації влади в Україні та впровадження її етапів змінилася як роль партійних осередків, так і напрямки їхньої активності. Якщо раніше територіальні організації політичних партій були інструментом досягнення загальних цілей партійного керівництва та лобістських груп (потрапляння до парламенту, перемога кандидата, висунутого партією), то в умовах самоврядності новостворених об'єднаних територіальних громад партійні осередки самі напрацьовують механізми та ресурси для конкурування на місцевому рівні. Однак поки що можемо констатувати переважно кількісні показники партійної діяльності на місцях, які зафіксували вибори в ОТГ. Попереду перевірка якісного аспекту – фаховість, виваженість і відповідальність у прийнятті управлінських рішень, послідовність у дотриманні політичного курсу партії, відповідність дій програмним заявам тощо. Якщо ж співставити можливості та функціональну спроможність політичних партій в умовах децентралізації, то на фоні високого рівня інституціоналізації та широких повноважень на місцях партії наразі демонструють недостатній розвиток низової структури та кадрового потенціалу. На нашу думку, вирішення цих питань має стати пріоритетом у порядку денному вітчизняної партійної системи.

Література

1. Гладка Т. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності [Електронний ресурс] / Т. Гладка // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 12. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=937>
2. Закон України «Про місцеві вибори» № 595-VIII від 14 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 37-38. – ст. 366.
3. Закон України «Про політичні партії в Україні» № 2365-III від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – № 23. – ст. 118.
4. Зварич О. Партія веде? Як реформа децентралізації вплинула на партійне будівництво в регіонах [Електронний ресурс] / О. Зварич // Український національний центр політичних досліджень. – Режим доступу : http://www.ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=822%3Apart-ya-vede-yak-reforma-decentral-zac-vplinu-la-na-part-yne-bud-vnictvo-v-reg-onah&catid=8&lang=ua&Itemid=201&fbclid=IwAR05Nhy_tUhEYIQS_F-t58c2aP_p4ybG_IziV3eMfphhTSwcNMzqpIDHbwz
5. Кокіц О. Особливості взаємодії політичних партій і представницьких органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі [Електронний ресурс] / О. Кокіц, І. Козаренко // Національна академія державного

- управління при Президентіві України. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03\(3\)/09kopuse.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03(3)/09kopuse.pdf)
6. Комарницький В. В. Умови та чинники функціонування місцевих осередків політичних партій в сучасній Україні / В. В. Комарницький // Модернізація політичної системи сучасної України: стан та перспективи розвитку : Збірник матеріалів XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (26 грудня 2018 р.) / Ред. колегія : Л. І. Павлова (гол.), Г. С. Агафонова, О. В. Карчевська. – Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – С. 51-54.
 7. Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України: Опитування [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-institutiv-ta-elektoralni-oriiientatsii-gromadian-ukrainy>
 8. Ставлення українців до політичних партій і джерел їх фінансування: Опитування [Електронний ресурс] // Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». – Режим доступу : <https://dif.org.ua/article/stavlennya-ukraintsiv-do-politichnikh-partiy-i-dzherel-ikh-finansuvannya>
 9. Центральна виборча комісія: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cvk.gov.ua/>

TELEGRAM ЯК НОВА МЕДІЙНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ ІСЛАМСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Кореньков О.О.,

*аспірант кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля
директор Міжнародного центру дослідження
проблем безпеки*

Ігаль Левін (Ізраїль),

*екс-офіцер «Армії оборони Ізраїлю»,
співзасновник аналітичної групи
«Центр вивчення повстанських рухів»*

Як зазначають розробники, Telegram – це швидкий та захищений додаток для обміну повідомленнями. Додаток зашифровує увесь трафік та через використання спеціально розробленого протоколу надає можливість створення секретних чатів, у яких повідомлення передаються напряму від одного користувача до іншого, та можуть бути видалені у будь який час. Як зазначають розробники, перехопити

повідомлення з секретного чату неможливо, як і переслати його сторонній особі [1].

Такі характеристики Telegram як відкритість, відсутність спеціальних обмежень для реєстрації та високий рівень шифрування повідомлень перетворюють його на дуже зручний та ефективний канал комунікації. Такі якості Telegram, як його швидкість, простота функціоналу, можливість публікувати будь-які типи контенту, від текстових повідомлень до відео та файлів, роблять його зручним для поширення інформації [1].

Telegram для iPhone з'явився вперше 14 серпня 2013 року, а для Android - 20 жовтня 2013 року. Тривалий час цей новий додаток залишався поза увагою терористів не в останню чергу через доступність інших популярних ресурсів, таких як Facebook та Twitter. Однак запровадження нових правил та обмежень на зазначених ресурсах змусили терористів шукати альтернативи. У 2015 році в мережах, пов'язаних з ІД було поширено інформацію з переліком 32 соціальних мереж та додатків, які можуть використовуватися для комунікації із різним ступенем безпеки [2]. У цьому переліку Telegram був визначений як безпечний для використання. Паралельно почали з'являтися повідомлення про використання саме цього додатку терористами для підготовки нападів в різних країнах світу, наприклад напади в Парижі [3] та Туреччині [4]. Саме через Telegram відбувалося вербування членів ІД та поширення новин від офіційного агентства ІД Amaq Agency. В Ізраїлі терористи використовували Telegram для збору інформації, маскуючи їх під канали знайомств чи сторінки дівчат, з яких надсилалися повідомлення солдатам та офіцерам ізраїльської армії.

З метою визначення особливостей поширення інформації прихильниками терористичної організації «Ісламської держави» у додатку Telegram впродовж 26 днів, з 25 березня до 20 квітня 2019 року, щоденно збиралася та аналізувалася інформація про публікації на каналах в Telegram пропагандистських матеріалів, присвячених діяльності ІД.

Для дослідження було обрано 15 каналів, які велися на російській мові. Додатково в ході дослідження було виявлено 25 каналів, які в різний час публікували інформацію про ІД та 9 закритих каналів, посилання на які періодично публікувалися на каналах. Для дослідження були обрані канали, на яких в різний час публікувалися текстові повідомлення, відео, фото та інші матеріали, які інформували про діяльність «Ісламської держави». Перші канали були знайдені через пошукову систему Telegram, далі через посилання, які публікувалися на цих каналах, були виявлені інші канали.

Критерії обрання каналу для аналізу:

- містить інформацію про діяльність ІД;
- містить посилання на канали з інформацією про ІД;
- згадується в інших каналах, пов'язаних з ІД.

Таблиця 1

Обсяг проаналізованого контенту

Кількість каналів	Кількість проаналізованих повідомлень	Період дослідження
15	8688	25 березня – 20 квітня 2019 року

На основі логіки роботи каналів та типів контенту, які переважали на тому чи іншому каналі було виділено наступні типи каналів:

- Трансферний канал – канал, на якому публікувалися посилання на закриті або відкриті канали та чати;
- Канал – приманка – канал, мета якого за короткий період часу привернути увагу найбільшої кількості підписників або швидко переправити на інші канали;
- Новинний канал – канал, на якому публікуються переважно новини та майже відсутня пропаганда ІД;
- Джерело – закритий канал, який виступає джерелом для всіх інших. Саме на таких каналах публікуються звіти чи відео ІД, які далі поширюються по мережі через всі інші, вище зазначені канали.

Умовна структура медіамережі ІД в Telegram

Виходячи з результатів дослідження можна умовно зобразити структуру медіамережі в Telegram наступним чином. Центральним елементом, ядром структури є закриті канали, доступ до яких обмежений. Саме на них публікуються підготовлені інформаційні повідомлення ІД. Закриті канали складають внутрішній рівень структури. Далі йдуть новинні канали, які ніяк не асоціюють себе з ІД, однак публікують та поширюють пропаганду ІД на максимальну аудиторію. Стиль подання матеріалу на цих каналах, а саме підкреслена об'єктивність та наявність великої кількості іншого контенту, не пов'язаного з ІД дозволяють цим каналам охоплювати більшу аудиторію та зберігатися довший час в порівнянні із іншими типами каналів.

Далі, зовнішня структура складається з каналів приманок, які максимально швидко та відкрито поширюють інформацію суто пропагандистського характеру, та каналів – трансферів, які перенаправляють аудиторію на інші як закриті, так і відкриті канали.

Обсяг проаналізованого контенту

Тип каналу	Контент (більшість публікацій за період дослідження)	Середня кількість підписників	Середній строк існування	Завдання (виходячи з аналізу контенту)
Новинний	Текстові повідомлення або фото	1300-1400	190 днів	Публікувати новини та інформацію про актуальні події без агітації за ІД.
Трансферний	Посилання та короткі відео	1300	96 днів	Публікувати посилання на інші канали та пропаганду ІД.
Приманка	Відео та фото	120	130 днів (від 30 днів до 250 днів)	Привертати увагу відритою пропагандою за ІД для подальшого переправлення до закритих чатів або інших каналів.
Джерело	Ексклюзивна інформація від «ІД».	260	45 днів	Поширювати по мережі пропаганду ІД

Дослідження показало, що прихильники «ІД» побудували в Telegram розвинену, багаторівневу структуру, яка на постійній основ поширює інформацію про діяльність організації. Увага в роботі цієї структури приділяється створенню великої кількості каналів, які забезпечують більш гнучкий підхід до аудиторії та загальну тривалість та стійкість мережі. Результати дослідження також поставили питання про ефективність видалення сторінок як інструменту протидії пропаганді в Telegram. За час дослідження було видалено 10 каналів, 5 з яких вдалося відновити впродовж першого тижня (3 – в той же самий день, коли їх було видалено). Наприклад, одна зі сторінок, яку було визначено як «новинну», була видалена на третій день моніторингу. Кількість підписників на час видалення сягнула 933. Вже наступного дня, 29 березня, сторінка була відновлена. На час другого видалення, 20 квітня, кількість підписників сягнула 599 чоловік. І знову, сторінку було відновлено вже через три години після видалення з майже 300 підписниками за першу добу. Але мережа прихильників ІД за той самий

період (25 березня – 20 квітня) створила 16 нових каналів, посилання на які були опубліковані на каналах, які досліджувались. Тобто мережі ІД вдалося не тільки зберегти та відновити більшу частину своїх каналів, але і створити майже стільки ж нових каналів за короткий час.

В ході дослідження вдалося виділити певні керівні принципи, які використовують в своїй роботі в Telegram активісти та члени ІД. Так, в більшості каналів, які було проаналізовано, були виявлені такі характерні особливості, як:

- підкреслена опозиційність до влади;
- ввічливість до всіх учасників спільноти при обговоренні;
- інтернаціоналізм, негативне ставлення до будь-яких проявів націоналізму чи расизму;
- підкреслена об'єктивність повідомлень.

Виходячи з цього видалення сторінок не є ефективним методом боротьби проти мережі ІД в Telegram. Потрібно використовувати інші методи боротьби, які б спиралися в першу чергу на аналіз та дослідження контексту публікацій, виявлення джерел поширення пропаганди та протидію мережі на всіх визначених в дослідженні рівнях.

Л і т е р а т у р а

1. Часто задаваемые вопросы [Електронний ресурс] // Telegram. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://tlgrm.ru/faq>.
2. Coker M. How Islamic State Teaches Tech Savvy to Evade Detection [Електронний ресурс] / M. Coker, S. Schechner, A. Flynn // The Wall Street Journal – Режим доступу до ресурсу: <https://www.wsj.com/articles/islamic-state-teaches-tech-savvy-1447720824>.
3. Billington J. Paris terrorists used WhatsApp and Telegram to plot attacks according to investigators [Електронний ресурс] / James Billington // International Business Times – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ibtimes.co.uk/paris-terrorists-used-whatsapp-telegram-plot-attacks-according-investigators-1533880>.
4. Yayla A. S. The Reina Nightclub Attack and the Islamic State Threat to Turkey [Електронний ресурс] / Ahmet S. Yayla // Combating Terrorism Center. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://ctc.usma.edu/the-reina-nightclub-attack-and-the-islamic-state-threat-to-turkey/>.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОРЕГІОНІВ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

Літвін Л.А.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Україна є активним актором на міжнародній арені, є членом багатьох міжнародних організацій, як от: Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи, є однією зі сторін політики Східного партнерства. Але це далеко не весь перелік форм співробітництва на міжнародній арені. Україною ратифіковані Європейська хартія місцевого самоврядування, Європейська хартія регіональних мов. Українська держава активно бере участь у Програмі розвитку ООН в Україні, підтримує партнерські взаємовідносини з сусідніми державами. При цьому особливого значення набуває інша специфічна форма міжнародної співпраці – транскордонне співробітництво та створення єврорегіонів, які при ефективному функціонуванні можуть бути певним засобом реалізації соціально-економічного та політичного потенціалу прикордонних територій, підвищення рівня життя прикордонних територій, комунікативним каналом.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що глобалізація та інтерактивний рівень міжнародних відносин у сучасному світі потребують пошуку нових форм та методів співробітництва між державами, й саме єврорегіони можуть стати для України даною формою співпраці, адже на сьогоднішній день українськими прикордонними територіями в недостатньому обсязі реалізуються можливості транскордонного співробітництва.

Метою даної роботи є проаналізувати функціонування єврорегіонів як складової реалізації національних інтересів України.

Транскордонне співробітництво та створення єврорегіонів є ланкою регіонального рівня європейської системи міжнародних відносин. Саме на даному рівні формуються стійкі зв'язки та вирішуються локальні проблеми.

Наразі даною тематикою цікавляться українські вчені-політологи, що розробляють тематики міжнародного співробітництва, євроінтеграційних процесів, регіоналістики, транскордонного співробітництва, а також історики, географи та інші. Тобто дана проблема є комплексною та міждисциплінарною. Проблеми функціонування єврорегіонів та участі в них України присвячують свої праці такі вітчизняні вчені як Н. Мікула, З. Петренко, С. Мельник, Н.

Мітряєва, Б. Гудь, М. Долішній, П. Луцишин, Н. Луцишин, Н. Роїк, І. Студенніков та інші.

Обґрунтування необхідності прикордонного співробітництва міститься в Європейській хартії прикордонних і транскордонних регіонів, яка була прийнята 19 листопада 1981 року на німецько-голландському прикордонні.

Основними інституціями у системі транскордонного співробітництва на сьогодні залишаються єврорегіони. Водночас, на теренах ЄС впроваджуються практично і функціонують такі транскордонні структури єврорегіонального типу як Робочі громади (Working Community), Європейські об'єднання територіального співробітництва (European Grouping of Territorial Cooperation (EOTC - EGTC)), Об'єднання єврорегіонального співробітництва (Euroregional cooperation groupings (OEC - ECGs)), Євроквартали (Eurodistrict), Євроміста (Eurocity) та інші [3, с. 3].

Перший єврорегіон EUROREGIO був утворений у 1958 році між Німеччиною та Нідерландами. Від його назви й виник термін «єврорегіон», який не є офіційним, адже не використовується в офіційних документах ЄС. Хоча на сьогоднішній день даний термін активно використовується у політичній науці та міжнародних відносинах.

Узагальнюючи підходи до визначення сутності єврорегіону, можемо визначити основні функції останнього: створення міцних транскордонних зв'язків; вирішення соціально-економічних, політичних та екологічних проблем прикордонних територій; покращення рівня життя населення прикордонних територій; інформаційно-пропагандистська функції; налагодження комунікативних каналів; участь у налагодженні кадрової та міграційної політики, а також в удосконаленні законодавства щодо транскордонного співробітництва; формування позитивного іміджу стабільного, відповідального партнера на міжнародній арені тощо.

У той же час існують певні особливості у дослідженні єврорегіонів України. По-перше, участь України в утворенні та активній діяльності єврорегіонів є елементом європейської інтеграції української держави й тим самим повинно досліджуватися в рамках саме цієї проблематики.

По-друге, за словами І. Студеннікова, наближення кордонів ЄС безпосередньо до західних кордонів України та запровадження Європейською Комісією починаючи з 2004 року нових механізмів розвитку транскордонного співробітництва обумовлюють підвищену

роль саме його інституціональних форм, насамперед єврорегіонів [6, с. 187].

На сьогодні налічується 10 структур публічного характеру, які умовно можна поділити за територіально-географічними і адміністративними ознаками на такі, що: спільно утворені із країнами-членами ЄС («Карпатський єврорегіон», «Єврорегіон «Буг», «Єврорегіон «Нижній Дунай», «Єврорегіон «Верхній Прут»); спільно утворені із країнами, які не є країнами-членами ЄС («Єврорегіон «Дністер», «Єврорегіон «Дніпро», «Єврорегіон «Слобожанщина», «Єврорегіон «Ярославна», «Єврорегіон «Донбас»). При цьому з воєнно-політичних причин з кінця 2013 р. фактично припинили своє функціонування єврорегіони «Ярославна», «Донбас» та частково єврорегіон «Слобожанщина».

Десятий єврорегіон – «Чорне море» – був заснований 26 вересня 2008 року і має найбільше країн у своєму складі (Азербайджан, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Російська Федерація, Вірменія, Румунія, Туреччина, Україна). Але активності з української сторони в цій структурі не спостерігається. Можливо тому, що Україна перебуває в ньому тільки у якості спостерігача. Окремо можна виділити Робочу групу Дунайського регіону [3, с. 6].

Таким чином, з огляду на вищесказане, можемо надати наступне визначення поняттю «єврорегіон»: єврорегіон – це інтерактивна, інституціоналізована форма транскордонного співробітництва, де шляхом співпраці учасників єврорегіону вирішуються спільні політичні, соціально-економічні, інформаційні проблеми та відстоюються регіональні інтереси. З огляду на дане визначення набуває особливого значення політична складова такого утворення як єврорегіон. Тобто регіон виступає суб'єктом міжнародної політики, виразником регіональних і, як наслідок, національних інтересів, реалізує суспільно-політичну та дипломатичну функції.

Література

1. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Електронний ресурс]. — Режим доступу до конв. :http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_106
2. Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів [Електронний ресурс]. — Режим доступу до хартії :
3. <http://www.aebr.eu/en/index.php>
4. Імплементация европейского опыта функционирования институционализированных структур транскордонного сотрудничества в Украине : проблемы та перспективи [доповідна записка] / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» ; Калат Ярослава Ярославівна,

- Демедюк Ольга Петрівна. — Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2016. — 16 с.
5. Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво : [Посібник] / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. — К. : «Крамар», 2011. — 259 с.
 6. Роїк Н. Г. Інституційна транскордонна співпраця в контексті розширення ЄС : проблеми та перспективи розширення Карпатського євро регіону / Н. Г. Роїк // Гілея : [науковий вісник] : [зб. наук. пр.]. — 2011. — Вип. 43. — С. 683—691.
 7. Студенніков І. Феномен євро регіонів в контексті методології історико-регіональних досліджень / І. Студенніков // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. — 2003. — Вип. 22—23. — С. 187—201.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ФОРМУВАННЯ МАКРОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Мендрін О.В.,

*аспірант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

Незважаючи на сталий інтерес академічної спільноти до перебігу та результатів глобалізаційних процесів, обставини сучасного політичного розвитку як окремих країн, так і міждержавних об'єднань, продовжують актуалізувати інтерес до проблематики глобалізації, її взаємозв'язку з іншими аспектами суспільно-політичного, культурного, економічного розвитку. Нелінійність цього процесу може призводити до, на перший погляд, внутрішньо суперечливих явищ, зокрема, глокалізації, що позначає «залучення локальних і регіональних особливостей у глобальні потоки», внаслідок чого формуються «специфічні форми переплетення культур, традицій, ментальних характеристик і комунікативних практик» [2, с. 73]. Співіснування зазначених протилежних тенденцій, окрім іноді виокремлюваної холистичної та діалектичної природи явища, також проблематизує розрізнення «мікро» та «макро» рівнів розгортання соціальних процесів, які, зберігаючи пов'язаність між собою, потребують аналітичного розподілу.

Дослідження проблематики впливу глобалізаційних процесів на формування і динаміку політичної ідентичності представлено в роботах таких вітчизняних і зарубіжних дослідників як З. Бауман, Л. Гудков, М. Кастельс, М. Козловець, Н. Пашина, Н. Пелагеша, С. Пролєєв, С. Римаренко, Р. Робертсон.

Метою даної розвідки є вирізнення того, який вплив чинять глобалізаційні процеси на природу й динаміку макрополітичної ідентичності.

Концептуальний аналіз співвідношення різних рівнів аналізу в соціальних науках, запропонований Р. Робертсоном, містить застереження щодо можливості піддатись впливу «міфу глобалізації» як чогось, що обов'язковим чином передбачає широкомасштабні явища, які поза сумнівом мають бути предметом неодмінного зацікавлення соціологів і окремою сферою науки, оскільки представляють рівень макросоціологічної проблематики на відміну від локальної мікросоціологічної перспективи [5, с. 25]. Таке співвідношення між глобальним і локальним є складним і передбачає актуалізацію одного іншим.

У відношенні до проблематики ідентичності, ці процеси формують ситуацію певного постійного «оспорювання» макрополітичної ідентичності, що співвідносить індивіда з рівнем держави, як з боку трансграничних ідентичностей, так і з боку регіональних, обумовлених тими або іншими локалізуючими територіальними аспектами групової ідентифікації. Макрополітична ідентичність, в таких обставинах, при своєму обґрунтуванні, має забезпечувати певний баланс, як представляючи наратив універсальності, в протиставленні дискурсам територіальних ідентичностей, так і окреслюючи необхідні кордони на протигагу трансграничним тенденціям. В останньому випадку, така аргументація має знаходити для обґрунтування кордонів адекватний рівень пояснення, заснований на консенсусних уявленнях про принципи політичного устрою, зокрема, апелюючи до комплексу представлень про суверенітет держави (найчастіше, в контексті сучасного розуміння Вестфальської системи). Ефективність цієї аргументації, не в останню чергу, залежить від переконливості сконструйованого наративу, який використовуватиметься для утвердження держави у символічному просторі, пануючого розуміння про джерела легітимності, здатності політичних акторів пов'язати пропонований наратив з ціннісними установками суспільства тощо.

Водночас, як зазначає Р. Робертсон, зв'язок між глобалізацією і локалізацією є доволі складним, а категоричне їх протиставлення не є обов'язковим, більше глобалізація призводить до стискання (compression) світу [5, с. 40]. Таке розуміння того, яким чином глобалізація впливає на трансформацію макрополітичної ідентичності, може бути пов'язане із уявленням про гібридизацію сучасних форм

політичної ідентичності і розумінням того, що вона має динамічний, плинний характер.

Розуміння характеру сучасних ідентичностей як принципово неконтрольованого, неієрархізованого, існуючого поза усталеного режиму підпорядкування (pecking order), представлене З. Бауманом [3, с. 29], відповідно до макрополітичної ідентичності, дозволяє говорити про відповідну свободу її конструювання, забезпечуючи, втім, збереження у певному діапазоні змін. Послаблення, в умовах глобалізації, відчуття приналежності до певної держави демонструють результати досліджень «європейського громадянства», що проводиться в межах проекту «Євробарометр». Відповідно до звіту «Євробарометр 90» за 2018 рік, більше половини опитаних в усіх країнах, що є членами Євросоюзу, відчувають себе громадянами ЄС і цей показник має тенденцію до зростання [4]. Втім, така стала тенденція не дає однозначного приводу стверджувати, що проекти побудови трансграничних ідентичностей призведуть до поступового зникнення макрополітичної ідентичності, радше їхні дискурси будуть намагатись змінювати її, що може призводити до формування гібридних політичних ідентичностей [1, с. 366].

Отже, глобалізаційні процеси лишаються фактором, який суттєво впливає на формування макрополітичної ідентичності, цей вплив має амбівалентний характер, обумовлюючи не тільки намагання її «розмивання» й зменшення значення, але й детермінує спроби трансформації та актуалізації певними політичними акторами. На результат постійного перегляду та адаптації макрополітичної ідентичності до нових і змінюваних умов впливають як дискурси конструювання глобалізаційних, так і територіальних ідентичностей, що підживлює дискусію щодо гібридизації політичної ідентичності. Водночас, збереження, та навіть певне посилення ролі держави (nation state) в політичному розвитку, не дозволяє говорити про втрату значення макрополітичної ідентичності, радше про відповідну їй трансформацію у відповідь на посталі суспільно-політичні виклики.

Література

1. Кудряшова И.В. Гибридная политическая идентичность // Идентичность: Личность, общество, политика. Энциклопедическое издание / отв. ред. И. С. Семененко. – М.: Весь мир, 2017. – С. 365-368.
2. Новітня політична лексика (неологізми, okazіonalіzmi та інші новотвори) / за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів: Новий Світ – 2000, 2015. – 492 с.
3. Bauman Z. Identity: conversations with Benedetto Vecchi. – Cambridge: Polity Press, 2004. – 105 p.

4. Public opinion in the European Union [Electronic resource] / Directorate-General for Communication (European Commission). – Published: 2019-01-09. – URL: <https://publications.europa.eu/s/ld5C>. – DOI: 10.2775/104.
5. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity // Global Modernities / M. Featherstone, S. Lash and R. Robertson (eds.). – London: Sage, 1997. – P. 25-44.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Новакова О.В.,

*Національний педагогічний
університет імені М.М. Драгоманова*

Ідея суверенної державності України пройшла довгий і складний шлях. Її часова та просторова довготривалість, не дивлячись на слабкість сприятливих чинників і безліч загроз, свідчить про об'єктивно-історичне право та глибинне вкорінення в свідомості поколінь прагнення українського народу на реалізацію власної державності. Наприкінці ХХ сторіччя ця мета була досягнута у формальній площині, але досі продовжується боротьба за реалізацію та захист суверенітету, як і століття тому вимагаючи від українців жертв, втрат та величезної наснаги.

Однією з перешкод на шляху успішного соціально-політичного розвитку сучасної України виступає неефективність системи державного управління, брак системного стратегічного підходу до вирішення актуальних завдань державотворення. Ми весь час за кимось, або за чимось ідемо, будь-то Європа чи Росія, Америка чи Китай, виступаючи частиною, одним з багатьох чинників розвитку інших держав. У внутрішній політиці часто діємо за логікою пожежника, який з героїзмом, відвагою та надзусиллями намагається погасити вогонь, коли він вже палає. Така система державно-політичного управління, як наголошує професор Г.Зеленько «призвела до руйнування багатьох рис державності, втрати окремих рис державного суверенітету..., що уможливило анексію Криму Російською Федерацією і військову агресію на Донбасі» [1, с. 56].

Набагато перспективнішим є шлях створення і послідовного слідування власній стратегії розвитку, з урахуванням, безумовно, і позитивного досвіду інших країн, і культурно-цивілізаційних впливів. Найголовніше тут – позитивний баланс між зовнішніми і внутрішніми

чинниками на користь останніх. Як відомо, соціальна система може успішно розвиватися лише за умови здатності до створення ефективних функціональних структур без наявності визначального зовнішнього впливу.

Основний документ, що визначає напрямки вдосконалення системи державного управління, «Стратегія реформування державного управління на 2016-2020 роки» серед пріоритетних завдань називає такі:

- «визначення політичного лідера, відповідального за реформу державного управління, дієвих механізмів координації та чіткого розподілу відповідальності;

- посилення спроможності державних органів щодо реформування державного управління;

- комунікаційний супровід реформи державного управління» [2].

Відповідно, головне – це виявлення політичної волі до реформування країни та системи її управління, послідовність у постановці та реалізації стратегічних завдань. За даними експертного опитування знаних політологів України, що було проведено Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва У 2018-му році, можна створити своєрідну ієрархію реформаторських цілей, що постають перед нашою країною [3].

Найбільше значення експерти надали комплексу політико-правових питань, серед яких виділяється створення Антикорупційного суду та захист прав і свобод громадян, особливо активістів та пов'язаних із військовою агресією Росії. На перших позиціях також соціально-економічні питання: підтримка малих та середніх підприємств, зниження бюрократичного тиску на бізнес, правові гарантії приватної власності. Таке виділення є цілком зрозумілим, оскільки саме у названих галузях міститься критична маса невирішених питань, що гальмують якісні позитивні зміни суспільного життя та суттєво знижують ефективність боротьби з найпотужнішими ворогами – корупцією та бідністю. Стабільною підтримкою користується також проблема вдосконалення виборчого законодавства і механізмів його практичного запровадження, завершення децентралізації влади, медичної та земельної реформ, кадрового забезпечення провідних державних посад.

Неочікувано низькі рівні підтримки (всього по одному голосу експертів) отримали такі завдання, як підвищення обороноздатності країни, розширення співробітництва з зовнішньополітичними партнерами та вдосконалення інформаційної політики держави. На нашу думку, формування ефективної інформаційної політики української держави не поступається вагою питанням права та економіки, а подекуди може визначати їх успішність та темпи просування. І це вірно не лише тому, що в сучасну епоху контроль над інформацією означає

контроль над світом, але й тому, що Україна знаходиться у гострій фазі інформаційної війни, яку розв'язала Російська Федерація проти демократичного світу [4]. Тому створення сучасного інформаційного простору, досягнення інформаційної відкритості сфери прийняття рішень та запровадження дієвих засобів захисту від пропагандистських впливів в умовах інформаційної війни повинні отримати статус пріоритетів державного реформування та активно впроваджуватися в життя. Можна констатувати, що і на рівні держави, і в експертному середовищі активно формується стратегія державного розвитку України, основні її складові не викликають заперечень. Проблема полягає в акумуляції критичної маси політичної волі для переведення сформульованих завдань в площину послідовної та неперервної практичної реалізації.

Література

1. Зеленько Г.І. Функціональний розподіл між владними інститутами та інституціями: механізми та принципи координації. Державне політичне правління і національна єдність: аналітична доповідь. Київ: ІПіЕНД, 2017. 248с.
2. Стратегія реформування державного управління на 2016-2020 роки. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/474-2016-%D1%80> (дата звернення 27.03.2018).
3. Політичний сезон-2018: прогнози експертів. URL: <http://dif.org.ua/article/eksperti8989gqrgojq3org> (дата звернення 20.03.2018).
4. Україна знаходиться на передовій інформаційної війни, - посол США. URL: https://zaxid.net/ukrayina_znahoditsya_na_peredoviy_informatsiynoyi_viyu_i_posol_ssha_n1424514 (дата звернення 2.04.2018).

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ: НОВІ РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Павлова Л. І.,

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Сучасне розуміння міжнародної безпеки було сформульовано у першій статті Статуту ООН, де визначене її основне завдання: «Підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та

міжнародного права, залагоджування або розв'язання міжнародних конфліктів або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру» [1]. Міжнародне середовище характеризується своєю анархічністю, тобто відсутністю централізованого управління системою міжнародних відносин. У стані непередбачуваності поведінки міжнародних акторів держави постійно шукають шляхи протистояння численним загрозам, прагнуть забезпечити власну безпеку. Загрози можуть означати цілий комплекс викликів, ризиків, небезпек тощо, з якими держави зіштовхуються в міжнародному середовищі. Сучасний світ характеризується специфічним характером загроз та викликів міжнародній безпеці, має ряд особливостей, що раніше ніколи не існували або були суттєво іншими.

В ієрархії загроз міжнародній безпеці чільне місце посідає військова загроза, як така, що є причиною значних руйнувань та втрати самостійності держави. Проте навіть військова потужність не дає відчуття безпеки, оскільки загрози для міжнародного середовища виходять з усіх можливих сфер. Розширився спектр загроз і поширилися форми реагування на них. Так, ще у 80-х роках минулого сторіччя Баррі Бузан у роботі «Народ, держави та страх» виділив замість одного військово-політичного п'ять секторів міжнародної безпеки: військовий, політичний, економічний, екологічний, суспільний [2].

Загрози міжнародній безпеці в сучасному світі є більш складними та непередбачуваними, набагато різноманітнішими, ніж традиційні, тому і вимагають пошуку нових засобів протидії. Наразі можна говорити про цілу низку постійно діючих ризиків глобальній безпеці. До них зокрема належать поширення зброї масового знищення, міжнародний тероризм, регіональні і глобальні конфлікти, неконтрольована і нелегальна міграція, міжнародна злочинність, екологічні загрози тощо. Водночас все більше виділяється в контексті як національної так і міжнародної безпеки загроза гібридної війни.

В ЄС доволі чітко ідентифікували «гібридні загрози» та визначали заходи протидії. Була розроблена низка документів, включаючи Глобальну стратегію ЄС, Спільний рамковий документ з протидії гібридним загрозам (06.04.2016р.) і Спільна доповідь Європейському парламенту і Європейській Раді з його імплементації (19.07.2017р.), Оперативний протокол ЄС з протидії гібридним загрозам «EU Playbook» (05.07.2016р.), Спільний робочий документ «Східне партнерство – 20 очікуваних досягнень до 2020 року: фокусуючись на головних пріоритетах та реальних результатах» (15.12.2016р.), доповідь Європейського парламенту «Протидія гібридним загрозам: Співпраця ЄС-НАТО» (березень 2017р.) [3]. У Спільному рамковому документі

гібридні загрози концептуально визначено як «поєднання примусової та підірвної діяльності, традиційних і нетрадиційних методів (тобто дипломатичних, військових, економічних, технологічних), які можуть бути скоординовано використані державними чи недержавними суб'єктами для досягнення конкретних цілей, залишаючись на рівні нижче порогу формально оголошеної війни». У згаданій доповіді Європейського парламенту гібридну війну визначено як «ситуацію, у якій країна вдається до відкритого використання збройних сил проти іншої країни на додаток до комбінації інших засобів (тобто економічних, політичних та дипломатичних)», а гібридну загрозу як «явище, яке виникає внаслідок конвергенції та взаємозв'язку різних елементів, які разом утворюють більш складну та багатовимірну загрозу» [4].

Важливо також враховувати скриті ризики для міжнародної безпеки, що можуть перерости у відкриті загрози. Особливо це стосується невиконання договорів та домовленостей, які по суті і гарантують безпеку державам, та нездатність міжнародних структур покарати винних в цьому. Саме нехтування інтересами міжнародного співтовариства задля реалізації інтересів окремих держав може призвести до розбалансування існуючої системи безпеки на основі втрати чинності домовленостей в цій галузі.

Отже, на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин відбувається трансформація поняття «загроза міжнародної безпеки» з одночасним розширенням її спектру дії та пошуком нових засобів її протидії. Система міжнародного права та система міжнародних договорів не завжди здатні реагувати на виклики сьогодення. Покарання за порушення міжнародно-правових зобов'язань не діє. Тому актуальним залишається розробка нової концепції міжнародної безпеки та пошук дієвих способів вирішення проблем у міжнародних відносинах.

Література

1. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – К., 2008. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf
2. Buzan B. People, State and Fear: The National Security Problem in International Relations / Barry Buzan // Chapel Hill, 1983.
3. Joint Communication to the European Parliament and the Council. Joint Framework on countering hybrid threats — a European Union response. [Електронний ресурс] / European Commission. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0018&from=EN>
4. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства [Електронний ресурс] / Центр глобалістики «Стратегія ХХІ». – Режим доступу: <http://geostrategy.org.ua>

ЄВРОПЕЙСЬКА ПЕРСПЕКТИВА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Пастушенко Д. Д.,

*студентка спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,*

Карчевська О. В.,

*доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного
університету імені В. Даля*

Сполучене Королівство завжди було специфічною країною в Європі завдяки своєму історичному минулому та географічному положенню, що виділяло Великобританію серед інших європейських держав. Іншими словами, завжди була Європа, і завжди була Англія, яка ніколи не була повністю європейською. Саме ці відмінності і стануть однією з причин найбільш масштабного дезінтеграційного процесу на території європейської частини континенту.

У після воєнний період британська економіка, як і більшість європейських країн переживала значний спад, тому почалась активізація тенденції європейської інтеграції. Однак, коли прийшов час приймати рішення про членство Великобританії в Європейському Економічному співтоваристві, це питання викликало багато суперечок та невизначеності.

Різниця цілей та кінцевої мети інтеграційних процесів викликала конфлікти між британським урядом та владою інших країн-членів ЄЕС. Ось чому при першій спробі приєднання Сполученого Королівства Франція двічі накладала вето на вступ країни до ЄС. Тобто, Великобританія фактично увійшла до ЄС на особливих умовах, які вона послідовно відстоювала у подальшому, перебуваючи осторонь від більшості інтеграційних процесів (так, наприклад, британський уряд у 1989 році відмовився підписати Хартію Європейського Співтовариства про основні соціальні права працівників).

Увійшовши до складу ЄС Великобританія фактично продовжувала вікові традиції британської геополітики, перешкоджаючи політичній консолідації Європи.

Тому очевидно є реакція ЄС на результати референдуму щодо брексіту. Європейські очільники заявили, що поважають вибір британців... І вимагали від Лондона без зволікання розпочати офіційний процес виходу з ЄС. Брюссель і провідні країни ЄС на підсумки

британського референдуму дали швидку і однозначну відповідь «Ідучи – йди!» [1, с. 5].

Канцлер ФРН Ангела Меркель попередила, що Британії не вдасться під час майбутніх переговорів з ЄС зберегти привілеї, відмовившись від зобов'язань. «Має бути і буде помітна різниця між тим, чи хоче країна бути членом ЄС, чи ні», – заявила Меркель. У ЄС із неприхованим роздратуванням відреагували на те, що британці змушують увесь континент чекати, поки Консервативна партія вирішить свої внутрішні проблеми. Представники ЄС вимагали від Д. Кемерона прискорити подачу формальної заявки на вихід і заявили, що ніяких переговорів з Лондоном не буде доти, доки той не активує статтю 50 Договору про Європейський Союз [2].

Першим результатом референдуму про вихід Великої Британії з ЄС, стало формування нового уряду на чолі з Терезою Мей, на плечі якого лягло завдання вирішити проблеми Brexit. Перезавантаження уряду відбулося швидше, ніж багато хто очікував. Прем'єр-міністр у своєму першому виступі в новій ролі дала зрозуміти, що цілком усвідомлює, якими складними будуть завдання й процес виходу із ЄС. «Brexit – означає Brexit... і ми маємо провести його успішно», даючи зрозуміти, що мусить поважати рішення референдуму 23 червня. «Ми не намагатимемося залишитися в ЄС, ми не намагатимемося ввійти в нього знову з чорного ходу, і ми не проводитимемо другого референдуму» [3, с. 7]. Проте ми бачимо, що риторика офіційної влади змінилася і британці готові до ще одного референдуму, що має відбутися вже у 2019 році.

Серед наслідків виходу Великобританії з ЄС можна виділити: перше, – це необхідність переорієнтації виробництва. У такому випадку продукція з країн, що раніше були партнерами, стає дорожчою та не має переваг перед світовими аналогами. Тобто, передбачається, що функціонування Сполученого Королівства за межами ЄС матиме «економічно руйнівні» наслідки, оскільки втратить всі привілеї і буде змушено знову налагоджувати торговельні контакти, які можуть не бути настільки вигідними, як раніше.

По-друге, країна позбавиться вільної торгівлі, експорту товарів та збільшиться кількість сплачених податків за розмитнення, що призведе до підвищення ціни на кінцеву продукцію та зменшення попиту на неї. Очікуваним є і порушення соціальної та політичної стабільності, напружене становище призведе до загострення внутрішніх конфліктів, які мають сепаратистський контекст. У документі, датованому січнем 2018 року, зазначено, що втрати неминучі. Так економічне зростання у Британії буде на 5% нижчим протягом наступних 15 років порівняно з

минулими роками, навіть у разі збереження дії угоди про вільну торгівлю з ЄС. А якщо Лондон не укладатиме угод із Брюсселем і повернеться до правил Світової організації торгівлі (СОТ), темп зростання знизиться на 8%. Навіть за найбільш «м'яким» сценарієм за яким Великобританія збереже спільний ринок із ЄС через членство у Європейській економічній зоні, падіння темпів економічного зростання дорівнюватиме 2%.

Тим не менше, усвідомлюючи очевидні втрати, окремі країни обирають курс на дезінтеграцію. Велика Британія трималась осторонь від багатьох інтеграційних сфер, не була зацікавлена в поглибленні інтеграції і переважно орієнтувалась на національні інтереси. Дипломат Б. Яременко вважає, що зараз є підстави говорити про вихід зі складу ЄС Нідерландів. Ця країна дає в бюджет ЄС більше, ніж отримує. Крім Британії та Нідерландів, такою країною є і Німеччина, але там менше організованого євроскептицизму. Інші країни отримують більше, ніж дають. Відповідальність політиків у цих країнах повинна зводитися до того, щоб вони не ставили під загрозу те, що мають.

Отже, процес дезінтеграції звільняє країну від зобов'язань та дозволяє зосередитися на інтересах власної країни – реалізувати потреби національних виробників та споживачів шляхом впровадження вдалої торговельної, монетарної та фінансової політики держави; захистити національних виробників від конкуренції та відновити економічну стабільність; зберегти культурні цінності і традиції; позбавитися великих потоків мігрантів встановлюючи візову систему.

Для України вихід Великобританії з ЄС не можна оцінювати позитивно. Оскільки ми втратимо одного зі своїх найсильніших прихильників в ЄС. Активна позиція Великобританії з протидії російській агресії часто протистоїть більш поміркованій франко-німецькій. Великобританія також є ключовим гравцем підтримки європейських амбіцій України протягом тривалого часу. Після виходу з ЄС рівень підтримки української держави в Союзі може значно послабшати. Проте Британія до цих пір не вийшла з ЄС в юридичному сенсі й це послаблення не відбудеться швидко. Отже, наша країна може будувати свою зовнішню політику з урахуванням цих факторів.

Також, є вірогідність того, що новообраний український парламент перестане бути одностайним у своїй підтримці зовнішньополітичного курсу країни на євроінтеграцію. Таким чином, загальні політичні наслідки голосування за «Brexit» матимуть, скоріш за все, більш негативний характер для України, а не позитивний, оскільки Великобританія буде зайнята своїми внутрішніми проблемами. Крім того, ЄС буде зосереджено на вирішенні труднощів, що з'являться

внаслідок виходу країни із найбільшою економікою Європейського союзу. Україна буде, безперечно, залишатися в пріоритеті для Європи, але деякі з інтелектуальних ресурсів (фінанси та енергетика), які могли бути залучені для допомоги Україні, скоріш за все, будуть спрямовані на інші цілі [4].

Література

1. Коваль О. Несподіваний Brexit : Європа сама вказала Великій Британії на двері / Коваль О. // Дзеркало тижня. – 2016. – № 24. – С. 5.
2. Вихід Великої Британії з ЄС підтримують 42% громадян – опитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: https://dt.ua/WORLD/vihid-velikoyi-britaniyi-z-yes-pidtrimuyut-42-gromadyan-opituvannya-198517_.html
3. Коваль О. Британський прем'єр Тереза Мей : Brexit – означає Brexit / Коваль О. // Дзеркало тижня. – 2016. – № 26. – С. 7.
4. Сторожук Р. І. Вихід Великобританії з ЄС [Електронний ресурс]. / Сторожук Р. І., Іваницька О. П. – Режим доступу до статті: jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/5465/5492

ВИМІР СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПРОЦЕСУ

Півненко О. В.,

*студентка спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»*

Карчевська О. В.,

*доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Сучасні міжнародні відносини не можливо уявити без дипломатичних інститутів, фахівців у сфері дипломатії, церемоніалу, етикету тощо. В умовах стрімкого розвитку й трансформації сучасної міжнародної системи функції дипломатії стають ширшими, зростає кількість учасників, змінюються форми взаємодії між суб'єктами міжнародних відносин. Справжня необхідність вирішувати сучасні проблеми дипломатичними засобами внесла в процес міжнародної взаємодії деякі новації.

По-перше, у зв'язку з ростом кількості глобальних проблем і їх гостроактуальності в сучасному міжнародному дискурсі значно зросло

значення міжнародних переговорів як засобу вирішення таких проблем. Взаємозалежність і глобалізація обумовлюють включення в переговорний процес відразу багатьох держав та їхніх інтересів, тому сьогодні дипломатія в значній мірі носить багатосторонній, комплексний характер. У результаті сучасна дипломатія характеризується як багатостороння або конференційна. Інтенсивність багатосторонньої дипломатії сприяє налагодженню процесу «колективного управління взаємозалежністю».

По-друге, широкомасштабні міжнародні взаємини набувають помітної значущості у зв'язку з тим, що розв'язання актуальних проблеми потребує залучення великої кількості фахівців, серед яких політики, експерти, науковці, представники міжнародних організацій, громадські активісти та ін. Така масштабна дипломатія дозволяє шляхом широкого обговорення та варіативності альтернатив приймати дійсно кардинальні рішення з найбільш гострих міжнародних проблем, і тим самим різко змінювати міжнародну ситуацію.

По-третє, новою рисою сучасної дипломатії стає її багатоплановість. Якщо раніше регулювання міжнародних відносин дипломатичними засобами фактично зводилося до питань зовнішньої політики і торгівлі, то на сучасному етапі коло питань значно розширилося. Дедалі об'єктами обговорення і регулювання стають проблеми роззброєння, екології, тероризму, соціальних питань, штучного інтелекту, космічних розвідок та інші. Таким чином, порядок денний дипломатичних зустрічей значно ускладнився, а самі дипломати змушені опановувати нові знання та здобувати компетентності у різних сферах. Так, наприклад, Інститут закордонних справ, який є провідним центром з підготовки дипломатичних кадрів у США, ввів курси з проблем наркобізнесу, біженців, технологій охорони навколишнього середовища, можливого розширення ринків для США.

По-четверте, руйнація біполярної системи, розвиток інформаційного суспільства та комунікаційних технологій обумовили формування нових викликів для сучасної дипломатії. Науковці стверджують, що нині свої позиції суб'єкти міжнародного процесу перенесли в інформаційний простір. Тому, серед проблем, що розв'язують сучасні дипломати часто лунають «інформаційні», «сміслові», «гібридні» війни, які відображають нові форми і способи протистояння в міжнародних відносинах. Це потребує від них враховувати не тільки реальні виміри протиріч, а також можливі і навіть віртуальні.

По-п'яте, новітньою стає і практика активного застосування так званої «віртуальної дипломатії». Про таку форму реалізації

національних інтересів почали говорити після закінчення «холодної війни». Проте активним чинником переконання та досягнення інтересів деякими державами така дипломатія стала лише в останнє десятиліття. Суть її полягає у «м'якому ідеологічному впливі» на свідомість та поведінку громадян певної держави чи регіону. Концепція «м'якої сили» була сформульована Джозефом Наєм на початку 90-х років XX століття. Під «м'якою силою» вчений розуміє здатність держави досягати бажаних результатів у міжнародних справах через переконання (привабливість), а не придушення (насилля, примус, нав'язування), що характерно для «жорсткої сили» під якою розуміємо економічний і військовий вплив чи навіть тиск. «М'яка сила» спонукає інших наслідувати за власною згодою певні норми поведінки та дії владних інститутів на міжнародній арені, що й призводить до досягнення бажаного результату фактично без примусу [1].

По-шосте, дуже близькою до попереднього розглянутої дипломатії стає «публічна дипломатія», яка є процесом просування національного іміджу або бренду. Вперше її застосували американці як метод власної дипломатії. Сьогодні публічна дипломатія стає невід'ємним та ефективним механізмом зовнішньої політики та національної безпеки провідних держав світу, а також міжнародних організацій і інституцій – НАТО, ЄС тощо. Вважається, що вперше термін «публічна дипломатія» використав у 1965 р. Е. Гулліон і зазначив, що «публічна дипломатія має справу із впливом суспільних соціальних установок на формування та здійснення зовнішньої політики. Це охоплює виміри міжнародних відносин поза традиційною дипломатією... включаючи формування урядами громадської думки в інших країнах; взаємодію приватних груп та інтересів в одній країні з такими в інших... та міжнаціональний потік інформації та ідей» [2]. Така дипломатія є «процесом комунікації уряду з іноземною аудиторією, маючи на меті донести їй розуміння своїх ідей та ідеалів, інституцій та культури, а також національних цілей та поточної політики» [3, с. 220].

Якщо контроль над інформацією стає важливим силовим ресурсом, то силова політика й справді ставатиме «м'якішою», оскільки для посилення такого контролю жорсткі військові засоби або економічний тиск не є настільки ефективними як, скажімо, для встановлення контролю над територією. Стереотипи, міфи, культурні норми та ідеологічні принципи стають набагато більш привабливими засобами.

Отже, по-сьоме, поряд із поняттям м'якої сили останнім часом застосовується також концепція розумної сили (smart power) [4]. Під розумною силою мається на увазі спосіб об'єднати м'які та жорсткі

силові ресурси в рамках єдиної стратегії. При цьому «розумність» сили проявляється у здатності гнучкого застосування різних груп ресурсів задля досягнення специфічних цілей. Для цього, в свою чергу, потрібно зрівноваження жорстких та м'яких силових ресурсів, вибірковість їхнього застосування та взагалі подолання цього поширеного протиставлення. Затребуваність концепції розумної сили пояснюється здебільшого помилками сучасних публічних влад і навіть колективів публічних влад, що призводять до неефективного використання силових ресурсів обох типів. Витоки цієї неефективності пояснюються як наслідок поспішного або невмілого, нерозумного їх використання. Відповідно, розумна сила насамперед має на меті оптимізацію зовнішньої політики, гармонізацію та взаємозв'язок використання військових, економічних засобів та дипломатії. Крім цього в сучасному світі діють довгострокові тенденції, що створюють попит на розумну силу. Основною з них є перехід найбільш впливових держав до постіндустріальної фази розвитку, яка характеризується високою питомою вагою інформації та знань у структурі силових ресурсів. Іншими словами, світ стає розумнішим, а тому потребує нових підходів до використання сили у міжнародній політиці.

Таким чином, конструювання нового світового порядку призвело до трансформації методів і інструментів реалізації міжнародних відносин серед яких основним залишається дипломатія. Проте, і дипломатія спираючись на власні засадничі постулати намагається адаптуватися до сучасного виміру світових викликів та запропонувати оновлений набір можливостей для міжнародного порозуміння.

Перед українською дипломатією також постає цілий комплекс інструментальних завдань, без реалізації яких не можна говорити про ефективність провадження дієвої зовнішньої політики та просування своїх національних інтересів. В умовах «гібридної війни» наша держава потребує розширення української інформаційно-комунікативної присутності у світовій громадській думці, що сприяє кращому взаєморозумінню, зростанню взаємодовіри, культурного обміну та зміцненню патріотичної свідомості українців.

Л і т е р а т у р а

1. Процюк М. Концепція «м'якою сили» у філософії політики [Електронний ресурс] / Процюк Маричка. – Режим доступу до статті : https://www.academia.edu/8691489/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BC%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8_%D1%83_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.

2. National framework for strategic communication. Report of the Federal government – White House, Washington, 2009. – 16 p.
3. Paul C. Strategic Communication: Origins, Concepts and Current Debates. / Paul Christopher. – Praeger, 2011. – 231 p.
4. Nossel S. Smart Power / Nossel S. // Foreign Affairs. – 2004. – Vol. 83, – P. 131-142.

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ РАД У ЗАБЕСПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Сімонян А. В.,

*аспірантка кафедри політології
та міжнародних відносин*

*Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Актуальність роботи зумовлена тим, що громадські ради як інститути громадянського суспільства мають неабияку роль у демократизації владних інститутів. Розбудова демократії в Україні є можливим за умов формування ефективної взаємодії влади та громадян, що передбачає здійснення ними своїх функцій з урахуванням громадської думки. Громадські ради стали проміжною ланкою й організаторами діалогу між органами державної влади та громадянським суспільством. Розглянемо, яку саме роль мають громадські ради у процесі нормотворення центральними органами державної влади.

Визначено, що умовою забезпечення прозорості рішень центральних органів виконавчої влади, зокрема, Кабінету Міністрів України, є громадське обговорення проектів постанов та інших нормативних актів з громадськістю. Саме тому для координації заходів, пов'язаних з проведенням консультацій з громадськістю та моніторингу врахування громадської думки, при органах виконавчої влади були утворені постійно діючі колегіальні виборні консультативно-дорадчі органи – громадські ради [3].

Відповідно до закону, ради задля проведення публічних громадських обговорень організовують та проводять такі заходи: конференції, семінари, форуми, громадські слухання, круглі столи, збори, зустрічі з громадськістю, громадські приймальні; теле- або радіодєбати, дискусії, діалоги, інтерв'ю та інші передачі теле- і радіомовлення, Інтернет-конференції, електронні консультації,

телефонні «гарячі лінії», інтерактивне спілкування в інших сучасних формах [4].

Наприклад, в інформації про діяльність Громадської ради при Національній раді за 2017-2018 рр. було вказано, що за рік громадська рада провела обговорення проектів нормативно-правових актів з регулювання діяльності мовників, провайдерів. Результатами таких обговорень стало те, що за пропозиціями громадської ради було збалансовано розмір ліцензійної плати та спрощена регуляція діяльності провайдерів [2].

Проводячи дослідження процесу нормотворення в Міністерствах та рішення інших центральних органів державної влади, ми прийшли до висновку, що існує перелік питань, які є обов'язковими для обговорень з громадськістю. Це означає, що громадські ради в обов'язковому порядку можуть залучатися у проведенні консультацій з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів. Міністерство юстиції, зокрема регламентує, що це можуть бути питання, які стосуються:

- конституційних прав, свобод та обов'язків громадян;
- життєвих інтересів громадян, які у тому числі впливають на стан навколишнього природного середовища;
- інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами;
- правового статусу громадських об'єднань, їхнього фінансування та діяльності;
- витрачання бюджетних коштів (звіти головних розпорядників бюджетних коштів за минулий рік) та впровадження регуляторної діяльності у певній сфері;
- визначення стратегічних цілей, пріоритетів і завдань у відповідній сфері державного управління (у тому числі проекти державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішення стосовно їхнього виконання);
- визначення порядку надання адміністративних послуг;
- надання пільг чи встановлення обмежень для суб'єктів господарювання та інститутів громадянського суспільства;

На обговорення виносяться не лише проекти нормативно-правових актів, а й проблемні питання державної політики для обговорення варіантів їхнього вирішення (політичні документи) [3].

Розглянемо, на яких етапах прийняття рішень органами державної влади можуть залучатися громадські ради.

У теорії політичного менеджменту розроблено та визначено етапну модель владного рішення, яка у демократичному суспільстві складається з таких елементів: 1) етапу виявлення та структурування політичної проблеми; 2) пропозиції та розгляд альтернатив розв'язання політичних проблем експертними інституціями, оцінка наявних політичних альтернатив, що може відбуватися за низкою критеріїв; 3) включення рішення до урядового або парламентського порядку денного та її легітимізація; 4) упровадження та підсумкове оцінювання результатів владного рішення [1].

Констатовано, що всі етапи, крім третього, можуть проходити за участі громадськості. Громадськість та громадські ради як консультативно-дорадчі органи можуть виявляти проблему, надавати пропозиції щодо його регулювання. Однак, залучення до обговорення законопроектів не має системного характеру. Рішення про залучення приймається на основі нормативно-правових документів і бажання голів органу, який приймає рішення або інформація про проведення обговорень взагалі відсутня на сайті багатьох державних органів [2]. Відтак, залучення громадськості має більш ситуативний характер, ніж систематичний. Саме через цю ситуативність роль громадських рад у формуванні державної політики нівелюється.

Таким чином, ми прийшли до висновку, що роль громадських рад у забезпеченні прозорості діяльності центральних органах державної влади полягає в організації, проведенні громадських обговорень нормативно-правових актів, а також рішень. Також ми зазначили, що громадські обговорення можуть проводитися на етапах формулювання пропозицій, обговорення, однак через свою ситуативність та несистематичність, роль консультативно-дорадчого органу нівелюється.

Література

1. Драшкевич А. І. Особливості легітимації владного рішення в умовах демократичного переходу [Електронний ресурс] / А. І. Драшкевич // Актуальні проблеми політики. – 2013. – Режим доступу до ресурсу : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/591/Drashkovych%20Osoblyvosti%20lehitym%20vladnoho.pdf?sequence=1>.
2. Інформація про діяльність Громадської ради при Національній раді за 2017-2018 рр. [Електронний ресурс] // Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.nrada.gov.ua/community_council_documents/informatsiya-pro-diyalnist-gromadskoyi-rady-pry-natsionalnij-radi-za-2017-2018-rr/.

3. Питання, які повинні бути винесені на громадське обговорення [Електронний ресурс] // Міністерство юстиції України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу : https://minjust.gov.ua/m/str_50623.
4. Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України від 6 січня 2010 р. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/10-2010-%D0%BF>.

ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРІВ: СПЕЦИФІКА ПЕРШОГО ТУРУ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КАМПАНІЇ

Щедрова Г. П.,

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

Сучасний політичний процес в Україні, який наразі має домінуючу електоральну компоненту, представляє значний дослідницький інтерес для ряду дотичних наук. Чи не найактивніше у даному контексті зараз застосовуються інструменти та методи політичної соціології. Саме вона здатна, опираючись на емпіричні дані, визначити характеристики та виявити тенденції в електоральному просторі країни.

Цьогорічна виборча кампанія вже характеризується «соціологічною тенденційністю» – таке твердження особливо актуальне, у першу чергу, через те, що виборчі штаби вимушені були робити ставку саме на тенденцію цифр і їхню динаміку, а не на статичні показники. Це зумовлено тим, що з офіційного старту виборчої гонки було виявлено трійку лідерів, що означало важку боротьбу за другий тур. У свою чергу, соціологічні агенції розробляли такі карти опитувань, дані яких могли одночасно задовільнити політичних опонентів. Наприклад, один табір послуговувався відповідями на питання «За кого б ви віддали свій голос?», а інший – «Як ви вважаєте, хто пройде до другого туру?». Отже, спробуємо систематизувати соціологічну матрицю вітчизняного електорального процесу 2014-2019 рр.

Соціологічна карта електоральних уподобань почала формуватися в Україні ще з 2014 р., а першими її даними були результати президентських виборів (25.02.2014 р.). Тоді з явкою у 59,48% чинний Президент П. Порошенко отримав 54,7% підтримки, а Ю. Тимошенко на другому місці мала 12,81%, третє місце обійняв О. Ляшко (8,32%) [5]. За

даними Київського міжнародного інституту соціології, Соціологічної групи «Рейтинг» та Центру Разумкова у 2015 р. трійку фаворитів серед респондентів складали П. Порошенко, Ю. Тимошенко та А. Садовий.

Близько двадцяти моніторингів громадської думки у 2016 р. не виявили фактів ані стабільності рейтингів політиків, ані сталого бачення серед громадян образу майбутнього президента. Так, перше місце у понад 50% випадків посідала Ю.Тимошенко, у понад 40% – П. Порошенко. Друге місце майже половина респондентів віддавали Ю.Тимошенко, менше 40% – П. Порошенку, ще нижчі показники у Ю. Бойка та О. Ляшка. За третю позицію змагалися Ю. Бойко (понад 40%), П. Порошенко (майже 20%), А. Садовий (майже 20%), О. Ляшко (більше 10%), та В.Рабінович (менше 10%). При чому розрив між другим та третім місцями у більшості випадків складав менше статистичної похибки.

Ситуація дещо змінилася у 2017 р. – поруч зі збереженою тенденцією зниження рейтингу Президента П. Порошенка та закріплення першості за Ю.Тимошенко у переліку потенційних кандидатів з'явилися нові прізвища і одразу зі сталими показниками підтримки. Так, у понад 60% випадків перше місце у рейтингах посідала лідерка ВО «Батьківщина» Ю.Тимошенко, у майже 40% – П. Порошенко. Другу сходинку переважно тримав П. Порошенко (понад 60%), за ним Ю. Тимошенко (понад 30%), а також з мінімальним показником музикант С. Вакарчук. Третя позиція також характеризувалася появою нових персоналій – поруч з Ю. Бойком (майже 50%) та Ю. Тимошенко (менше 10%), називалися й А. Гриценко (майже 20%), В.Рабінович (майже 20%), С. Вакарчук (менше 10%). Варто наголосити, що музикант С. Вакарчук та громадсько-політичний діяч В. Рабінович у підсумку навіть не подавали відповідних документів до Центральної виборчої комісії [5]. Однак у пошуку альтернативи респонденти сприймали окремі тези публічних осіб як частину передвиборчих заяв. На думку ряду вітчизняних експертів, такі прояви є наслідком або наростання протестних настроїв, або розчарування населення у діях влади та її можливостях.

2018 р. став піковим у падінні рейтингу діючого Президента – у понад 40% опитувань він не потрапляв до трійки лідерів, часто посідаючи 4-6 позиції. Натомість Ю.Тимошенко в абсолютній більшості досліджень ставала першою серед тих, кому надавали перевагу респонденти. Ще одна знакова відмінність вказаного періоду – в опитуваннях уперше почав фігурувати лідер студії «Квартал 95» В. Зеленський. У третині випадків він посідав другу сходинку рейтингів, поруч із ним – А. Гриценко, рідше – Ю. Бойко та О. Ляшко. Треті

позиції залишали за собою у третині випадків П. Порошенко, рідше Ю. Бойко, за ними – А. Гриценко, В. Зеленський та О. Ляшко. Ще одна превалююча тенденція 2018 р. – мінімальний розрив між другим та третім місцями у понад 80% опитувань.

Ситуація змінилася докорінно у 2019 р. На фоні рекордної кількості соціологічних досліджень протягом перших трьох місяців як з початку року, так і з моменту офіційного старту президентських перегонів, трійка лідерів зазнала чіткої персоніфікації. Першим в усіх опитуваннях фігурував В. Зеленський, другі та треті – П. Порошенко та Ю. Тимошенко з поступовою втратою рейтингу відносно діючого Глави держави. Загалом, розрив між другою і третьою позиціями у більшості випадків перевищував статистичну похибку соцдосліджень. З одного боку, це давало привід політичним технологам стверджувати, що конфігурація другого туру є визначеною, з іншого – поза увагою залишалася та частина електорату, яка або «не визначилася, чи піде на вибори», або «не визначилася з кандидатом».

Результат першого туру став передбачуваним у конфігурації, однак непередбачуваним у показниках підтримки: В. Зеленський – 30,24%, П. Порошенко – 15,95% голосів [5]. Однак вивчаючи основні тези політтехнологів кандидатів у президенти, констатуємо, що перебіг виборчого процесу продукував своєрідний «культ рейтингів». Останні є першими і головними аргументами у формуванні виборчої стратегії та політичної реклами. Наприклад, першість Ю. Тимошенко у 2018 р. залишилася мейнстрімом вірусних передвиборчих роликів і в 2019 р. Попри значне відставання від В. Зеленського П. Порошенка (наприкінці березня 2019 р. майже вдвічі) його команда активно тиражувала рейтингові переваги свого кандидата над лідеркою ВО «Батьківщина» [3]. Однак соціологічні дослідження чітко демонстрували, що відсотковий розрив між вподобаннями усіх респондентів і тих, хто точно визначився зі своєю участю у голосуванні, часто досягав 50%. Тому тут доцільно погодитися із думкою експерта аналітичного порталу «Слово і діло» В. Гладких, який стверджує, що соціологи зараз показують лише ядерний електорат, тому завданням кандидатів є його активне збільшення [1].

Загалом аналіз експертних думок та опитувань громадської думки у період підготовки та проведення першого туру виборів Президента України 2019 р. демонструє такі тенденції:

- по-перше, український виборець апатично ставиться до проявів політичної активності відносно себе – від 30% громадян відмовляються брати участь в соціологічних опитуваннях [2];

– по-друге, сучасний український виборець у більшості своїй не є «ядерним електоратом» певної політичної сили, тому президентські вибори 2019 р. точно не будуть однотуровими. Тут також варто зауважити, що значна кількість виборців послуговується мотивацією «проти діючої влади», віддаючи голос «за» будь-кому не з провладної команди – тобто підтримка виборця є доволі мінливою;

– по-третє, різкі зміни у вподобаннях і ставка на неполітичного діяча свідчить про зневіру електорату у політичному класові, який зараз ухвалює управлінські рішення в державі. Це твердження підкріплюється й останніми даними дослідження аналітично-консультативної фірми Gallup, де йдеться, що громадяни України мають найнижчий у світі рівень довіри до влади у своїй державі [4];

– по-четверте, явка на вибори під час першого туру залежала від рівня усвідомлення громадянами важливості інституту виборів як такого і склала менше 63%. З одного боку, спільним меседжем для всіх кандидатів є заклик до виборців прийти 31 березня (а потім і 21 квітня) на виборчі дільниці. З іншого боку, вітчизняні експерти стверджують, що кандидат, підтримку якого складають, наприклад, молоді люди, втратить у рейтингу за умови хорошої погоди у день голосування, адже виборець скоріше обере прогулянку на свіжому повітрі, аніж перспективу простояти у черзі на виборчій дільниці. Така ситуація викликана тим, що наразі середньостатистичний український виборець не має підтвердження впливовості результатів виборів на його власний добробут чи розвиток країни в цілому.

Окрім того, планомірною тенденцією для президентської кампанії 2019 р. є її використання більшістю кандидатів у якості офіційної заявки на участь у подальших виборах (парламентських 2019 р. та місцевих 2020 р.).

Л і т е р а т у р а

1. Експерт: соціологи зараз показують лише ядерний електорат, завдання кандидатів – його наростити [Електронний ресурс] // Українське радіо. – Режим доступу: <http://nrcu.gov.ua/news.html?newsID=84517>
2. Попова Т. П'ять «хвороб» українських виборців [Електронний ресурс] / Т. Попова // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29271071.html>
3. Суспільно-політичні настрої населення України напередодні першого туру виборів Президента України: березень 2019 року [Електронний ресурс] // Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступу: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=836&page=1>
4. Українці стали лідерами у рейтингу недовіри до влади – опитування [Електронний ресурс] // Главком. – Режим доступу:

<https://glavcom.ua/country/society/ukrajinci-stali-liderami-u-reytingu-nedoviri-dovladi-opituvannya-578952.html>

5. Центральна виборча комісія: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/>

СУЧАСНИЙ СТАН КОНФЛІКТУ В АФГАНІСТАНІ

Шкурба Є. І.,

студентка спеціальності «Міжнародні відносини»,

Літвін Л. А.,

*доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

Свого часу на Заході вважали радянське вторгнення в Афганістан однією з найгрубіших помилок радянського керівництва. Афганістан «поглинув» СРСР на ціле десятиліття. Афганська війна коштувала тисячі життів радянському народові, великих фінансових витрат. Але пройшло всього трохи більше десятиліття і в «афганський капкан» потрапили вже самі американці і їх союзники по НАТО, які не так давно спостерігали радянські втрати в Афганістані [3].

У відповідь на терористичний акт 11 вересня 2001 року, що відбувся у США, штати та їх союзники почали в Афганістані військову операцію «Непохитна свобода», яка офіційно була спрямована проти руху «Талібан» та інших радикальних організацій, що діяли на території Афганістану. Формальним приводом для початку операції американських військ стала відмова уряду «Талібану» видати США Усаму бен Ладена та інших вищих керівників «аль-Каїди», які перебували в той час на території Афганістану.

З цього часу почалися регулярні удари американської авіації по військових об'єктах талібів, які дозволяли військам Північного альянсу перейти в наступ. У листопаді в Афганістані висадився перший контингент американських військ — 1000 солдатів і офіцерів Корпусу морської піхоти ВМС США. Трохи пізніше в Афганістані були розгорнуті Міжнародні сили сприяння безпеці (ISAF), з 2003 року перебували під командуванням НАТО. До 2011 року чисельність ISAF становила 132 457 військовослужбовців з 48 країн світу, від таких сильних держав як Великобританія, Франція і Туреччина до «карликових» Тонга, Бахрейну, Люксембургу, прибалтійських

республік, причому чисельність американських військовослужбовців у складі контингенту становила понад 90 тисяч чоловік [7].

У сукупності ІГІЛ в Афганістані протягом останніх двох років досягло зростання, незважаючи на протидію США, національної армії Афганістану і Талібану. У 2016 році ІГІЛ фактично контролювало лише частина повіту Ачин у провінції Нангархар, а до 2018 року бойовики ІГІЛ присутні в Бадахшане, Тахар, Кундузі, Джаузджане, Сарі-Пулі, Горе, Фарьяб, Кунаре і Лагмані. До того ж ІГІЛ активно залучає до своїх лав етнічні меншини Афганістану: узбеків, таджиків, в цьому відношенні у Талібану, основного конкурента ІГІЛ існують проблеми, пов'язані в першу чергу з націоналізмом, який присутній в рядах талібів.

З іншого боку в разі приєднання Талібану до мирних переговорів можливий розкол в русі, з огляду на неоднорідності талібів, багатьом командирами, які розраховують на перемогу над урядовими силами і НАТО, подібний хід керівництва Талібан може привести до бунту серед талібів.

По суті, для ІГІЛ в Афганістані в середньостроковій перспективі залишається актуальним конкурентна боротьба з Талібаном, напади на урядові структури і релігійні меншини. У цьому аспекті можна розглядати і розширення свого впливу в районах змішаного присутності ІГІЛ і Талібану, де відбувається взаємодія між двома угрупованнями: купівля-продаж зброї, спільні операції по контрабанді героїну тощо [6]. На сьогоднішній день таліби значно відновили свої сили і демонструють значні військові успіхи, що підривають вплив афганського уряду. Зусилля міжнародної коаліції ні до чого не приводять. Війська коаліції не в змозі розгромити талібів.

Нинішній афганський уряд слабкий, він не контролює ситуацію в провінціях і тримається тільки завдяки іноземним військам і величезній фінансовій допомозі від країн-донорів. У боротьбі проти уряду і іноземної присутності, таліби використовують всі можливі засоби. Посилення економічної кризи та розмах боротьби талібів говорить про непопулярність нинішнього правлячого режиму, більшість народу не бажає іноземної військової присутності у країні. Поки іноземні війська не будуть виведені з Афганістану, військове рішення афганської кризи не буде мати ніякої перспективи.

На даний момент рух Талібан являє собою значну силу, з якою необхідно рахуватися як нинішньому афганському уряду, так і світовій спільноті. Кожен день по всьому Афганістану таліби проводять бойові операції, в результаті яких урядові війська несуть відчутні втрати. Таліби впевнені в своїх силах, керівництво руху заявляє про те, що

Талібан видворить окупантів з країни, що вже і відбувається, так як НАТО поступово виводить свої війська з Афганістану [1].

Таліби переглянули свою внутрішню політику і пом'якшили її, у даний час на підконтрольній їм території немає таких жорстких заборон, які були раніше. Прості афганці вважають за краще мати справу саме з талібами, а не з офіційною владою, яку вони вважають корумпованою і слабкою. Суди талібів користуються великим авторитетом, їх рішення є остаточними і беззаперечно виконуються. У провінціях, де встановлена влада руху Талібан, відсутні злочинство та інші злочини, так як таліби не церемоняться зі злочинцями — народ бачить, у чиїх руках насправді зосереджена влада. Агенти талібів працюють на всіх рівнях влади. Багато військовослужбовців АНА переходять на їхній бік. Таліби мають всі шанси здобути остаточну перемогу в цій війні і знову прийти до влади в Афганістані.

Основну допомогу Афганістану надає США, Дональд Трамп виступає на підтримку військової присутності США в Афганістані, яке триває вже вісімнадцять років поспіль. У даний час в Афганістані налічується близько 16 000 американських військовослужбовців, які надають допомогу в підготовці урядових військ і боротьбі з тероризмом [3]. Урегулювання конфлікту почалося з підготовки керівництва Афганістану та Пакистану до мирного врегулювання ситуації у країні за підтримки ООН. Конфлікт завершився 15 лютого 1988 року остаточним виведенням усіх радянських військових частин з Афганістану.

Наслідками війни стали: велика кількість людських жертв — близько 1 000 000 чоловік, технічні втрати та продовження боротьби з терористичним режимом. Через три роки після відходу радянського військового контингенту, до влади у країні прийшли радикальні ісламісти. У квітні 1992 року Демократична Республіка Афганістан була остаточно ліквідована ісламістами. У країні почався повноцінний хаос. Її розділили численні угруповання. Війна всіх проти всіх там тривала аж то вторгнення військ НАТО на початку XXI століття. У 90-і роки у країні розпочався рух «Талібан», який став однією з провідних сил сучасного світового тероризму. Мир і спокій в країні так і не настав.

Отже, в усі часи війна була і буде частиною життя кожної країни без винятку, інтереси країн безперервно перетинаються і країнам доводиться відстоювати свої інтереси воєнним шляхом. Важливим інструментом для війни стала ксенофобія, тобто сприйняття чужого як незрозумілого, незбагненого, а тому небезпечного і ворожого. На цій основі легко розпалюється національна, релігійна чи соціальна ворожнеча. Така ситуація відбувалася в Афганістані у XX сторіччі та продовжується у XXI. Ворогуючі сторони не можуть досягнути своєї

мети без використання збройних сил, як головного і вирішального засобу. Афганська війна почалась як внутрішньополітична криза однієї країни, яка переросла в іноземну інтервенцію та участі в ній низки країн, які ще більше розхитали нестабільний політичний режим Афганістану.

Література

1. Аналітичний Центр «Розумні Рішення» : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу: <https://prudent-solutions-analitika.org/2018/02/20>
2. Афганістан сьогодні : Офіційний сайт : [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу: <http://afghanistantoday.ru>
3. Афганська війна в Історичному словнику : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу: <https://gufo.me/>
4. Биков, В. Ф. Під Баграмі: записки учасника афганських подій / В. Ф. Биков. — Мінськ. : Бонем, 2010. — 112 с.
5. Валецький О. В. Особливості ведення бойових дій в Афганістані (2001-2015): Короткий нарис / О. В. Валецький, В. М. Неєлов // Центр стратегічної кон'юнктури. — М.: ЮНИТИ, 2015. — 88 с.
6. Іванов А. Загадки афганської війни : Підручник / А. Іванов. — М.: Вече, 2015. — 294 с.
7. Великі історичні бої та війни : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — 2007-2018. — Режим доступу: <http://falange.ru>

ОБМЕЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Янковська А.О.,

*Національний педагогічний
університет імені М.П. Драгоманова*

Маніпулювання є атрибутом взаємодії на різних рівнях обміну інформацією. Відповідно, абсолютно позбутися такого впливу неможливо, адже маніпулятори апелюють до емоцій громадян, подають завуальовано політичну інформацію, щоб сформувати порядок денний і громадську думку.

Звичайно, щоб зменшити вплив маніпулювальних технологій потрібно навчитись їх розпізнавати. В цьому допомагає просвіта населення у галузі політичних знань, публікаціях аналітичних матеріалів, в яких розкриваються зміст маніпуляцій і конкретні

технології. Поряд з розпізнаванням маніпулювання, виявленням його основних рис, визначенням місця і ролі вербальних і невербальних засобів маніпулювання, можливо найважливішою в наш час постає проблема захисту та мінімізації політичного маніпулювання.

Специфіка захисту від політичного маніпулювання полягає в захисті прав особистості (або суспільства в цілому) на вільне волевиявлення щодо існуючого політичного режиму, що діють політичних сил або будь-яких інших політичних питань [1, с. 621].

На нашу думку, можна виділити чотири рівня захисту від політичного маніпулювання:

1. Захист цілісності особистості.
2. Підтримка позитивного Я-образу в міжособистісній взаємодії.
3. Захист цілісності групи як відповідь на загрозу розпаду.
4. Захист цілісності групи від руйнівних факторів міжгрупових взаємодій.

Залежно від характеру захисних дій, захист від маніпулювання ділиться на неусвідомлену і свідому. Неусвідомлений захист від політичного маніпулювання базується на використанні захисних механізмів психіки. Тобто, механізмів, що забезпечують усунення або мінімізацію негативних переживань, що травмують особистість, її самооцінку, образ свого Я. Захисні механізми психіки діють непомітно, на рівні підсвідомості. Тому людина не усвідомлює причину, мотиви, цілі та навіть факту своєї захисної поведінки щодо певного явища, об'єкта чи події. Можна виділити кілька основних механізмів захисту психіки: заперечення, витіснення, раціоналізація, інтелектуалізація тощо.

В умовах демократії, заснованої на ідеологічному, політичному, інформаційному плюралізмі, роль політичного маніпулювання зростає саме за рахунок високого рівня конкуренції на політичному полі. У той же час маніпулювання стає занадто технологізованим і варіативним у знаходженні найбільш ефективних способів впливу на політичну свідомість і поведінку.

Як справедливо вважає дослідник В. Набруско [2, с. 347], медіа, з одного боку, є провідними інститутами демократії і свободи слова, а, з іншого, – перебуваючи в економічній залежності або власності окремих впливових суб'єктів або груп і використовуючи в роботі замовні медіа-матеріали, приховану рекламу, маніпулюючи громадською думкою, є загрозою національній безпеці і процесам політичної легітимації.

Відомо, що мас-медіа намагаються зібрати свою аудиторію завоювати її довіру, стати авторитетом і через інформування організовувати її сприйняття реальності. Спосіб мінімізації такого

впливу – недовіра до ЗМІ (питання до контенту, способів подачі інформації тощо). Мас-медіа намагаються впорядкувати соціальні значення (важливо-неважливо, істинно-брехливо, справедливо-несправедливо) репрезентують зразки, моделі, коди. Способом опору цій формі владі мас-медіа – напрацьовувати інші джерела впорядкування, аналітичні моделі (література, філософія). Мас-медіа прагнуть нівелювати кордони між недійним образом і реальним явищем. Тому способом опору є особистий контакт з політичною інформацією. Взагалі дієвим методом є відмовитись від постійного контакту із ЗМІ та критично мислити.

Важливо також прагнути до медіа грамотності як шляху адекватного розуміння стратегії виробників медіа продукції: розпізнавати пропаганду, цензуру, ангажованість, маніпулювальні технології, оцінювати наміри та компетентність автора повідомлень, порівнювати репрезентовані цінності із своїми, уміння приймати власні раціональні рішення.

Ю. Хабермас слушно зазначає: коли соціальна теорія служить ідеології, це формує помилкову злагоду і взаєморозуміння у суспільстві. Він виділяє критичні соціальні науки, націлені на саморефлексію, усвідомлення власних передумов і тим самим емансипацію людини від дії факторів, що обумовлюють її поведінку [4, с. 39]. Таким чином, у завдання соціогуманітарних наук входить не тільки розпізнавання і запобігання актів маніпулювання, але і подолання різних форм відчуження.

Звернемось до такої важливої складової мінімізації маніпулятивного впливу ЗМІ як медіаосвіта. Нині медіаосвіта (media education) розглядається як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалах ЗМК з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою різних медіатехнік. Засновані у результаті цього процесу навички називаються медіаграмотністю. Медіаосвіта є частиною головних прав кожного громадянина будь-якої країни світу на свободу самовираження і права на інформацію, і є інструментом підтримки демократії.

Отже, йдеться про формування медіакультури, яку визначають як сукупність інформаційно-комунікативних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей, вироблених людством у процесі культурно-історичного розвитку, що сприяють формуванню суспільної свідомості та соціалізації особистості.

Роль медіакультури в суспільстві зростає небаченими раніше темпами. Це комплексний засіб освоєння людиною, зокрема, політичної реальності в її соціальних, інтелектуальних, моральних, художніх, психологічних аспектах. Рівень розвитку сучасних ЗМК та специфіка їх всебічного впливу на особистість доводять, що медіа є одним з чинників практичної реалізації теорії «діалогу культур», розробка якої була ще розпочата М. Бахтіним і продовжена Ю. Лотманом, В. Біблером та іншими дослідниками [3, с. 58].

Тому, для підвищення критичного мислення, мінімізації політичного маніпулювання важливо проводити тренінги, семінари, вебінари, впроваджувати потужну політичну освіту, викладати політологію як одну з головних дисциплін у всіх ВНЗ для всіх спеціальностей. Важливими є самоосвіта, медіаосвіта та підвищувати рівень медіаграмотності та медіакультури. Тренінги та вебінари повинні проводитись та ініціюватись не лише навчальними закладами, але й при активній ролі громадських організацій.

Л і т е р а т у р а

1. Житникова Т. А. Политическое манипулирование: суть и механизмы защиты // Молодой ученый. – 2017. – № 6. – С. 620-623. [Электронный ресурс]. – URL <https://moluch.ru/archive/65/10729/> (дата обращения: 20.03.2019).
2. Набрusco В. Медіаресурс в Україні. // Теле- та радіожурналістика. – 2018. – Вип. 12. – С. 346-349.
3. Панова Л. Н., М. М. Бахтин и Ю. М. Лотман: диалог о диалоге. // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств : науч. журн. – 2009. – N 6. – С. 57–60.
4. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. –СПб. : Наука, 2000. – 380 с.

Секція 4

МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

USE OF INFORMATION TECHNOLOGY TO MOTIVATE STUDENTS FOR SELF-STUDY

Babayev Sh. O.,

*State Energy Institute of Turkmenistan
(Mary, Turkmenistan)*

Babayeva M.O., Babayeva A.O.,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Student's self-study work plays an important role in learning foreign languages; they should study at least from 30 minutes to 3 hours a day to attain success. Students usually exhibit a positive attitude towards self-study, but they often fail to complete their tasks. In language lessons teachers must use effectively modern techniques and technologies, computers, smart phones, video and audio contents as much as possible to motivate students.

Sense organs play an important role in receiving information. For example, science says that people receive someone's speech in 28 seconds, color photos and pictures - in 0,9 seconds, movies and programs on TV - in 0,7 seconds, something they can touch - in 0,4 seconds. People can perceive 15% of audio materials, 25% - of visual materials, 65% of audio-visual materials. From this statistics, it is clearly seen that one of the most interesting and motivating methods to help students learn and memorize words, do self-study work effectively is using movies and videos in language classes. Besides enhancing their scientific vocabulary, our students are learning academic English, in other words they are English language learners. So following these strategies, teachers must help students improve all language skills while teaching them scientific vocabulary and assessing their self-study work.

General principles of tdei.tm educational website

The sub domain of a website tdei.tm is developed not only to help students to learn and consolidate all subjects which are taught at this institute but also to learn foreign languages and control learning outcomes directly with the help of means of information technology, smart and innovative methods of learning.

Smart content. If we talk about foreign language lessons, all the words are divided into categories such as unknown and known words. This way, it is possible for students to choose the list of unknown words and print it, share it with others and learn the words by heart. New words are not given separately, but they are given in context, as presented in “lingvo” dictionary.

Innovative structure. We can support students' learning vocabulary by supplementing auditory information with visual subtitles. Students can see both English and Turkmen scripts when they watch videos.

When Students encounter unknown words while watching videos, they can click on the unknown words and video stops and shows the translation of that word. We can use this program also on desktop computers, Ipad, and mobile phones.

Conclusion

While there are many more strategies for helping students learn and use scientific vocabulary and do self-study tasks, tdei.tm educational website provides a starting point for combining science content and vocabulary instruction.

Using modern techniques and technologies in learning process is one of the most effective methods to motivate student to learn and to complete their self-study tasks and to upgrade traditional model of assessment where words and terms are often presented in isolation and students are tested on the words alone, without application to concepts. As a result of this, student will be able to receive colored, dimensional and notional information. This educational website tdei.tm developed by E-learning center of our institute helps to motivate students to learn foreign languages, makes classes more interesting and active and gives the students the opportunity to manage their time effectively, enhance vocabulary, to be able to control and assess their learning process on their own. When teachers and students share scientific vocabulary, we learn to communicate while engaged in science.

References

1. Rhoads, K. & de Haan, J. Enhancing student self-study attitude and activity with motivational techniques / K.Rhoads, & J. de Haan // Studies in Self-Access Learning Journal.— 2013.—XX.— P. 175-195.

ORIENTATION METAPHORS IN DIFFERENT LANGUAGES

Khokhlov A.,

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Metaphors are deeply rooted in our perception of the world. They are a usual part of language and everyday communication.

According to Mike Johnson and George Lakoff, the authors of «Metaphors we live by» [1, p. 35-40], in the languages of the Western/European region, *forward* and *upward* directions have a positive meaning, *downward* and *backward* a negative one. That is why we feel on the *top* of the world, why we *fall* into depression, and why we *lose* our spirit. These concepts are connected with the physical side of the issue (the *bended* or *crooked* person is sick, upset. *Direct* posture is a positive, correct emotional state, in our view).

Likewise, the concept of conscious is rendered with the help of the preposition *up* (get up, вставать), unconscious – *down* (He fell into a trance, Он впал в транс). Health – *up* (He's at the peak of health, Он на пике здоровья), death – *down* (He came down with the flu, Он свалился с гриппом); Power – *up* (He's in the upper echelon, Он в верхнем эшелоне власти), submission – *down* (He is under my control, Он у меня под контролем); Virtues – *up* (She has high standards, У нее высокие требования), Vices – *down* (That was a low trick, Это была низкая уловка) [1, p. 35-41]. These concepts allow us to determine what is considered good and important in our culture, and what is considered bad. It is fair to say that orientation concepts partly shape the picture of the world.

We can see that there are some differences in other languages, like in Japanese. There, the concepts of balance and cyclicity are more traditional. The idea of ambiguity and duality of everything that surrounds us has passed from ancient philosophies even into modern culture.

We say “the spirit rises“, and the Japanese can say: the “spirit blossoms“. These phrases are equivalent, but the metaphorical conceptions that they use are completely different.

Therefore, we can conclude that the concept of orientation metaphor depends precisely on language, society and culture. We can notice this on the attitude of the Japanese to death. In Japan, death is not considered as a bad and scary thing. It turns out that the orientation concept “down – negative” is not relevant there. (“*One murder is the life of many,*” “*In death, flowers bloom,*” “*Death exists not as the opposite of life, but as part of it*”: popular wisdom) [3, p. 174-174]. This is partly because Europeans and Americans are more focused on individualism, and the Japanese on the collective good. The

death of one may be a good to others. As an example, not so long ago, in the hungry mountain villages of provincial Japan, old men and women who could no longer work and felt that they had become a burden for their children, demanded that they be carried to the mountains and left to die there of starvation. It is called “ubasute” [4].

In the Japanese language, it is possible that there are no such orientation concepts as ours, or these concepts may have significant differences. In the understanding of the Japanese, a person who dies simply goes from one part of the cycle to another.

Thus, metaphorical concepts in different regions affect the perception of the world in different ways. This reflected not only in language and conversations, but also in the perception of different concepts, like death, or dispute and many others. Cyclicity and balance are reflected in Asian art and architecture.

It is fair to say that such metaphorical concepts in different languages form not diametrically opposed perceptions of the world, but fundamentally different ones. That is why it is so difficult for two different cultures to understand each other.

In conclusion, we may say that this topic is an extensive material. Mike Johnson and George Lakoff analyzed different orientation metaphors and concluded that each orientation metaphor has intrinsic systematicity, and that most of our fundamental concepts are organized using one or more orientation metaphors. But the very comparison of how orientation metaphors and metaphorical concepts, in general, influence the formation of thinking and the attitude of various ethnic groups has not been described in detail in scientific papers. The topic requires more detailed research.

References

1. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А.Н. Баранова. – М.: Едиториал УРСС, 2004 с. 25-49
2. Теория метафоры: Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. /Вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой; Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. — М.: Прогресс, 1990. — 512 с.
3. Образцова И. И. Особенности японского менталитета на примере отношения к суициду / И. И. Образцова // Сумма философии. Вып. 7.— Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2007. — С. 174-179.
5. Ubasute – Wikipedia: [Электронный ресурс] — Режим доступа: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ubasute>

АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Бабаев Ш.О.,

*Государственный энергетический институт
Туркменистана (г.Мары, Туркменистан)*

Бабаева М.О., Бабаева А.О.,

*Восточноукраинский национальный университет
имени Владимира Даля*

Процесс глобализации сегодня очевиден и, распространяясь на все сферы развития общества, является предметом жарких дискуссий не только в области социологии, культурологии, политологии, информационных технологий, но и в лингвистической среде. Это объясняется тем, что исследуемое явление носит противоречивый характер. С одной стороны, налицо несомненный положительный потенциал, характеризующийся стиранием границ между исконно традиционными стандартами и представлениями, стремление к общим и универсальным ценностям, интеграционные процессы. С другой стороны, – возрастающие взаимозависимость, взаимовлияние, чаще всего принимающие нежелательные формы.

Языковая эволюция является своего рода следствием способности языка к постоянным изменениям, что приводит к определённым проблемам, которые постоянно находились и находятся в поле зрения исследователей языка. В век глобализации и ускоренного усовершенствования информационно-коммуникационных технологий традиционными становятся трансформации:

- превалирование одних языков над другими;
- появление транснациональных вариантов;
- «лингвистическая глобализация».

Процессы глобализации привели к появлению новых языковых форм и вариантов. Данная тенденция нашла своё отражение в ряде языков, получивших статус универсального средства общения. В большей степени это относится к английскому языку. Чаще всего, английский язык стал использоваться для международного общения не носителями языка, а теми, для кого он является иностранным. Для обозначения английского языка в качестве средства международного общения лингвистами используются различные термины: **«English for International Communication»**, **«Global English»**, **«Net English»** и т.д.

Глобальный английский может стать отличным решением для тех, кому нужно выучить иностранный язык в краткие сроки для

решения ежедневных бытовых задач, но речь такого человека будет очень примитивна и бедна. Данный язык не обладает обширным вокабуляром (около 1500 слов), в нем полностью отсутствуют идиоматичные выражения, употребляются преимущественно упрощенные синтаксические конструкции. Если же мы хотим, чтобы выпускник вуза или специалист владел иностранным языком на таком уровне коммуникативной компетенции, который позволяет свободно использовать его в профессиональной и научной деятельности, то выбор скорее должен быть сделан в пользу стандартного английского языка.

Более того, распространение упрощенного варианта английского языка ставит под угрозу судьбу его классической версии: если все больше людей будут отдавать предпочтение глобальному варианту, то классический английский будет использоваться только его носителями, которым также придется осваивать еще и Global English.

Многие зарубежные лингвисты сходятся во мнении, что обогащение словарного запаса и потенциала английского в качестве языка международного общения всё чаще осуществляется с использованием слов и словосочетаний, зародившихся в американской версии английского языка. Нередко в письменном варианте вместо британских эквивалентов (*organise, centre, defence, offence*) используются американские (*organize, center, defense, offense*). Помимо этого, большинство специалистов в области языкознания склоняются к следующему мнению: языки, приспосабливаясь к новой среде, не только заимствуют новые слова, что в определённой степени является естественным процессом, но и «поглощают» размытые формы, ставшие результатом искажения языковой нормы.

Взаимовлияние языков может раскрыться и с другой стороны, когда воздействие одного языка распространяется на другой язык, его лексические единицы, а значит и культуру. Это объясняется тем, что со словами входят и ежедневный обиход понятия, представления и реалии иноязычной культуры. Например, при употреблении таких слов как **хостинг, фаст фуд, пиар, караоке, e-mail, смайлик** сразу возникают понятия, связанные с различными сферами нашей жизни. Примером глобализации английского языка могут послужить также вывески и рекламы на улицах: **sale** вместо **распродажа**, **discount** вместо **скидка**; **beauty salon** вместо **салон красоты**; **medical center** вместо **медицинский центр** и т.д. Не углубляясь в данный феномен, мы можем констатировать, что сегодня английский язык играет доминирующую роль в межкультурной коммуникации на международной арене как в сфере экономики и бизнеса, так и в науке, а также в средствах массовой информации. В связи с этим необходимость и важность изучения

английского языка в качестве иностранного постоянно возрастает и в нашей стране.

Следует отметить, что в наиболее выгодном положении оказываются носители языков международного или регионального общения, поскольку они являются официальными рабочими языками международных организаций, например, ООН (английский, французский, испанский, русский, арабский, китайский). При этом в сфере информационно-коммуникационных технологий наиболее распространенным является английский язык.

Таким образом, выявляются два важных аспекта глобализации языка:

- создаётся единая платформа для всеобщей коммуникации и сотрудничества;
- возникает реальная опасность потери чистоты языка.

В связи с этим возникает необходимость разработки и осуществления эффективных мер, которые могли бы нейтрализовать отрицательное воздействие глобальных проявлений.

Л и т е р а т у р а

1. Ахмедова Т.Т., Гезалов А.А. Теоретические проблемы определения критериев общественного развития в условиях глобализации [Электронный ресурс] / Т.Т. Ахмедова, А.А. Гезалов // Полигнозис.— 2(41).— № 2011. Режим доступа к ресурсу: <http://www.polygnosis.ru/>
2. Универсальный эволюционизм и глобальные проблемы / Отв.ред. В.В.Казютинский. Е.А.Маччур. – М.: ИФ РАН, 2007.
3. Ferguson G. Language planning and education / G. Ferguson. — Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. — 248 p.
4. Odlin T. Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning / T. Odlin. – Cambridge University Press. – 1996.
5. Rashidova D.K. Exploring information technology and global computer network. Internet in teaching English as second language / D.K. Rashidova. – TACI. – 2013.

СТРАТЕГІЇ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бовт А.Ю.,

*к.пед.н., старший викладач
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

З глибин століть народна мудрість доносить до нас, що «На помилках вчаться», «Не помиляється лише той, хто нічого не робить». Дійсно, помилки є невід'ємними супутниками процесу здобуття нових знань та навичок, зокрема, під час вивчення іноземної мови. Але в навчальному процесі перед викладачем постає чимало запитань стосовно виправлення помилок. Що робити з помилкою? (Виправляти її чи ні?) Коли слід її виправити? (Одразу, пізніше, наступного уроку?) Хто має її виправити? (Власне студент, однокласники, викладач?) Яким чином слід її виправити? (Яка стратегія буде найкращою?)

Якщо розглядати питання, чи варто виправляти помилки, тут дослідники висловлювали різні думки. Наприклад, Лоуен зазначає, що помилки необхідно виправляти обов'язково, оскільки студенти отримують від цього велику користь. Проведені дослідження показали, що виправлення помилок сприяє прагненню студентів до навчання, мотивує їх розвиватися, підвищувати рівень знань і позбавлятися в майбутньому подібних помилок [2].

В свою чергу, Бартрам вважає, що помилки виправляти не слід, оскільки це може підірвати впевненість студентів, перервати хід уроку або бесіди, демотивувати і створити психологічний бар'єр, який студентам буде важко подолати через страх помилитися [1].

На нашу думку, виправлення помилок є важливою складовою навчального процесу, адже інакше студент не усвідомлюватиме, де він помилився, що в майбутньому призведе до повторення тих самих помилок. Адже відомо, що легше вивчити щось заново, ніж перевчити те, що було вивчено неправильно. Викладачі повинні зосереджувати увагу на тому, що студенти говорять (сенс) та як вони говорять (форма) в процесі усної чи письмової комунікації іноземною мовою. Водночас виправлення помилок має здійснюватися таким чином, щоб в майбутньому не призвести до демотивації. Слід пам'ятати, що навчальне середовище має бути максимально комфортним.

Наступне питання – коли варто виправляти помилки? В цьому випадку існує декілька стратегій, які мають свої плюси та мінуси.

1. Негайне виправлення, коли викладач виправляє помилку безпосередньо під час виконання студентом завдання, де важлива насамперед правильність. Перевагами цієї стратегії є те, що помилки виправляються в певному контексті, що сприяє кращому запам'ятовуванню; студент може одразу запитати у викладача щодо розтлумачення незрозумілого граматичного, лексичного або стилістичного явища; студент може сам виправити помилку, якщо помітить, що викладач збирається внести корективи. Але ця стратегія має і свої недоліки, оскільки студент може швидко забути, які помилки зробив і яким є правильний варіант, а також розгубитися і бути не в змозі виконувати завдання далі.

2. Пізніше виправлення застосовується, коли студенти виконують завдання, де важлива швидкість, а викладачі виправляють помилки пізніше, щоб не переривати хід комунікації. Перевагами цієї стратегії є те, що процес комунікації не переривається; якщо студенти виконують завдання у парах або у міні-групах, виправлення помилок є «анонімним», тобто викладач вказує лише на помилку, а не на те, хто її зробив, що є психологічно більш комфортним; також студенти так само можуть працювати у парах або у міні-групах над виявленням і виправленням помилок. Але недоліком цієї стратегії є те, що студент не зрозуміє, де була саме його помилка і не помітить її наступного разу.

Ми вважаємо, що обидві стратегії можуть бути використані в навчальному процесі, але за різних обставин. Звичайно, коли виконується вправа на розвиток навичок говоріння, краще не перебивати, а залишити розбір помилок і виправлення на потім, записавши всі неточності під час виконання студентами вправи.

Далі необхідно вирішити, хто саме має виправити помилку. Тут можливі три варіанти. По-перше, власне викладач, оскільки в цьому випадку всі студенти одразу чують і бачать правильний варіант (за необхідності – з додатковими коментарями і поясненнями), але таким чином викладач стає домінуючою фігурою в класі, замість того, щоб бути лише фасилітатором. Такий спосіб виправлення не дає можливості студентам самим подумати і проаналізувати ситуацію, а викладач не може з'ясувати, що було причиною помилки – незнання або неувважність.

Помилки також можуть виправляти і інші студенти. Таким чином, вся аудиторія долучається до процесу виявлення і виправлення помилок, студенти уважніше слухають один одного. Окрім того, така стратегія стимулює мислення та сприяє співпраці студентів. Але інші студенти також можуть помилитися і назвати неправильні варіанти; а студент,

який помилився, може відчувати сором перед своїми однолітками, що може призвести до конфлікту в групі.

Нарешті, студент може виправити свою помилку самостійно. Але такий спосіб можливий тільки, якщо студент має досить високий рівень володіння матеріалом, але йому просто не вистачає практики. В такому випадку, він здатен виправити себе сам, якщо помилка сталася через неухважність.

Щодо стратегій власне виправлення помилок, ми розглянемо найпоширеніші.

1) пряме виправлення (викладач вказує, що студент зробив помилку і пропонує правильну відповідь);

2) переформулювання (викладач прямо не говорить, де саме була помилка, але дає правильну відповідь або просто переформулює те, що студент сказав не так);

3) Перепитування (таким чином викладач сигналізує, що сталася помилка або що висловлювання не зрозуміле);

4) вилучення інформації (викладач може розпочати речення і дати студенту закінчити його, або попросити студента переформулювати речення, в якому була помилка);

5) надання металінгвістичної інформації (викладач не дає правильної відповіді, але задає питання, щоб допомогти студенту побачити помилку);

6) повторення (викладач повторює речення або висловлювання з помилкою, але змінює інтонацію, роблячи наголос на помилці).

Таким чином, в методиці викладання іноземних мов відома велика кількість різноманітних стратегій виправлення помилок, які сприяють розвитку та вдосконаленню знань і навичок студентів. Обираючи стратегію виправлення помилок, викладачі повинні звертати увагу на широкий спектр індивідуальних факторів (вік студента, рівень знань, мотивація, тривожність, індивідуальні уподобання тощо); намагатися здійснювати виправлення помилок у контексті, щоб зберегти хід комунікації; використовувати різні стратегії, залежно від ситуації.

Л і т е р а т у р а

1. Bartram, M., Walton R. Correction: A Positive Approach to Language Mistakes / M. Bartram, R. Walton. Boston: Heinle ELT. 1991. 122 p.
2. Loewen, S. Error correction in second language classroom [Electronic Source]. CLEAR News, Volume 11, Issue 2 http://www.clear.msu.edu/clear/files/2514/0329/3290/Fall_2007_Newsletter-_Error_correction.pdf. Accessed on April 05, 2019.

ПРОБЛЕМИ ЖАНРОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ ФАНФІКШН

Ігошев К. М.,

викладач

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

З 90-х років ХХ століття спостерігається стрімкий зріст популярності фанатської літератури (так званої фанфікшн). На нашу думку, це зумовлено декількома причинами. По-перше: небажання розлучатися з улюбленими героями. По-друге: бажання спробувати власні сили в літературній творчості. По-третє: бажання повернути «приватизовану» народну культуру, наблизити її до пересічного читача.

Не зважаючи на досить давню традицію фанатської літератури (згадаймо, наприклад, феномен популярності героя Р. Говарда кімерійця Конана) в літературознавчих колах вона починає досліджуватись лише на початку нового тисячоліття. З розповсюдженням Інтернету будь-яка людина отримала можливість створити свій власний фанфік і опублікувати його у мережі на розсуд читачів абсолютно безкоштовно.

Спершу, коли кількість фанфіків була невеликою, їх можливо було згрупувати в один жанр. На сучасному етапі ж фанфікшн характеризується як літературний напрям, що налічує мільйони творів десятків різноманітних жанрів. Фанфіки – історії, написані шанувальниками художніх творів, кінофільмів, серіалів чи комп'ютерних ігор. Їх особливістю є запозичення ідей, сюжету чи/та персонажів оригінального твору.

Закордонна традиція вивчення фанатської літератури (fan studies – фанатські студії) налічує близько тридцяти років і вже має власну історію, термінологію та методологію, а також коло нагальних невирішених базових питань. Найнагальнішим питанням теорії фанфікшну є його жанрова приналежність. Цією проблемою займаються закордонні та російські дослідники. Однак російське літературознавство зацікавилось цим питанням лише в останні десятиліття, з ростом популярності російськомовного фанфікшну та виникненням сайтів, присвячених фанатській літературі (наприклад міжнародний fanfiction.net та російський ficbook.net). Україномовні фанфікшн-сайти також існують (наприклад, <http://www.fanfic.pp.ua/>), але вони містять значно меншу кількість опублікованих творів. Серед російських літературознавців, що пишуть про проблеми фанфікшну в

останні роки, можемо назвати Афанасову Н. В. [1], Четіну О. М. та Ключову К. О. [2], Шatroву О. Д. та Ласіцу Л. О. [3].

Одним із перших дослідників фанфікшену став Г. Дженкінс, який видав у 1992 році книгу під назвою «Текстові браконьєри. Телевізійні фани та культура участі» [4]. Ця книга була видана ще до «цифрової революції», тому наразі дещо застаріла, хоча основні положення Г. Дженкінса все ще зберігають актуальність. В основному Г. Дженкінс аналізує на предмет зв'язку з фанатською творчістю телевізійні фільми та серіали, на кшталт «Стар Трек» чи «Красуня та Чудовисько», тому фанатський текст як такий залишається майже повністю поза його увагою. Вслід за П. Рабиновичем [5] Г. Дженкінс пропонує розглядати літературні жанри (та жанри взагалі) не як фіксовані набори ознак, а як види читачьких стратегій інтерпретації цих текстів. П. Рабинович виділяє чотири основні читачькі стратегії:

- «принципи помітності», що надають пріоритет окремим аспектам наративів як потенційно цікавим та важливим, водночас відсуюваючи усі інші на узбіччя;

- «принципи важливості», що допомагають визначити, які сенси чи/та імплікації можна надати популярним текстовим характеристикам;

- «правила конфігурації», які формують читачькі відчуття стосовно можливих варіантів розвитку сюжету і дозволяють читачеві зрозуміти, якою буде задовільна розв'язка цього сюжету;

- «правила зв'язності», які формують екстраполяції читачів від текстових деталей, спекуляції, які вони роблять, засновуючись на інформації, що непрямо присутня в сюжеті [5, с. 421-423].

Г. Дженкінс пояснює цю концепцію на прикладі телесеріалу «Красуня та Чудовисько» (1987), зазначаючи, що з боку цих стратегій цей серіал може бути «прочитаний» одночасно як казка, класичний романс (з трагічним фіналом), сучасний романс (з «хепі-ендом»), як пригодницький екшен та утопія. Але на нашу думку ця концепція не наближає нас до розуміння природи літературного жанру як такого (а те, що він існує – безперечно), а лише уводить нас у бік теорії інтерпретації художнього тексту. Навіть сам Г. Дженкінс далі в розділі про серіал зазначає, що попри все жанрове різноманіття «Красуні та Чудовиська» в серіалі домінує все ж романс, а все інше є лише надбудовою на основному каркасі: «Хоча й ці інші потенційні інтерпретації й цілком не зникають з досвіду «читача» серіалу, більшість членів Бостонської групи наполягали на тому, що «Красуня та Чудовисько» це, перш за все і в основі своїй, популярний романс» [4, с. 136]. Тож і цей підхід не дає нам необхідний інструментарій для розмежування жанрів та жанрових різновидів літератури фанфікшн.

Шатрова О. Д. та Ласіца Л. О. у власній статті пропонують наступну жанрову класифікацію творів літератури фанфікшн, що укладається в таку таблицю [3, с. 43]:

Ознака	Види
Розмір	
Обсяг твору	Максі (Max) Міді (Midi) Міні (Min) Драббл (Drabble) Віньетка (Vignette) Фанфіклет (Ficlet)
Жанр	
Тема	Екшен (Action) Пригодницький жанр (Adventure) Детективний жанр (Detective) Романтичний жанр (Romance) Флафф (Fluff) Гумористичний жанр (Humor) Дарк (Dark) Детфік (Deathfic) Ангст PWP (Plot, What Plot?)
Категорія	
Збіг з реаліями світу оригінального твору	Фанфік, що збігається з реаліями світу оригінального твору, не має власного терміна AU (Alternative Universe) (Альтернативний Світ) Кросовер (Crossover)
Збіг характеру персонажа фанфіку з характером персонажа оригінального твору	Фанфік, характер персонажу якого не має відмінностей від характеру персонажу оригінального твору, не має власного терміна. ООС (Out Of Character) (Поза характером)
Наявність любовної лінії	Джен (General audience) Гет (Heterosexual) Слеш (Slash) RPS (Real Person Slash) RPF (Real Person Fiction)
Зв'язок з оригінальним твором	Пріквел (Prequel) Сіквел (Sequel) POV (Point Of View) Відсутня сцена (Missing scene) Сайдсторі (Sidestory)
За способом створення	Рольовка (Round Robin) Сонгфік (Songfic) Філк (Filk)

Рейтинг	
Придатність для різноманітних вікових груп	G (General Audience) (Для будь-якої аудиторії) PG (Parental Guidance Suggested) (Бажаний батьківський нагляд) R (Restricted) (Обмежений) NC-17 (No One 17 & Under Admitted) (Для 17 р. й молодше перегляд заборонено)

Дана класифікація базується на структурі сайтів fanfiction.net та facebook.net, що сьогодні є найбільшими фанфік-ресурсами в мережі Інтернет. Але, на нашу думку, це скоріше опис, а не класифікація, бо тут відсутній єдиний основний класифікаційний принцип. Наразі це лише схема, що описує усе жанрове різноманіття літератури фанфікшн. Головні проблеми літератури фанфікшн все ще не вирішені.

Л і т е р а т у р а

1. Афанасова Н. В. О чем говорят фикрайтеры / Научный диалог. – 2016. – №3(51). – с. 9-17.
2. Четина Е. М., Ключикова Е. А. Фандомы и фанфики: креативные практики на виртуальных платформах / Вестник Пермского университета. – Вып. 3(31). – 2015. – с. 95-104.
3. Шатрова Е. Д., Ласица Л. А. К проблеме определения жанров произведений фанфикшн / Вестник Оренбургского государственного университета. – №1(201). – 2017. – с. 41-46.
4. Jenkins H. Textual Poachers. Television fans and participatory culture. – New York: Routledge. 1992. – Pp. 162-177.
5. Rabinowitz P. J. The Turn of the Glass Key: Popular Fiction as Reading Strategy. Critical Inquiry. – Pp. 418-431.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЯК ІНОЗЕМНОЇ) У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ

Іртуганова Т.Р.,

викладач

*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

Під час вивчення української мови (як іноземної) студенти у вищих навчальних закладах та слухачі підготовчого відділення

стикаються з необхідністю якомога швидше оволодіти граматичними нормами та запам'ятати максимальну кількість слів. Окрім цього, кожне заняття має виховний компонент триєдиної мети. У нашому випадку це означає, що крім безпосереднього засвоєння лексики та граматики студент чи слухач ознайомлюється з реаліями України, її історією, особливостями менталітету, у нього виховується любов до нашої країни, її культурної спадщини.

Для досягнення цієї мети найкращим дидактичним матеріалом може стати українська усна народна творчість.

На першому етапі вивчення мови доречно використовувати фрагменти творів чи твори повністю із найпростішою й частіше уживаною лексикою. Вибірково можна використовувати навіть нейтральні коліскові, веснянки, щедрівки, обжинкові, русальні пісні, казки. Серед останніх добрим варіантом будуть ті, що мають яскраво виражену мораль. Наприклад, «Батьківські поради», «Мудра дівчина», «Сірко».

Якщо є можливість, то варіантом виступає їхнє прослуховування, оскільки студент (слухач) повинен розуміти на слух не лише мовлення викладача з його можливими особливостями та інтонаціями, а й мовленні інших людей. Можна також передивитись мультфільм (або його фрагмент) за якою-небудь казкою чи відео з піснями.

Окремим видом фольклору, що ефективно використовувати на заняттях з української мови як іноземної є скоромовки. Вони допомагають не лише виробити правильну вимову, а й прокладають ґрунт розуміння швидкого темпу мовлення на слух.

Спочатку варто читати скоромовку повільно, перекласти її, а потім вже повторювати у все більш швидкому темпі. Дидактичний матеріал варто підбирати за тематикою інших текстів заняття.

Досить продуктивно можна використовувати народні пісні. Доречно буде їх слухати і в класичному варіанті, і в сучасній обробці. Окрім перекладу текстів, варто розповідати про реалії, відображені в цих піснях (особливо це стосується історичних та календарно-обрядових пісень; разом з останніми можна згадувати народні прикмети передбачення погоди), розповісти про виконавців.

Не слід забувати про прислів'я та приказки. Їх можна подавати згідно з тематикою заняття. Однак, треба враховувати, що окрім дослівного перекладу тут варто наводити аналогічні прислів'я мовою, зрозумілою студентам. Варто вивчати їх напам'ять.

Особливу роль у фольклорі відіграють легенди. Їх також можна читати й перекладати в адаптованому вигляді, можливо, навіть як частину дидактичного матеріалу для позааудиторної роботи. Часом

вони відбиваються у народних колядках, щедрівках, ліричних піснях, баладах, думах, анекдотах та інших жанрах фольклору. Якщо є конкретні приклади, варто їх згадати під час читання тієї чи іншої легенди.

Сприяє швидшому запам'ятовуванню лексичного матеріалу та розвитку логічного мислення використання на заняттях з української мови (як іноземної) такий жанр фольклору як загадки. Доречним буде читати та відгадувати їх на занятті.

Як альтернатива для зацікавлення студентів-іноземців є вивчення дум та балад (переклад та пояснення реалій, зображених у творах). Думи можна навіть прослуховувати.

Народні драми (такі як пісні-ігри «Просо», «Мак», «Коза», «Меланка», «Дід», «Явтух», «Подояночка» тощо, а також вертеп) за бажанням варто дивитися фрагментарно на відео, перекладаючи текст та пояснюючи реалії. Брати участь у таких спектаклях студенти-іноземці можуть за бажанням під час позааудиторних заходів.

Таким чином, оскільки фольклор є історичною основою художньої культури, джерелом національних художніх традицій, а також виразником народної свідомості та ідентичності, особливим завданням є ознайомлення з ним на заняттях з української мови (як іноземної). Це не лише допоможе поглибити знання з мови, що вивчається, а й полегшить соціальну адаптацію студентів та слухачів підготовчого відділення у новому середовищі та ознайомить їх з культурою України.

Л і т е р а т у р а

1. Дзюбишина-Мельник Л. Фольклор і українська дитина. Виховання високої духовності. // Шкільний світ. – 2001. – № 47. – С.2 - 3.
2. Навозняк Л. Особливості морального виховання учнів засобами фольклору в педагогічній спадщині В. Сухомлинського / Л. Л. Навозняк // Педагогічний дискурс. – 2011. – Вип. 10. – С. 346-349. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2011_10_87

МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ОПОНЕНТА

Літвінова М.М.,

к.філол.н., доцент,

Літвінов О.І.,

к.пед.н., доцент

Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

Актуальність дослідження засобів реалізації стратегії дискредитації опонента в політичному дискурсі Німеччини визначається інтересом сучасної лінгвістики до прагматичного функціонування мови, використання лінгвістичних засобів відображення дійсності як інструменту впливу на сучасний соціум. Метою роботи є виділення та аналіз мовних засобів, що реалізують стратегію дискредитації в умовах комунікативного конфлікту.

Комунікативний конфлікт розуміється як протиставлення учасників інтеракції, в результаті якого кожна зі сторін свідомо і активно діє на шкоду протилежній стороні, висловлюючи свої дії вербальними і невербальними прагматичними засобами [1, с. 8-9].

У конфліктній ситуації спілкування для реалізації стратегії дискредитації обираються тактики звинувачення, образи, осуду. Тактика звинувачення в непослідовності практично не представлена імпліцитними ходами, критика опонента виражена експліцитно і чітко: Katrin Göring-Eckardt (BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN): *An dieser Stelle stimmt das, was Sie, Herr Stünker, gesagt haben, nicht mit dem überein, was in Ihrem Gesetzentwurf steht* [4]. – Камрін Гьорінг-Екарт (Союз 90/Зелені): *Те, що Ви, пан Штюнкер, говорите, не знайшло свого відображення у Вашому законопроекті.*

Політик прямо вказує на невідповідність слів опонента запропоновану їм законопроекту. Маркером обвинувачення служить модально-оцінний евалюатив *nicht übereinstimmen*. Репліка оформлена у вигляді оповідальної пропозиції, її стилістична нейтральність типова для такого виду звинувачення, оскільки мовець прагне підкреслити нейтральність своєї позиції.

У наступному прикладі звинувачення в бездіяльності виражено непрямо, але при цьому експресивно: Klaus Uwe Benneter (SPD): *Herr van Essen, zu erkennen ist in Ihrem Entwurf - ich erkenne das jedenfalls - die gemeinsame rot-grüne Handschrift* [6]. – К.У.Беннетер (СДПН): *Пан ван*

Ессен, Ваш законопроект- у будь-якому випадку мені це помітно – написаний червоно-зеленим почерком. Депутат від партії СДПН звинувачує свого опонента в тому, що проект, запропонований його партією, написаний політиками червоно-зеленої коаліції, тобто представниками партій СДПН і Союз 90/Зелені. К.У. Беннетер використовує метафору «червоно-зелений почерк» (*rot-grüne Handschrift*) для посилення експресивності.

Звинувачення у відсутності компетентності вимагає аргументації, що обґрунтовує обвинувачення: Ulla Lötzer (DIE LINKE): *In Deutschland sind nur 1,5 Prozent aller Tarifverträge allgemeinverbindlich, in Frankreich sind es 90 Prozent und in den Niederlanden 70 Prozent.* – Ute Kumpf [SPD]: *Das ist aber ein anderes Tarifsysteem!* [5] – У.Лотцер (Ліва партія): *У Німеччині тільки 1,5 % систем тарифікації є обов'язковими для всіх, натомість у Франції – це 90 %, Голландії – 70 %.* У.Кумпф (СДПН): *Але там інша система тарифікації!* Репліка У.Кумпф перериває мову оратора, тому вона використовує окличне речення. Як сигнал іншої думки, експресивна частка aber висловлює відмінну від думки опонента позицію і вводить аргументацію – маркер цього виду звинувачення.

Пряме звинувачення опонента в брехні, як ризикована тактика через можливість дискредитації самого мовця, часто імплікується за допомогою іронії: Brigitte Pothmer (BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN): *Herr Kolb, ich finde es phänomenal, wie stark eine interessengeleitete Einsichtsbarriere wirken kann: Sie sind in der Lage, Studien zu zitieren, die haargenau das Gegenteil von dem beschreiben, was Sie hier behaupten* [3]. – Б.Потмер (Союз 90/Зелені): *Пане Кольб, дивовижно, як сильно може впливати зацікавленість на розуміння: Ви спроможні цитувати результати досліджень і трактувати їх в точності до навпаки.* Вкрай експресивна репліка у прикладі дає оцінку попереднім висловлюванням опонента, які не тільки не мають під собою підстави, але й містять некоректні цитати. Експресивність висловлювання забезпечується іронічно вжитим прикметником *phänomenal*, дієприкметником *interessengeleitet*, іменником *Einsichtsbarriere*, емоційним виразом *haargenau das Gegenteil*.

Аналіз матеріалу підтверджує конфліктний потенціал антитези. Стратегія дискредитації часто виступає разом зі стратегією самопрезентації. Знижуючи імідж опонента в очах аудиторії, оратор прагне одночасно поліпшити власний імідж, як у прикладі: *Dr. Hermann Otto Solms (FDP): ist es doch besser - das war immer unsere gemeinsame Politik - zu verhandeln, um zu Ergebnissen zu kommen, statt mit Kraftmeierei zu drohen und Verbalradikalismus an den Tag zu legen, der dem Bundesfinanzminister leider zu eigen ist. Das Bedauerliche an seiner*

Wortwahl ist, dass dahinter häufig ein völlig unklares Geschichtsbild steht [2]. – Д-р Солимс (ВДП): *Це без сумніву краще – і це була завжди наша спільна політика – обговорювати питання, щоб отримати результати, замість погрожування силою і вербального радикалізму, який, на жаль, притаманний міністру фінансів. Прикро, що за його словами часто стоїть абсолютне нерозуміння історії.*

У прикладі політика ліберальної партії, спрямована на досягнення результату, протиставляється пустим словам міністра фінансів Пера Штайнбрюка, який нерідко виступає проти ліберальних перетворень.

Дії опонента характеризуються за допомогою експресивно забарвлених іменників: «хвастощі силою» *Kraftmeierei* і «вербальний радикалізм» *Verbalradikalismus*, «абсолютне нерозуміння історії» *völlig unklares Geschichtsbild*. Лексичні засоби, що реалізують стратегію дискредитації, типові для політичної комунікації: іменники з пейоративним суфіксом *-ei*, авторські okazіоналізми *Verbalradikalismus*, посилення значення за допомогою прислівника *völlig*.

В результаті аналізу промов німецьких політиків виявлені такі мовні засоби реалізації стратегії дискредитації опонента: евалюативи, експресивні негативно-оцінні лексеми, підсилювальні модальні частки; стилістичні тропи і фігури; засоби емотивного синтаксису.

Література

1. Сапрыкина Е. В. Способы репрезентации речевого действия «обвинение» в парламентском дискурсе (на материале парламентских дебатов бундестага ФРГ) : автореф. дис. на соискание ученой степени кандидата филологических наук: спец. 10 02 04 "германские языки" / Сапрыкина Е.В. – Уфа, 2007. – 20 с.
2. Стенографічний звіт Німецького Бундестагу № 16/172 від 26 червня 2008, 272 с.
3. Стенографічний звіт Німецького Бундестагу № 16/173 від 27 червня 2008, 96 с.
4. Стенографічний звіт Німецького Бундестагу № 16/197 від 19 грудня 2008, 88 с.
5. Стенографічний звіт Німецького Бундестагу № 16/200 від 22 січня 2009, 192 с.
6. Стенографічний звіт Німецького Бундестагу № 16/220 від 7 травня 2009, 196 с.

З М І С Т

Секція 1. МОВНА ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ХХІ ст.	3
<i>Алієв В.Е., Давіденко Н. О.</i> ВАЖЛИВІСТЬ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МООВОЮ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ.....	3
<i>Барвіна Н.О.</i> ХУДОЖНЬО–ЕСТЕТИЧНИЙ ДОСВІД СТУДЕНТА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ХХІ СТОЛІТТЯ	5
<i>Бєловецька Л. Е.</i> ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН–РЕСУРСІВ БРИТАНСЬКОЇ РАДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ	8
<i>Буровіна О., Козьменко О.І.</i> ЗНАЧИМІСТЬ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПСИХОЛОГА	11
<i>Гнилицька А.К.</i> ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРИСТРОЇВ ДЛЯ АУДИТОРНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	14
<i>Давіденко Н.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ І РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ	17
<i>Дем'яновська М. О., Давіденко Н.О.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕРНІЗОВАНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В СУЧАСНИХ РЕАЛЯХ	20
<i>Козьменко О.І.</i> ПРОФЕСІЙНА УСПІШНІСТЬ ВИПУСКНИКА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	23
<i>Мамметбердієва А.Б., Бабаєв. Ш.О.</i> СПОСОБИ ПРЕПОДАВАННЯ КИТАЙСЬКОГО ЯЗЫКА.....	25
<i>Сотнікова К.К., Козьменко О.І.</i> ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ ДО ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ УКРАЇНИ	29

Хайруліна Н.Ф., Дубова Г.В.	ІНТЕГРУВАННЯ МОВНОГО ПОРТФОЛІО З МЕТОЮ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТІВ	33
Anisimova T., Solopova T.G.	ANALYSIS OF ACCOUNTING MODELS	37
Ivan Halahan, Lina Bielovetska	ENGLISH FOR THE EMPLOYABILITY OF ELECTRICAL ENGINEERING GRADUATES IN UKRAINE AND ABROAD	40
Horbas K., Solopova T. G.	INTERNATIONAL MARKETING AS A BASIS OF GLOBALIZATION PROCESSES	43
Svitlichna O.O.	SOME ASPECTS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHER TRAINING	45
Tuhai T., Solopova T.G.	IFRS IMPLEMENTATION PRACTICE IN UKRAINE AND DEVELOPED COUNTRIES	48
Kauffman Lisle	PROVIDING EFFECTIVE SUPPORT TO DEAF AND HARD OF HEARING STUDENTS IN LANGUAGE EDUCATION	51
Krsek O.Ye.	THE MOTHER TONGUE EDUCATION OF ETHNIC MINORITIES IN THE USA	54
Yermolenko L.V.	TRANSLATION – THE BEST WAY TO SHARE INFORMATION	57
Секція 2. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА: ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ТУРИЗМ І СФЕРА ПОСЛУГ		59
Anisimova T.A., Solopova T.G.	ANALYSIS OF ACCOUNTING MODELS	59
Matsay A., Davidenko N.O.	INOVATION IN AUTOMOBILE INDUSTRY: DEVELOPMENT AND POPULARIZATION OF ELECTRIC CARS	62
Tuhai T., Solopova T.	IFRS IMPLEMENTATION PRACTICE IN UKRAINE AND DEVELOPED COUNTRIES	65
Денищенко Л.	ВНУТРІШНІЙ ТУРИЗМ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СТАН ТА ЙОГО ПРИЧИНИ	68
Грицай О.В.	ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СВІТОВУ ТОРГІВЛЮ	72

<i>Гурбандурдыев Б. Г., Акмухаммедов М.Г., Башимов А.Р.</i>	
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА ТУРКМЕНИСТАНА: ДОСТИЖЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	74
<i>Заваріка Г. М., Алієв В. В.</i>	
ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ НА ТУРИСТИЧНУ СФЕРУ ЄГИПТУ	76
<i>Заваріка Г. М., Алієв В.В.</i>	
РОЛЬ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ У ВІТЧИЗНЯНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ГАЛУЗІ В ПОСТКОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД	79
<i>Заваріка Г. М., Діас Герман Еміліо Алтуна</i>	
ВПЛИВ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	82
<i>Зеленко О.О., Васільєва Ю. А.</i>	
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	85
<i>Ишанов П.А., Атаджанов Б.О., Башимов А.Р.</i>	
ПОДГОТОВКА НОВЫХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	89
<i>Новицька С.С., Ковальов І.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ЕКСКУРСІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	92
<i>Огар А.В.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	94
<i>Самоховець М.П., Гречишкіна О.О.</i>	
БАГАТОУКЛАДНІСТЬ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ЯК ФАКТОР СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	97
 Секція 3. СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС:	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	101
<i>Агафонова Г. С.</i>	
ТОЛІРАНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Андрійчишена О. В., Агафонова Г. С.</i>	
МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	105
<i>Аль-Зухайрі Акіль Ібрахім</i>	
ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ	108
<i>Бєленко І.В.</i>	
АФРИКА В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КНР.....	111

Березинський Л. В.	МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ.....	114
Бузюн А. О.	ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	117
Карчевська О. В., Матеуш Каміонка	ВАРІАНТИ МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО СВІТУ	120
Комарницький В. В.	ВІТЧИЗНЯНІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРОМОЖНІСТЬ	126
Кореньков О.О., Ігаль Левін	TELEGRAM ЯК НОВА МЕДІЙНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ ІСЛАМСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	130
Літвін Л.А.	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОРЕГІОНІВ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ.....	135
Мендрін О.В.	ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ФОРМУВАННЯ МАКРОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	138
Новакова О.В.	СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	141
Павлова Л. І.	МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ: НОВІ РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ.....	143
Пастушенко Д. Д., Карчевська О. В.	ЄВРОПЕЙСЬКА ПЕРСПЕКТИВА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.....	146
Півненко О. В., Карчевська О. В.	ВИМІР СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПРОЦЕСУ	149
Сімонян А. В.	РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ РАД У ЗАБЕСПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	153
Щедрова Г. П.	ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРІВ: СПЕЦИФІКА ПЕРШОГО ТУРУ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КАМПАНІЇ.	156
Шкурба Є. І., Літвін Л. А.	СУЧАСНИЙ СТАН КОНФЛІКТУ В АФГАНІСТАНІ	160
Янковська А.О.	ОБМЕЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.....	163

Секція 4. МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	167
<i>Babayev Sh. O., Babayeva M.O., Babayeva A.O.</i> USE OF INFORMATION TECHNOLOGY TO MOTIVATE STUDENTS FOR SELF-STUDY	167
<i>Khokhlov A.</i> ORIENTATION METAPHORS IN DIFFERENT LANGUAGES	169
<i>Бабаев Ш.О., Бабаева М.О., Бабаева А.О.</i> АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	171
<i>Бовт А.Ю.</i> СТРАТЕГІЇ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	174
<i>Ігошев К. М.</i> ПРОБЛЕМИ ЖАНРОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ ФАНФІКШІН	177
<i>Іртуганова Т.Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЯК ІНОЗЕМНОЇ) У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ	180
<i>Літвінова М.М., Літвінов О.І.</i> МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ОПОНЕНТА	183

Наукове видання

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН:
ОСВІТА, ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА,
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ**

Матеріали III Міжнародної
науково-практичної конференції
24-25 травня 2019 р.

Статті надруковано в авторській редакції

Відповідальний за випуск Целіщев О.Б.

Оригінал-макет Могильна О.В.

Підписано до друку 05. 07.2019.
Формат 60 * 84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк 12,8.
Наклад 100 прим. Вид. № 3228. Замовл. № 21. Ціна вільна.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Свідoctво про реєстрацію: серія ДК № 1620 від 18.12.03

Адреса університету: просп. Центральний, 59-А
м. Северодонецьк, 93400, Україна
e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com

Надруковано:
Відділ технічного обслуговування СНУ ім. В. Даля
Адреса: просп. Центральний, 59-а
м. Северодонецьк, 93400